

TYRIMAS DĖL PRANEŠĖJŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO ENERGETIKOS SEKTORIAUS ĮMONĖSE (ĮSTAIGOSE) ATASKAITA

Paslaugų pirkimo sutarties Nr. 9.7.-30/2ST-91

Tyrimą atliko Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos mokslininkės:
L. Jakulevičienė, R. Marcinauskaitė, J. Zajančkauskienė

Vilnius
2026

TYRIMAS DĖL PRANEŠĖJŲ APSAUGOS ĮGYVENDINIMO ENERGETIKOS SEKTORIAUS ĮMONĖSE (ĮSTAIGOSE)

TURINYS

Įvadas.....	4
Duomenų analizė ir viešojo bei privataus sektorių pateiktos informacijos palyginimas.....	6
Ar įmonėje (įstaigoje), vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu ir Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 "Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo", yra įdiegtas Vidinis kanalas?	6
Įmonės (įstaigos), neturinčios vidinio kanalo	8
Ar buvo žinoma, kad pagal Pranešėjų apsaugos įstatymo ir Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimo Nr. 1133 nuostatas įstaigoje (įmonėje) privalo būti įdiegtas Vidinis kanalas?.....	8
Ar artimiausiu metu planuojama įstaigoje (įmonėje) įdiegti Vidinį kanalą?.....	8
Ar reikalinga detalesnė informacija, susijusi su Vidinio kanalo įdiegimu ir (ar) jo tinkamo funkcionavimo užtikrinimu?	9
Jei informacija yra reikalinga, koku būdu pageidaujama šią informaciją gauti?	10
Ar įstaiga (įmonė) organizavo mokymus darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais? ...	10
Įmonės (įstaigos), turinčios vidinį kanalą.....	12
<i>Bendra informacija</i>	<i>12</i>
Nuo kada įmonėje (įstaigoje) veikia Vidinis kanalas?	12
Nuoroda į internetinį puslapį, kuriame viešai skelbiamas turimo Vidinio kanalo aprašymas.....	13
Kokius duomenis apie Vidinį kanalą įmonė (įstaiga) skelbia internetinėje svetainėje?.....	14
<i>Kreipimosi būdai</i>	<i>17</i>
Kokiais būdais Vidiniame kanale galima pateikti informaciją apie pažeidimus?	17
Ar įmonėje (įstaigoje) yra elektroninio pašto dėžutė, skirta tik pranešimams pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą?	19
<i>Kompetentingas subjektas.....</i>	<i>20</i>
Kas įmonėje (įstaigoje) yra kompetentingas subjektas, kuris administruoja Vidinį kanalą ir juo gautą informaciją?	20
Kokia tai pareigybė (skyrius) ir kam šis asmuo(-ys) įmonėje (įstaigoje) yra atskaitingi?	21
Ar kompetentingo subjekto funkcijas atliekantis asmuo(-ys) yra paskirti vadovo įsakymu?	23
Ar įmonė (įstaiga) viešai nurodo, kas administruoja Vidinį kanalą (kas yra kompetentingas subjektas ir kokie jo kontaktai)?	24
Kompetentingo subjekto duomenys (vardas, pavardė, pareigos, telefono numeris, el. pašto adresas).....	25
Ar kompetentingas subjektas(-ai) buvo specialiai apmokyti administruoti Vidinį kanalą?	25
Bendrai šiam darbui įmonėje (įstaigoje) skiriamo etato dydis.....	27
<i>Procedūros</i>	<i>28</i>
Ar įstaiga (įmonė) turi nustatytas administracines procedūras (vidinę tvarką), užtikrinančias Vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų konfidencialumą?.....	28
Internetinė nuoroda į informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos Vidiniu kanalu procedūrą ar vidinę tvarką (šie duomenys neviešinami ir nenurodomi tyrimo ataskaitoje).....	29
Kas yra reglamentuojama vidinėje tvarkoje?	30
Kaip užtikrinamas asmens, pranešančio Vidiniu kanalu, duomenų saugumas?.....	32
Kiek laiko įmonėje (įstaigoje) saugomi duomenys, reikalingi kompetentingai institucijai identifikuoti asmenį sprendžiant klausimą dėl pranešėjo statuso suteikimo?	34

Ar darbuotojas, pranešęs apie pažeidimą įmonėje (įstaigoje), informuojamas apie veiksmus, kurių buvo imtasi dėl jo pranešimo?.....	35
Terminas (laiko tarpas), per kurį įmonėje (įstaigoje) turi būti sureaguota į gautą darbuotojo pranešimą apie pažeidimą.....	37
Kaip dažnai peržiūrimos Vidinio kanalo procedūros?	39
<i>Informavimas</i>	40
Kaip įmonė (įstaiga) informuoja darbuotojus apie galimybes pranešti Vidiniu kanalu apie pažeidimus?.....	40
Kokiomis priemonėmis organizuojamas Vidinio kanalo žinomumo didinimas?.....	42
Ar įmonė (įstaiga) analizuoja Vidiniu kanalu gautus pranešimus, siekdama nustatyti sisteminės problemas ir tobulinti veiklos procesus?	44
Metinis biudžetas, skiriamas Pranešėjų apsaugos įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarime Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ numatytų išipareigojimų įgyvendinimui, informacijos apie Vidinį kanalą viešinimui ir kitoms skatinimo priemonėms (neįskaitant darbo užmokesčio kaštų)	45
Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2025-12-31 įmonė (įstaiga) gavo pranešimų per turimą Vidinį kanalą, pateiktų vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu?.....	46
Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2024-12-31 ir nuo 2025-01-01 iki 2025-12-31 gautų pranešimų buvo perduota nagrinėti kitoms institucijoms (išskyrus Generalinę prokuratūrą)?.....	47
Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2025-12-31 gautų pranešimų, pateiktų vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu, leido įmonėje (įstaigoje) nustatyti teisės ar darbo pareigų pažeidimus?.....	47
<i>Mokymai</i>	48
Ar įmonė (įstaiga) organizavo mokymus darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais? ...	48
Išvados ir rekomendacijos	50
Summary	57
Priedai.....	60

IVADAS

2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos¹ (toliau ir – Direktyva) 8 straipsnis ir Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo (toliau ir – Pranešėjų apsaugos įstatymas, PAĮ)² 16 straipsnis numato, kad tam tikrose organizacijose turi būti diegiami Vidiniai informacijos apie pažeidimus teikimo kanalai (toliau ir – Vidinis kanalas) ir užtikrinamas jų funkcionavimas. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“³, pareigą įdiegti Vidinius kanalus ir užtikrinti jų veikimą turi visos valstybės ar savivaldybės įstaigos, taip pat privatūs juridiniai asmenys, kitos organizacijos, užsienio juridinių asmenų ar organizacijų padaliniai, kuriose dirba 50 ar daugiau darbuotojų. Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų diegimo ir jų funkcionavimo užtikrinimo tvarkos aprašas (toliau ir – Tvarkos aprašas)⁴ numato konkrečius įsipareigojimus šią pareigą turinčioms organizacijoms (žr. 3-7 punktai).

Šio tyrimo tikslas – nustatyti, kaip Lietuvoje veikiančiose energetikos sektoriaus įmonėse (įstaigose) reglamentuotas pagal Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo 16 straipsnį numatytų Vidinių kanalų veikimas, kaip minėti kanalai veikia praktikoje, ir pateikti rekomendacijas dėl jų veiklos gerinimo.

Tyrimas apėmė: energetikos sektoriaus įmonių/įstaigų apklausą (tinkamų apklausai įmonių (įstaigų) identifikavimą, tyrimo klausimyno išplatšinimą 101 organizacijai), gautų rezultatų analizę, apibendrinimą ir rekomendacijų parengimą. Tyrimo tikslu buvo parengti 2 klausimynai: turintiems Vidinį kanalą ir tokio kanalo neturintiems (žr. priedai). Jei Vidinis kanalas įmonėje (įstaigoje) buvo įdiegtas, sprendžiama, kad įmonė (įstaiga) žinojo apie tokio kanalo būtinumą. Tais atvejais, kai kanalas nebuvo įdiegtas, tyrimo metu buvo svarbu nustatyti, ar įmonėje (įstaigoje) yra žinoma apie tokio kanalo įsteigimo privalomumą ir pan.

Tyrimo apklausoje dalyvavo valstybės ir savivaldybės bei privačios energetikos įmonės (įstaigos). Tarp apklaustų įmonių (įstaigų) – energijos, šilumos, alternatyviosios energijos, tyrimų ir pan. – organizacijos. Prie energetikos sektoriaus priskirtos ir šilumos sektoriaus įmonės, atsižvelgiant į jų glaudų santykį su energetika. Atrenkant įmones (įstaigas) naudoti duomenys iš Lietuvos verslo informacijos internetinės svetainės ir įmonių (įstaigų) katalogo (internetinės svetainės adresas <www.rekvizitai.vz.lt>) ir Juridinių asmenų registro (internetinės svetainės adresas <<https://www.registrucentras.lt/jar>>).

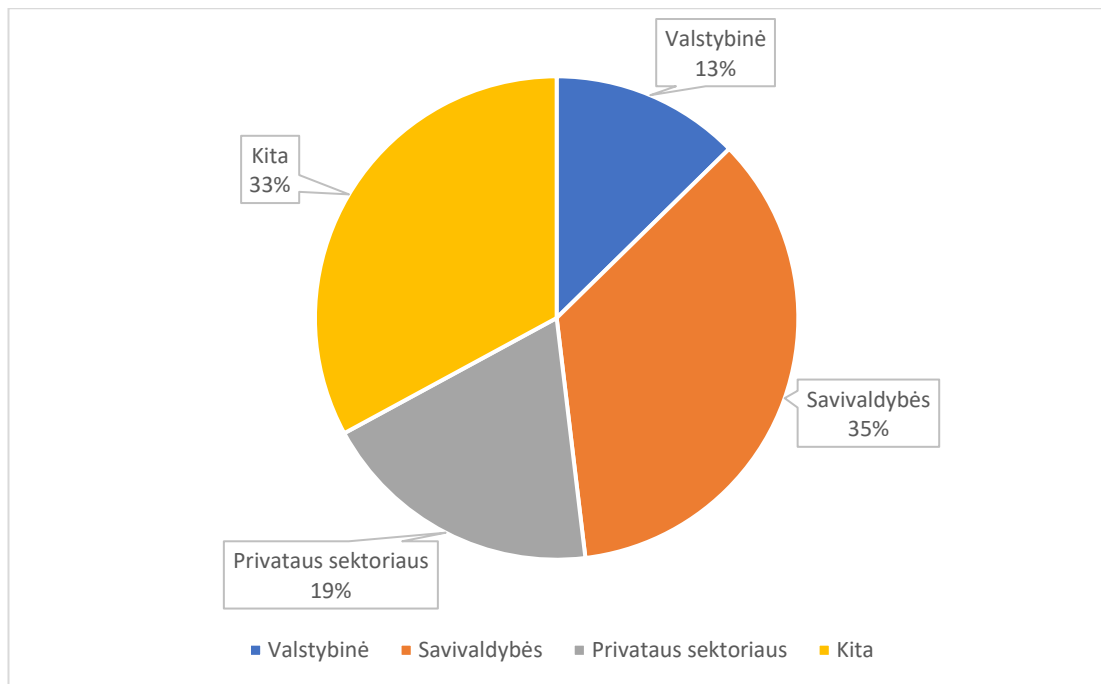
Nors dalyvavimas tyrime buvo privalomas, atsakymus į klausimyną pateikė ne visos įmonės (įstaigos), kurioms buvo siųstas klausimynas (klausimynas buvo siųstas 101, atsakė – 79). Tarp tyrimo klausimyną užpildžiusių yra 79 energetikos sektoriaus įmonės (įstaigos): 13 proc. yra valstybės (10) įmonės, 35 proc. (28) – savivaldybės įmonės, 19 proc. (15) – privataus sektoriaus, 33 proc. (26) kitos įmonės. Prie kitų priskirtos valstybės valdomos įmonės (viso 13), viešoji įstaiga (viso 1), savivaldybės valdomos įmonės (viso 12). Tyrimo tikslais įmonės, kurios valdomos valstybės, ir viešoji įstaiga priskirta valstybės įmonėms; įmonės, kurios valdomos savivaldybės, priskirtos savivaldybės įmonėms. Abiem atvejais, jos laikytos viešojo sektoriaus įmonėmis. Lyginant viešojo ir privataus sektoriaus respondentų atsakymus, privataus sektoriaus organizacijos buvo mažiausiai aktyvios apklausoje.

¹ 2019 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/1937 dėl asmenų, pranešančių apie Sąjungos teisės pažeidimus, apsaugos, prieiga per internetą: <<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/1937/oj/lit>>

² Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymas (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2025-05-21), prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3832a702d8ea11e782d4fd2c44cc67af/asr>>

³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimas Nr. 1133 dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo (galiojanti suvestinė redakcija nuo 2022-02-18), prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/b146ff50ed8a11e89d4ad92e8434e309/asr>>

⁴ Patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. vasario 14 d. nutarimu Nr. 129.

1 pav. Apklausoje dalyvavusios viešojo ir privataus sektorių įmonės (įstaigos)

Didžioji dalis respondentų (72,15 proc., 57 organizacijos) vykdo ūkinę-komercinę veiklą (elektros energijos gamyba, perskirstymas, perdavimas, tiekimas, dujų infrastruktūros valdymas, šilumos gamyba ir pan.), ir tik dalis nevykdo (27,85 proc. arba 22 organizacijos).

Tyrimo klausimyną buvo prašoma užpildyti darbuotojo, atsakingo už Vidinio kanalo administravimą (kompetentingo subjekto), arba organizacijos vadovybės. Pastebėtina, kad daugiausiai klausimyną užpildė įmonėje (įstaigoje) paskirti kompetentingi subjektai (42 arba 53,16 proc.), kiti jos darbuotojai (22 arba 27,85 proc.) ir 15 jos vadovų (iš esmės savivaldybės ir privataus sektoriaus įmonių, 19 proc.). Didžiausia tyrime dalyvavusi organizacija tyrimo metu turėjo 2628 darbuotojų.

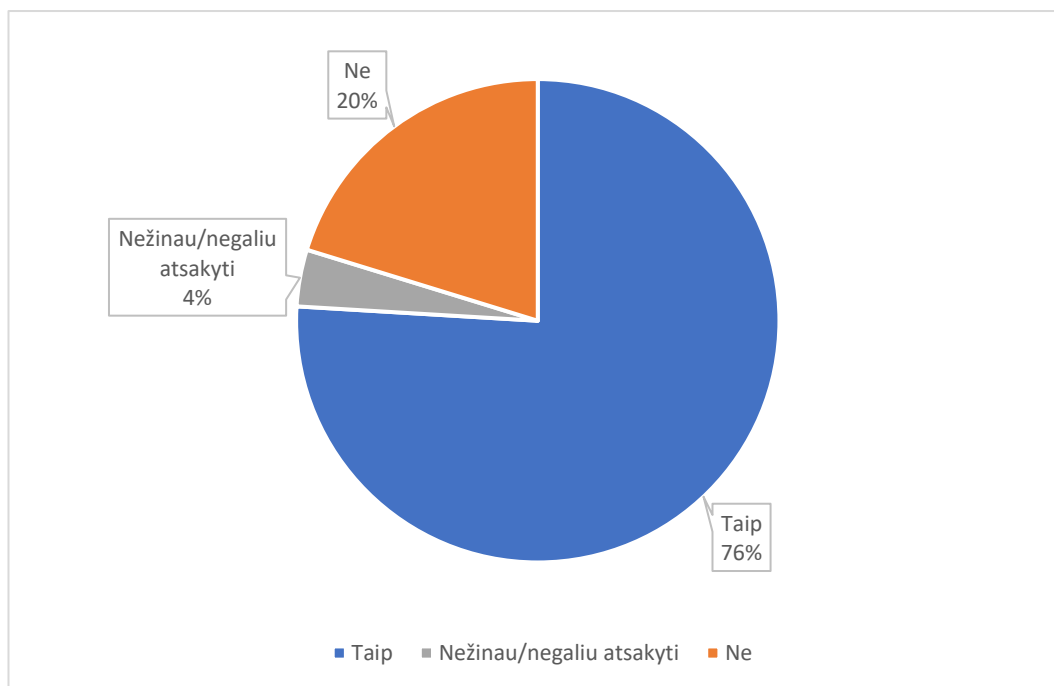
Tyrimo metu identifikuota, su kokiomis problemomis pranešėjų apsaugos srityje susiduria energetikos sektorius, ir pateiktos rekomendacijos, kurios leis tobulinti Vidinių kanalų funkcionavimą.

Tyrimas atliktas 2026 m. balandžio – rugpjūčio mėn. Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros užsakymu (sutarties Nr. 9.7.-30/2ST-91). Tyrimą atliko Mykolo Romerio universiteto Teisės mokyklos mokslininkės: prof. dr. Jolanta Zajančkauskienė, prof. dr. Lyra Jakulevičienė ir doc. dr. Renata Marcinauskaitė.

DUOMENŲ ANALIZĖ IR VIEŠOJO BEI PRIVATAUS SEKTORIŲ PATEIKTOS INFORMACIJOS Palyginimas

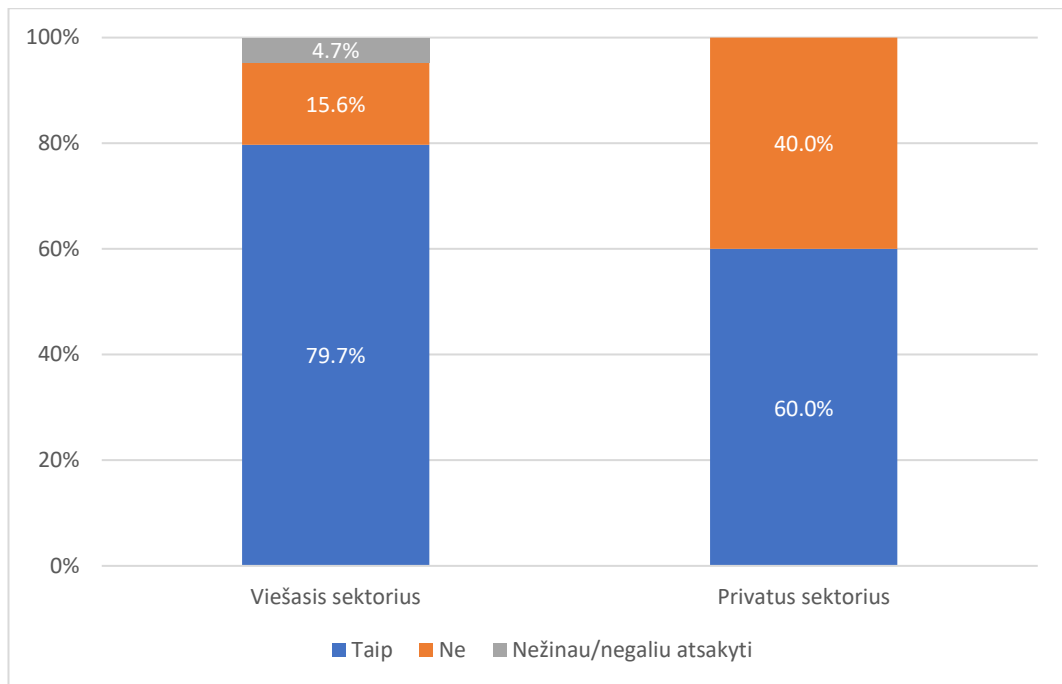
Ar įmonėje (įstaigoje), vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu ir Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 "Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo", yra įdiegtas Vidinis kanalas?

Pareigą įdiegti Vidinį kanalą turinčių respondentų buvo klausiama, ar jų įmonėse (įstaigose) yra įdiegtas toks kanalas. Didžioji dauguma (76 proc.) respondentų teigia turintys Vidinį kanalą, tačiau dalis vis dar nėra jo įdiegę (20 proc.), taip pat yra tokių, kurie nežino arba negali atsakyti, ar toks kanalas yra įdiegtas (4 proc.). Gauti duomenys rodo, kad ne visos pareigą įdiegti kanalą turinčios organizacijos įgyvendina teisės aktų reikalavimus.

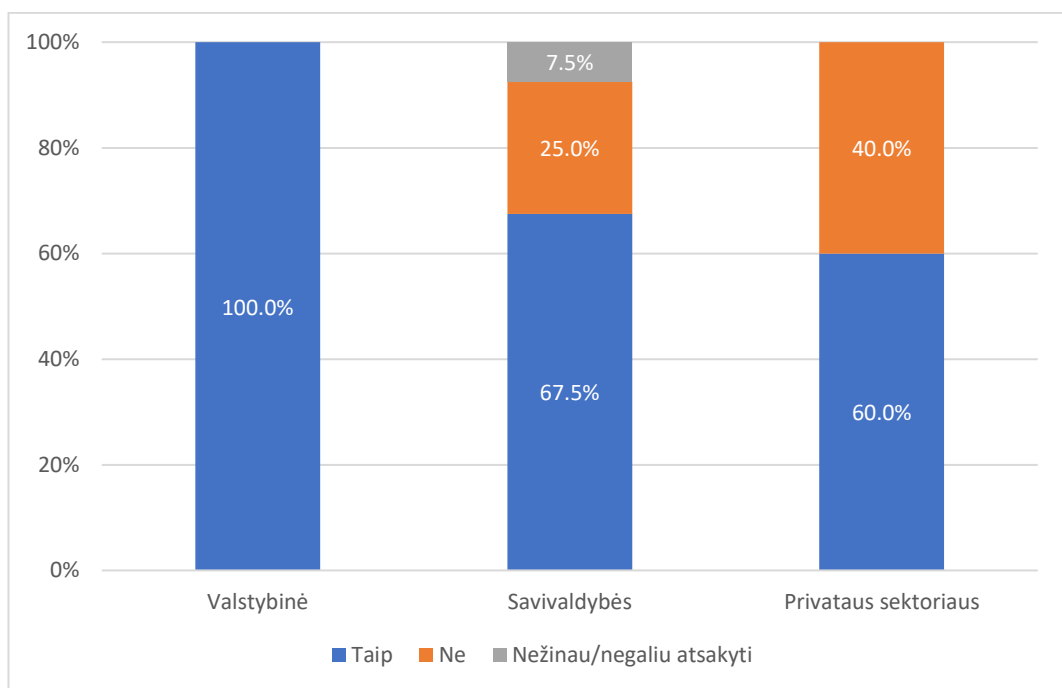

2 pav. Klausimo, ar įdiegtas Vidinis kanalas, rezultatai

Lyginant viešąjį ir privatų sektorių, gauti duomenys rodo, kad pareigą įdiegti Vidinį kanalą tinkamai įgyvendina daugiausia viešojo sektoriaus organizacijos (79,7 proc.), valstybės įmonės (įstaigos) visos turi tokį kanalą, tuo tarpu savivaldybės įmonės – 67,5 proc. turi, o ketvirtadalis – ne ir 7,5 proc. nežino arba negali atsakyti apie tokio kanalo buvimą. Privačiame sektoriuje padėtis blogesnė – tik 60 proc. turi Vidinį kanalą, o net 40 proc. – nėra įdiegę. Analizės duomenys rodo, kad privačiame sektoriuje teisės aktų reikalavimai dėl Vidinio kanalo įdiegimo vis dar nėra įgyvendinti didele apimtimi, kaip ir kai kuriose savivaldybių įmonėse.

3 pav. Klausimo, ar įdiegtas Vidinis kanalas, rezultatai. Pasiskirstymas pagal sektorius

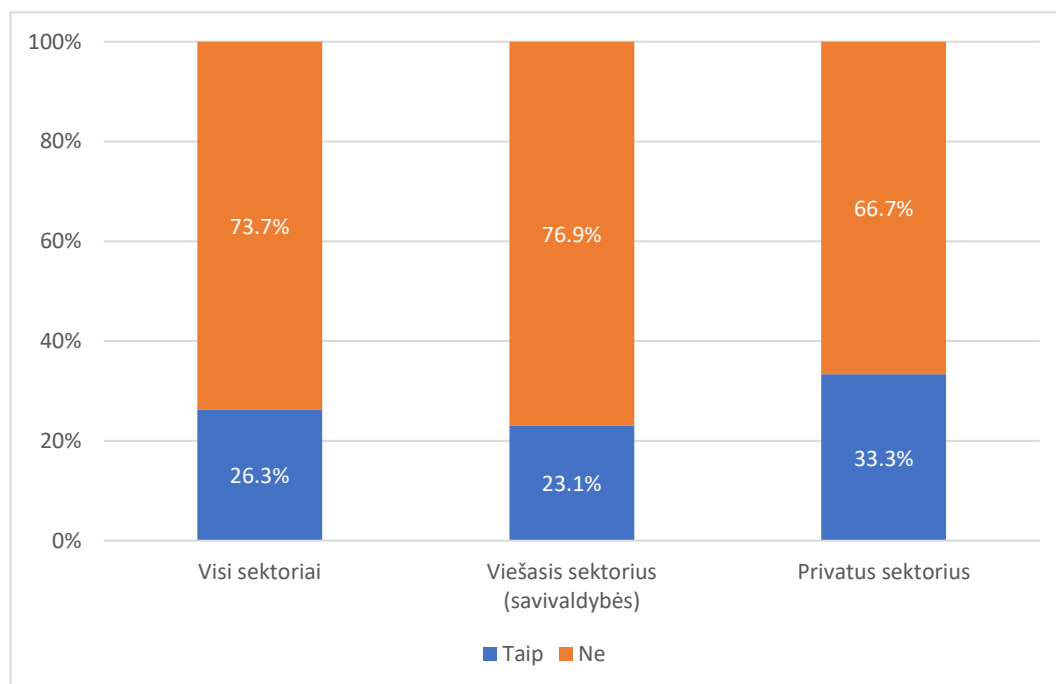

4 pav. Klausimo, ar įdiegtas Vidinis kanalas, rezultatai. Sektorių detalizacija

ĮMONĖS (ĮSTAIGOS), NETURINČIOS VIDINIO KANALO

Ar buvo žinoma, kad pagal Pranešėjų apsaugos įstatymo ir Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimo Nr. 1133 nuostatas įstaigoje (įmonėje) privalo būti įdiegtas Vidinis kanalas?

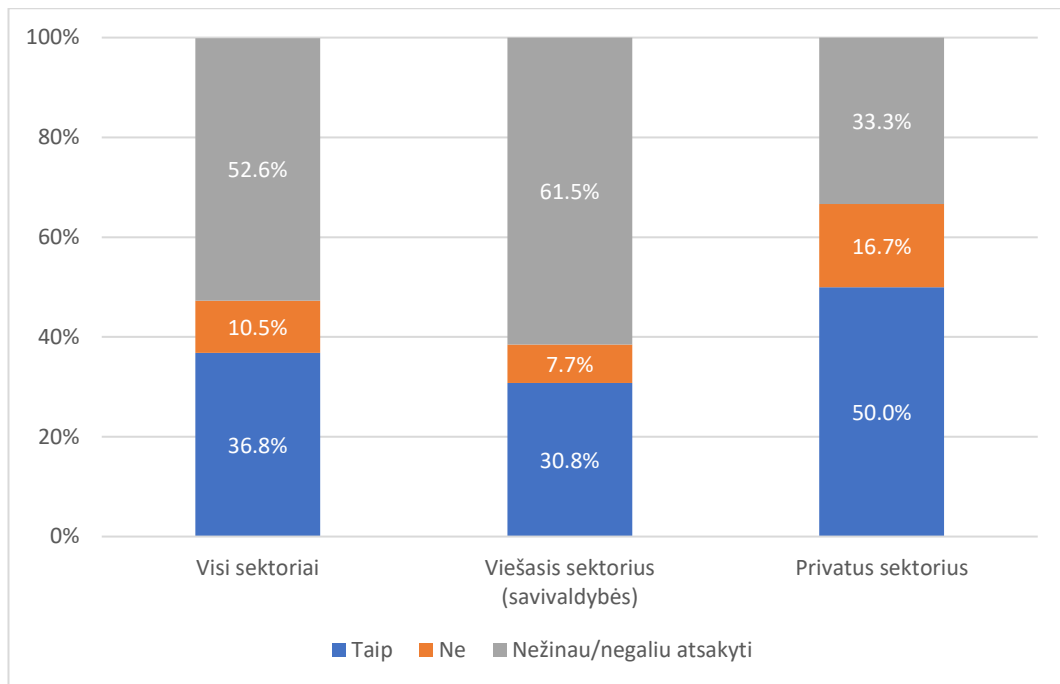
Respondentų, kurių įmonėse nėra įdiegtas Vidinis kanalas, buvo klausiama, ar jiems yra žinoma apie pareigą diegti tokį kanalą. Atliktos apklausos duomenys rodo, kad didžiajai daliai respondentų, neturinčių Vidinio kanalo, tiek viešajame sektoriuje, tiek ir privačiame apie Vidinio kanalo įdiegimo pareigą nebuvo žinoma (73,7 proc.) ir tik dalis jų žinojo apie šią pareigą (26 proc.). Lyginant viešąjį ir privatų sektorius, privataus sektoriaus įmonės daugiau žinojo apie pareigą diegti Vidinį kanalą (33,3 proc.) nei viešojo sektoriaus įmonės (23,1 proc.). Atitinkamai, privataus sektoriaus dalis tarp nežinančių apie tokią pareigą buvo mažesnė (66,7 proc.) nei viešojo sektoriaus (76,9 proc.). Apklausos rezultatai rodo, kad bendrai žinojimo apie pareigą įdiegti Vidinį kanalą lygis yra itin žemas tarp tų, kurie nėra jo įdiegę – net 73,7 proc.

5 pav. Klausimo, ar žinoma apie pareigą diegti Vidinį kanalą, rezultatai. Bendra tendencija ir sektorių detalizacija

Ar artimiausiu metu planuojama įstaigoje (įmonėje) įdiegti Vidinį kanalą?

Vidinio kanalo neturinčių respondentų buvo klausiama, ar artimiausiu metu planuoja savo įstaigoje (įmonėje) įdiegti Vidinį kanalą. Apklausos duomenys rodo, kad tik keli respondentai visiškai neplanuoja diegti tokio kanalo (10,5 proc.), tuo tarpu didžioji dauguma negali atsakyti arba nežino (52,6 proc.). Mažiau nei pusė planuoja diegti tokį kanalą artimiausiu metu (36,8 proc.). Lyginant viešąjį ir privatų sektorius, privataus sektoriaus respondentai labiau pasirengę diegti Vidinį kanalą (50 proc.), nei viešojo sektoriaus (30,8 proc.), net pusė jų planuoja tai padaryti artimiausiu metu. Nors nežinančių arba negalinčių atsakyti yra mažiau (33,3 proc.) nei viešajame sektoriuje (61,5 proc.), dvigubai daugiau respondentų neplanuoja diegti tokio kanalo (16,7 proc.) lyginant su viešuoju sektoriumi (7,7 proc.). Analizuojant gautus duomenis, susirūpinimą kelia tai, kad nors tik nedidelė dalis respondentų neplanuoja diegti Vidinio kanalo, daugiau nei pusė negali atsakyti arba nežino apie tokio kanalo diegimo planus, tai leidžia manyti, kad tokie kanalai artimiausiu metu nebus įdiegti.

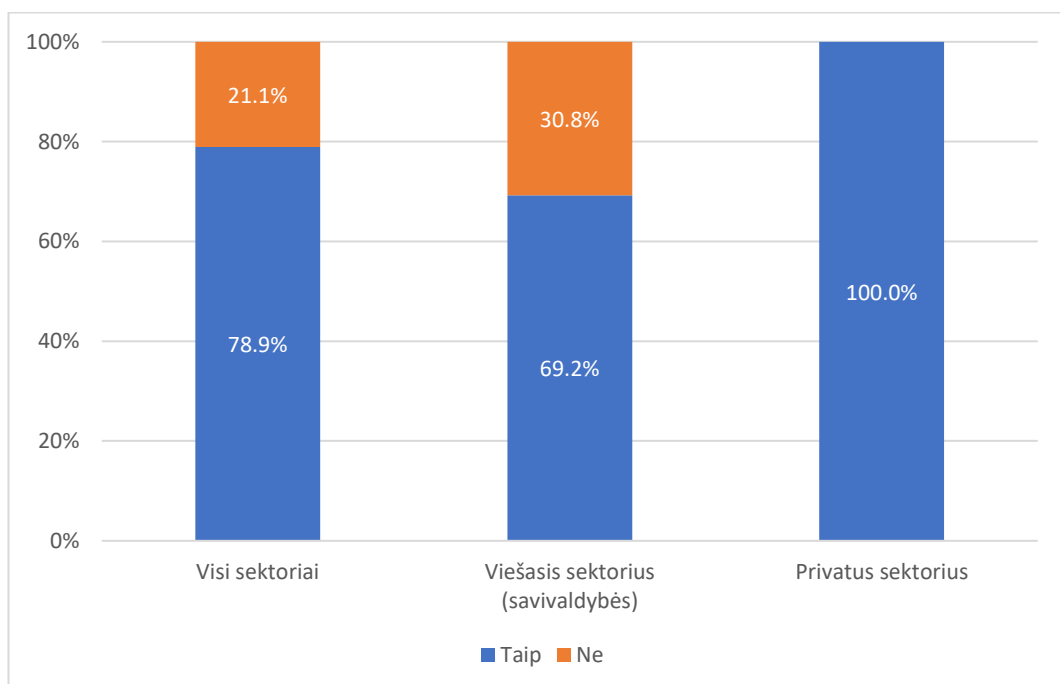

6 pav. Klausimo, ar planuojama įdiegti Vidinį kanalą, rezultatai. Bendra tendencija ir sektorių detalizacija

Ar reikalinga detalesnė informacija, susijusi su Vidinio kanalo įdiegimu ir (ar) jo tinkamo funkcionavimo užtikrinimu?

Respondentų, neturinčių Vidinio kanalo, buvo klausama, ar jiems reikia detalesnės informacijos apie Vidinio kanalo įdiegimą ir (ar) jo tinkamo funkcionavimo užtikrinimą. Didžioji dauguma visų respondentų pritarė, kad jiems tokia informacija reikalinga (78,9 proc.), tik nedidelei daliai tokios informacijos nereikia (21,1 proc.). Tai patvirtina, kad daliai organizacijų vis dar trūksta žinių apie teisės aktų reikalavimus ir jų įgyvendinimą, todėl egzistuoja informavimo, švietimo ir mokymų poreikis.

Atsakymai skiriasi lyginant viešąjį ir privatų sektorius, kadangi privataus sektoriaus respondentai visi pageidavo tokios informacijos (100 proc.), tuo tarpu net trečdaliui viešojo sektoriaus respondentų tokios informacijos nereikia (30,8 proc.), o daugiau nei pusei – reikia (69,2 proc.).

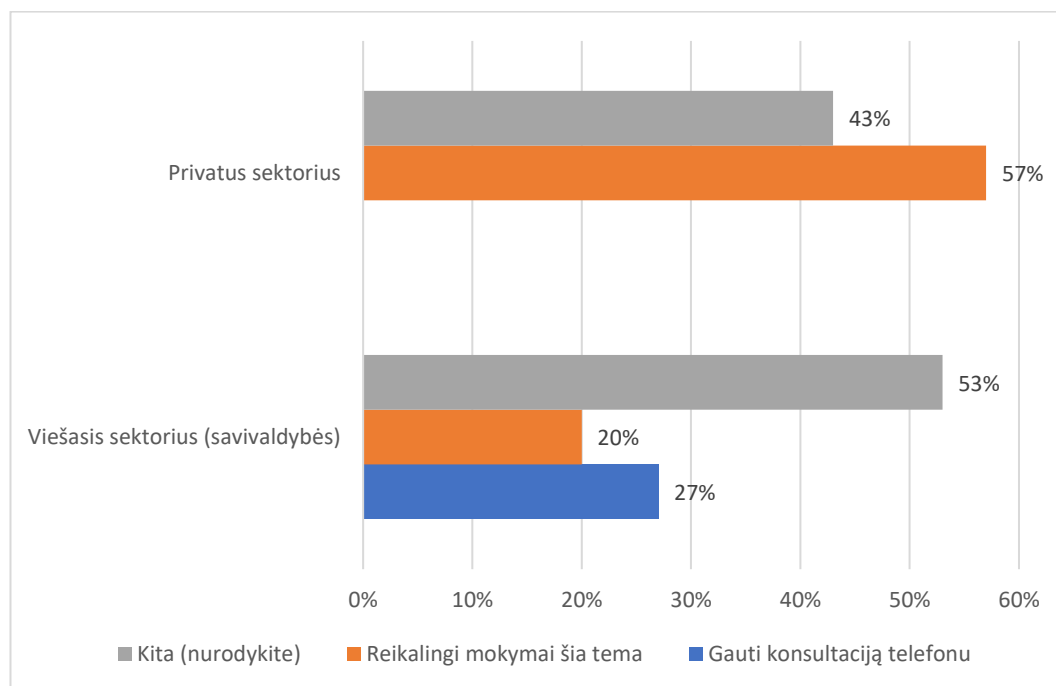
7 pav. Klausimo dėl informacijos poreikio rezultatai. Bendra tendencija ir sektorių detalizacija

Jei informacija yra reikalinga, koku būdu pageidaujama ši informaciją gauti?

Respondentų, neturinčių Vidinio kanalo (19 organizacijų, iš jų – 13 savivaldybių įmonių, 4 informacijos nereikia ir nežino, kad turėjo būti įdiegtas kanalas), buvo klausiama, koku būdu jie pageidautų gauti detalesnę informaciją dėl Vidinio kanalo diegimo ir (ar) jo tinkamo funkcionavimo užtikrinimo. Respondentams buvo pateikti keli pasirinkimo variantai: a) reikalingi mokymai šia tema; b) gauti konsultaciją telefonu; taip pat jie galėjo pateikti ir c) kitą jų pageidaujamą būdą. Lyginant viešąjį ir privatų sektorius rezultatai labai skiriasi, daugiau nei pusė privataus sektoriaus respondentų labiausiai pageidautų mokymų (57 proc.) ir kiek mažiau pageidautų gauti informaciją kitais būdais (43 proc.), tuo tarpu viešojo sektoriaus daugiau nei pusė respondentų pageidautų gauti kitais būdais (53 proc.) ir tik labai nedaugelis pageidautų mokymų (20 proc.).

Tarp kitų būdų, kuriais pageidautų gauti informaciją viešojo sektoriaus respondentai nurodė, kad pageidautų gauti informaciją elektroniniu paštu. Tik vienas iš respondentų nurodė, kad informacija nereikalinga, nes apie pranešėjų apsaugą ir taip yra žinoma, ir vienas viešojo sektoriaus respondentas teigė, kad šiuos klausimus sprendžia įstaigos direktorius, tačiau nenurodė, koku būdu pageidautų gauti informaciją. Tuo tarpu privataus sektoriaus respondentai pageidautų gauti informaciją tiek el. paštu, taip pat norėtų gauti metodiką ar pavyzdį el. paštu arba trumpą instrukciją.

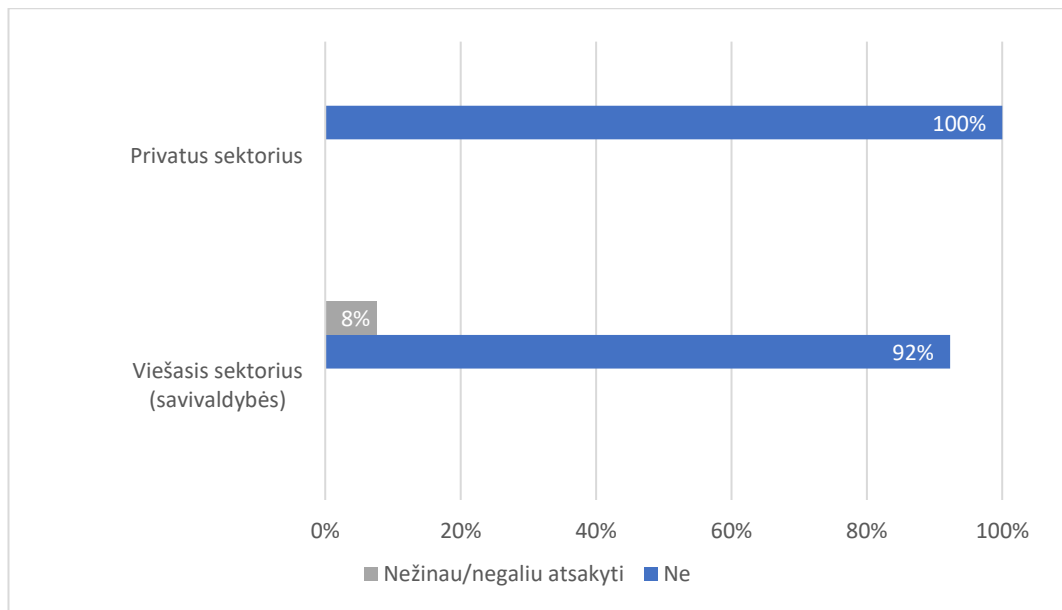
Analizuojant gautus duomenis, matyti ryškūs skirtumai tarp viešojo ir privataus sektorių dėl konsultacijų telefonu. Tik viešojo sektoriaus respondentai pageidautų konsultacijų telefonu (27 proc.), o privataus sektoriaus respondentai tokių konsultacijų poreikio visiškai neišreiškė.

8 pav. Klausimo dėl reikiamos informacijos gavimo būdų rezultatai. Sektorių detalizacija

Ar įstaiga (įmonė) organizavo mokymus darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais?

Respondentų, neturinčių Vidinio kanalo, buvo teiraujamasi, ar 2024-2025 m. jie organizavo kokius nors mokymus savo darbuotojams apie pranešėjų apsaugą. Analizuojant gautus duomenis matyti mokymų stygius tiek viešajam, tiek ir privačiame sektoriuose. Nei viešojo (92 proc.), nei privataus sektoriaus respondentai (100 proc.) tokių mokymų neorganizavo arba negalėjo atsakyti (8 proc. viešojo sektoriaus respondentai).

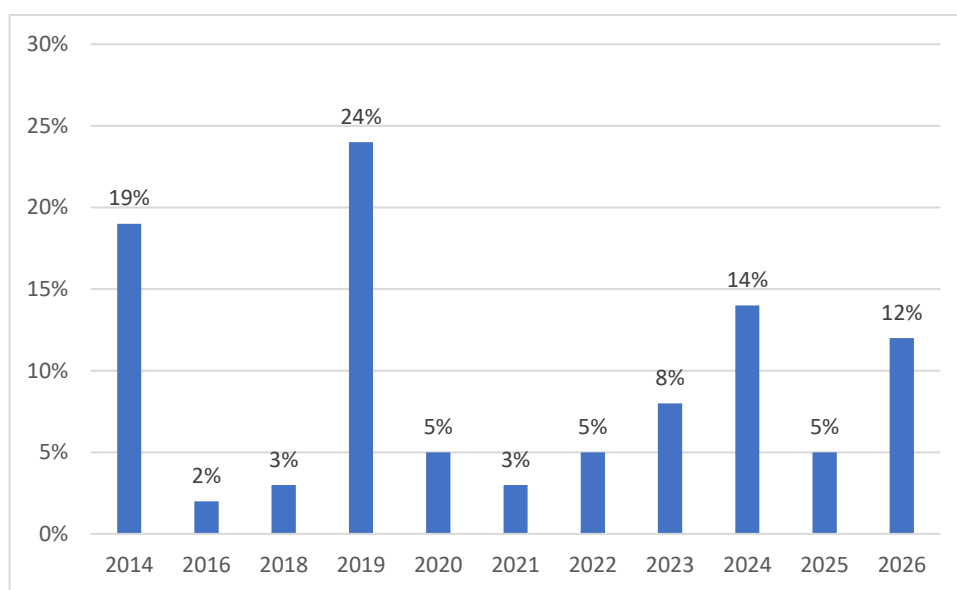
9 pav. Klausimo, ar organizuoti mokymai darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais, rezultatai. Sektorių detalizacija

ĮMONĖS (ĮSTAIGOS), TURINČIOS VIDINĮ KANALĄ

BENDRA INFORMACIJA

Nuo kada įmonėje (įstaigoje) veikia Vidinis kanalas?

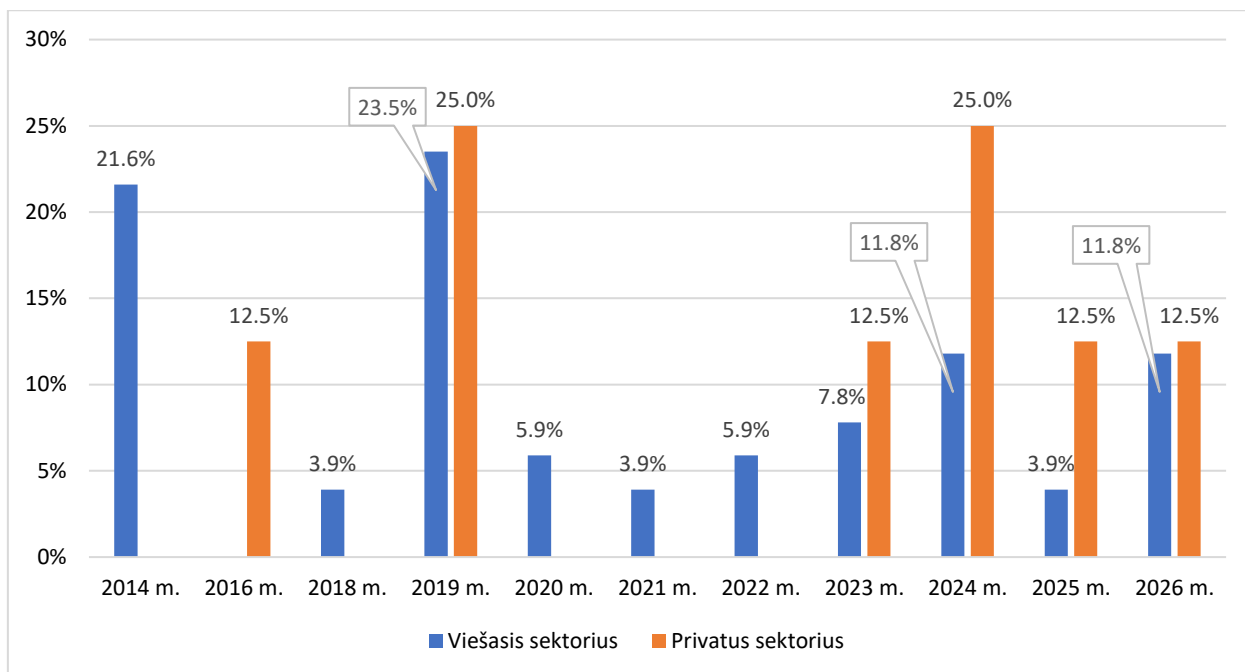
Pagal respondentų atsakymus nustatyta, kad Vidinių kanalų diegimas 19 proc. įmonių (įstaigų) pradėtas anksčiau, nei 2019 m. įsigaliojo Pranešėjų apsaugos įstatymo nuostatos. 19 proc. respondentų nurodė, kad tokie kanalai įdiegti 2014 m., 2 proc. kanalus įdiegė 2016 m. ir 3 proc. – 2018 m. Vis dėlto pagal pateiktus duomenis matyti, kad intensyviausiai kanalai buvo diegiami po Pranešėjų apsaugos įstatymo įsigaliojimo. 2019 m. Vidinius kanalus įsidiegė 24 proc. įmonių (įstaigų), taip pat kanalai gan intensyviai diegti 2024 m. (14 proc. įmonių (įstaigų) ir 2026 m. (12 proc. įmonių (įstaigų)). 2020 m. – 2023 m. ir 2025 m. Vidinių kanalų diegimo tendencija išliko pakankamai nuosekli. Šiuo laikotarpiu kanalus kasmet įsidiegdavo 3 proc. – 8 proc. įmonių (įstaigų).

10 pav. Vidinio kanalo veiklos pradžios metai

Respondentų pateikti atsakymai rodo, kad Vidinių kanalų diegimas viešajame sektoriuje prasidėjo anksčiau, nei privačiame sektoriuje. 21,6 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų) Vidinį kanalą įsidiegė jau 2014 m., o 3,9 proc. – 2018 m. Privačiame sektoriuje 12,5 proc. įmonių (įstaigų) Vidinius kanalus įsidiegė 2016 m. Vis dėlto iš apibendrintų duomenų matyti, kad daugiausia viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų) (23,5 proc.) Vidinius kanalus įsidiegė 2019 m., vėliau tokių įmonių (įstaigų) buvo mažiau, bet tendencija išliko panaši, t. y. kasmet Vidinius kanalus įsidiegdavo nuo 3,9 proc. iki 11,8 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų). 11,8 proc. įmonių (įstaigų) Vidinius kanalus įsidiegė 2024 m. ir 2026 m.

Privačiame sektoriuje taip pat įmonių (įstaigų), diegiančių Vidinius kanalus skaičius, buvo didžiausias 2019 m., taip pat 2024 m. (po 25 proc.). Taip pat pastebima, kad privačiame sektoriuje Vidinių kanalų diegimas suintensyvėjo nuo 2023 m. Jei 2020 m. - 2022 m. privatus sektorius Vidinių kanalų nediegė, tai 2023 m., 2025 m. ir 2026 m. Vidiniai kanalai buvo įdiegti 12,5 proc. privataus sektoriaus įmonėse. Iš respondentų atsakymų taip pat nustatyta, kad vienas privataus sektoriaus respondentas negalėjo tiksliai atsakyti, nuo kada įmonėje veikia Vidinis kanalas.

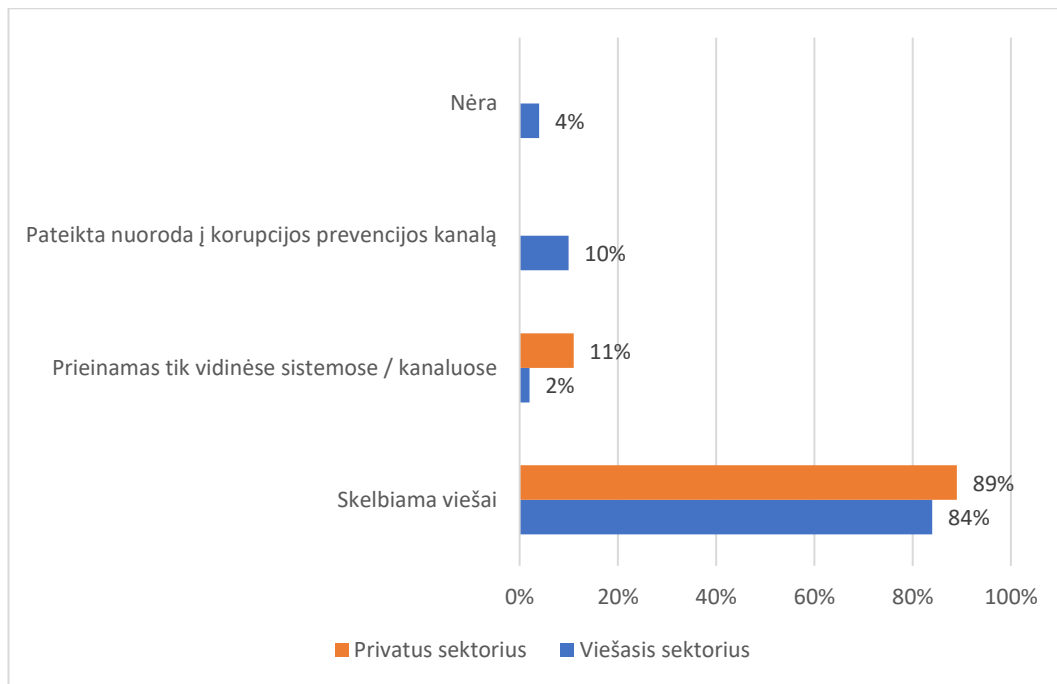

11 pav. Vidinio kanalo veiklos pradžios metai. Sektorių detalizacija

Nuoroda į internetinį puslapį, kuriame viešai skelbiamas turimo Vidinio kanalo aprašymas

Pagal respondentų atsakymus nustatyta, kad daugumoje viešojo (84 proc.) ir privataus (89 proc.) sektoriaus įmonių (įstaigų) internetinių svetainių yra skelbiamas turimo Vidinio kanalo aprašymas. Kita vertus, 10 proc. viešojo sektoriaus respondentų pateikė nuorodas ne į Vidinio kanalo aprašymą, o į korupcijos prevencijos skiltį, kurioje pateikiama informacija apie korupcijos atvejų pranešimo galimybes. Pastebėta ir tai, kad viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų) internetinėse svetainėse informacija apie pranešėjų apsaugą ir Vidinį kanalą dažnai yra pateikiama korupcijos prevencijos arba bendros informacijos skiltyse, todėl vartotojui gali būti sunkiau randama. Tuo tarpu privačiame sektoriuje pasitaikė atvejų, kai informacija apie Vidinį kanalą ir pranešėjų apsaugą yra pateikiama tik anglų kalba.

Iš respondentų pateiktų atsakymų nustatyta ir tai, kad informacija apie Vidinį kanalą ne visais atvejais yra prieinama įmonės (įstaigos) internetinėje svetainėje. Tai, kad tokia informacija yra prieinama tik vidinėse sistemose ar perduodama vidiniais komunikacijos kanalais nurodė 2 proc. viešojo ir 11 proc. privataus sektoriaus respondentų. Viešojo sektoriaus respondentų atsakymai parodė ir tai, kad 4 proc. įmonių (įstaigų) Vidinio kanalo aprašymo neturi.

12 pav. Vidinio kanalo aprašo prieinamumas. Sektorių detalizacija

Kokius duomenis apie Vidinį kanalą įmonė (įstaiga) skelbia internetinėje svetainėje?

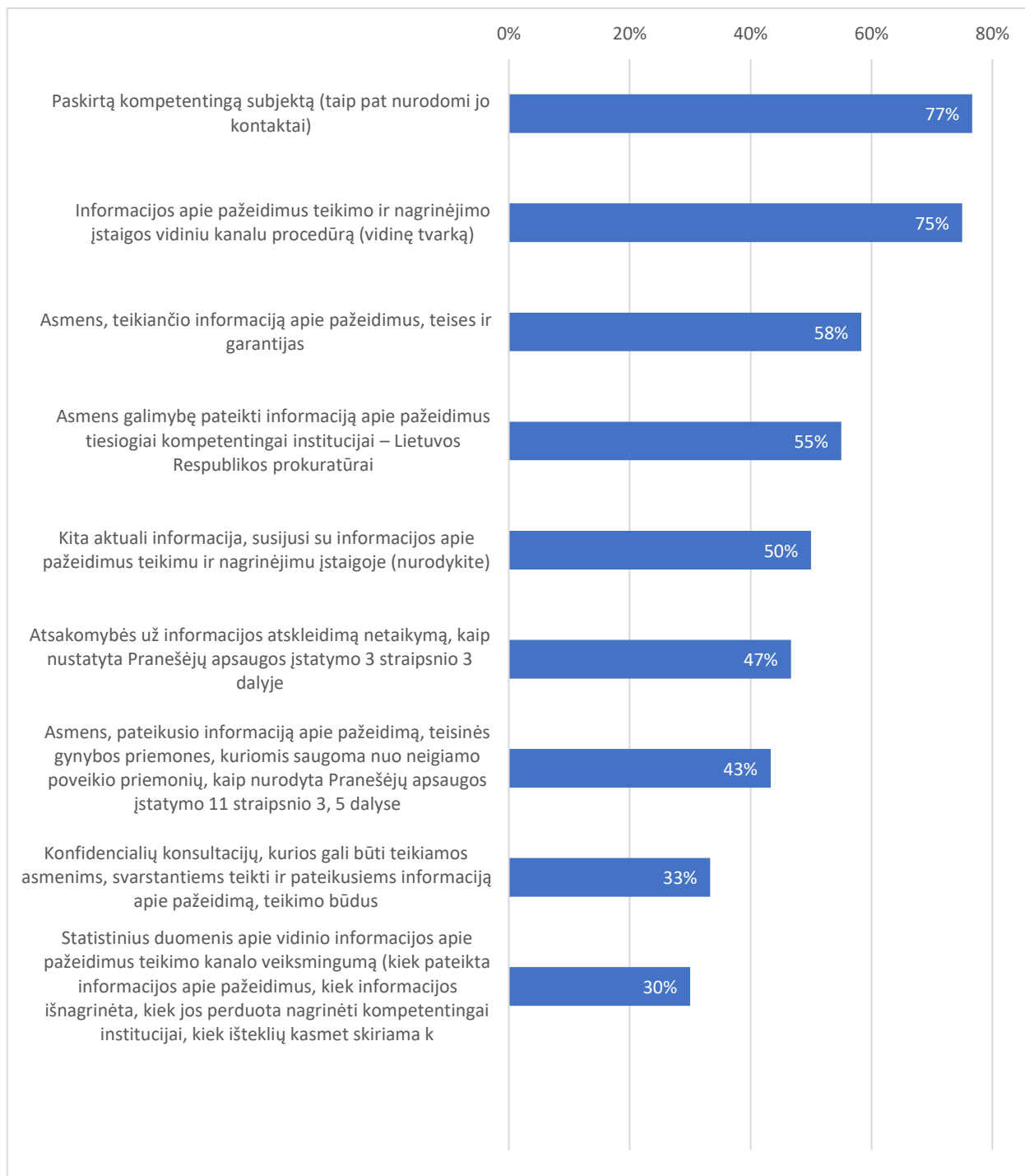
Tvarkos aprašo 14 punkte nurodoma, kad organizacijos vidiniais ir, jei tokie yra, išoriniais komunikavimo kanalais teikiama informacija apie paskirtą kompetentingą subjektą (taip pat nurodomi jo kontaktai), informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos Vidiniu kanalu procedūrą, asmens, pateikusio informaciją apie pažeidimą, teisinės gynybos priemonės, kuriomis saugoma nuo neigiamo poveikio priemonių, kaip nurodyta Pranešėjų apsaugos įstatymo 11 straipsnio 3 ir 5 dalyse. Taip pat pateikiama informacija apie asmens, teikiančio informaciją apie pažeidimus, teises ir garantijas bei atsakomybės už informacijos atskleidimą netaikymą, kaip nustatyta įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje, ir apie konfidencialias konsultacijas, kurios gali būti teikiamos asmenims, svarstantiems teikti ar jau pateikusiems informaciją apie pažeidimą.

Be to, turi būti teikiami statistiniai duomenys apie Vidinio kanalo veiksmingumą: kiek įstaigoje per Vidinį kanalą pateikta informacijos apie pažeidimus, kiek informacijos išnagrinėta, kiek jos perduota nagrinėti kompetentingai institucijai, kiek resursų kasmet skiriama Vidiniam kanalui palaikyti, ir kita aktuali informacija, susijusi su informacijos apie pažeidimus teikimu ir nagrinėjimu įmonėje (įstaigoje).

Respondentų, turinčių Vidinį kanalą, buvo prašoma įvardyti, kokius duomenis apie Vidinį kanalą jų įmonė(įstaiga) viešina internetinėje svetainėje. Analizuojant gautus duomenis, matyti, kad daugiausiai respondentų (virš 70 proc.) skelbia informaciją apie paskirtą kompetentingą asmenį, nurodant ir jo/jos kontaktus (77 proc.) ir informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos Vidiniu kanalu procedūrą (vidinę tvarką) (75 proc.). Daugiau kaip pusė įmonių (įstaigų) skelbia informaciją apie asmens, teikiančio informaciją apie pažeidimus, teises ir garantijas (58 proc.) bei apie asmens galimybę pateikti informaciją tiesiogiai kompetentingai institucijai – Lietuvos Respublikos prokuratūrai (55 proc.). Kiek mažiau nei pusė respondentų skelbia informaciją apie atsakomybės už informacijos atskleidimą netaikymą, kaip nustatyta Pranešėjų apsaugos įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje (47 proc.), bei informaciją apie asmens, pateikusio informaciją apie pažeidimą, teisinės gynybos priemonės, kuriomis saugoma nuo neigiamo poveikio priemonių, kaip nurodyta Pranešėjų apsaugos įstatymo 11 straipsnio 3, 5 dalyse (43 proc.). Be to, trečdalis respondentų skelbia ir informaciją apie konfidencialių konsultacijų, kurios gali būti teikiamos asmenims, svarstantiems teikti ir pateikusiems informaciją apie pažeidimą, teikimo būdus (33 proc.); bei statistinius duomenis apie Vidinio kanalo veiksmingumą (kiek pateikta informacijos apie pažeidimus, kiek informacijos išnagrinėta, kiek jos perduota kompetentingai institucijai, kiek išteklių kasmet skiriama ir pan.) (30 proc.).

Pusė respondentų skelbia kitą aktualią informaciją, susijusią su informacijos apie pažeidimus teikimu ir nagrinėjimu įstaigoje (50 proc.). Kita aktuali skelbiama informacija, susijusi su informacijos apie pažeidimus teikimu ir nagrinėjimu įstaigoje apima: informaciją apie asmens galimybę pateikti pranešimą tiesiogiai LR Specialiųjų tyrimų tarnybai arba per advokatų kontorą, pateikiama pranešimų apie pažeidimus forma, pranešėjo bei pažeidimo sąvokos, kokie pranešimai neturėtų būti teikiami, pažeidimų rūšys, informacija apie pažeidimų vertinimą, nagrinėjimą, sprendimų priėmimą, informacija apie BDAR, duomenų apsaugos pareigūną, tyrimo terminus, Etikos komiteto sudėtį, atsakomybę už žinomai melagingą pranešimą, konfidencialumą. Kai kurie respondentai pateikia aktualius teisės aktus arba nuorodas į juos, taip pat skelbia tvarkos aprašą.

Be to, kai kurie respondentai nurodė, kad atskiras aprašymas apie Vidinį kanalą interneto svetainėje yra neskelbiamas, tačiau tokią informaciją darbuotojams pateikia įstaigos vadovas darbo vietoje visiems prieinamu būdu.

13 pav. Įstaigų skelbiamos informacijos apie Vidinį kanalą turinys

Lyginant viešojo ir privataus sektorių teikiamus duomenis apie Vidinį kanalą, pastebima, kad viešasis sektorius daugiausiai skelbia informaciją apie paskirtą kompetentingą subjektą, nurodant ir jo/jos kontaktus (80 proc.), tuo tarpu tik vos daugiau nei pusė privataus sektoriaus respondentų skelbia šią informaciją (56 proc.). Tiek viešojo, tiek ir privataus sektorių subjektai teikia panašų prioritetą informacijos skelbimui apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos Vidiniu kanalu procedūrą (vidinę tvarką) (75 proc. viešojo ir 78 proc. privataus sektoriaus respondentų). Viešasis ir privatus sektoriai labai panašiai teikia prioritetą informacijos skelbimui apie asmens, teikiančio informaciją apie pažeidimus, teises ir garantijas (59 proc. viešojo ir 56 proc. privataus sektoriaus respondentų) bei apie asmens, pateikusio informaciją apie pažeidimą, teisinės gynybos priemones, kuriomis saugoma nuo neigiamo poveikio (43 proc. viešojo ir 44 proc. privataus sektoriaus respondentų).

Informacijos skelbimui apie asmens galimybę pateikti informaciją tiesiogiai kompetentingai institucijai – Lietuvos Respublikos prokuratūrai bei informacijos skelbimui apie atsakomybės už informacijos atskleidimą netaikymą didesnę dėmesį skiria viešasis sektorius (atitinkamai 59 proc. ir 49 proc.), nei privatus sektorius (atitinkamai 33 proc. ir 33 proc.). Mažiausiai dėmesio skiriama informacijos skelbimui apie konfidencialių konsultacijų, kurios gali būti teikiamos asmenims, svarstantiems teikti ir pateikusiems informaciją apie pažeidimą, teikimo būdus (35 proc. viešojo sektoriaus respondentų organizacijose ir 22 proc. – privataus).

Statistinius duomenis apie Vidinio kanalo veiksmingumą (kiek pateikta informacijos apie pažeidimus, kiek informacijos išnagrinėta, kiek perduota kompetentingai institucijai ir pan.) skelbia tik viešojo sektoriaus respondentai ir tik trečdalis jų (35 proc.).

Respondentai nurodo ir kitokio pobūdžio informaciją, be išvardytų, kuri skelbiama. Kiek daugiau nei pusė viešojo sektoriaus respondentų skelbia papildomą aktualią informaciją, susijusią su informacijos apie pažeidimus teikimui ir nagrinėjimui organizacijoje (51 proc.). Kitą skelbiamą informaciją nurodo ir privataus sektoriaus respondentai (44 proc.).

Analizuojant gautus duomenis matyti, kad ne visos organizacijos skelbia visą informaciją, kurią įpareigoja skelbti Tvarkos aprašo 14 punktas ir pilnai neįgyvendina teisės aktų reikalavimų. Atitinkamai, suinteresuoti subjektai neturi pilnos informacijos, privačiame sektoriuje nėra matoma, ar Vidinis kanalas yra veiksmingas, ir visa tai gali veikti suinteresuotų subjektų galimybes teikti informaciją apie pažeidimus.

14 pav. Įstaigų skelbiamos informacijos apie Vidinį kanalą turinio palyginimas pagal sektorius

KREIPIMOSI BŪDAI

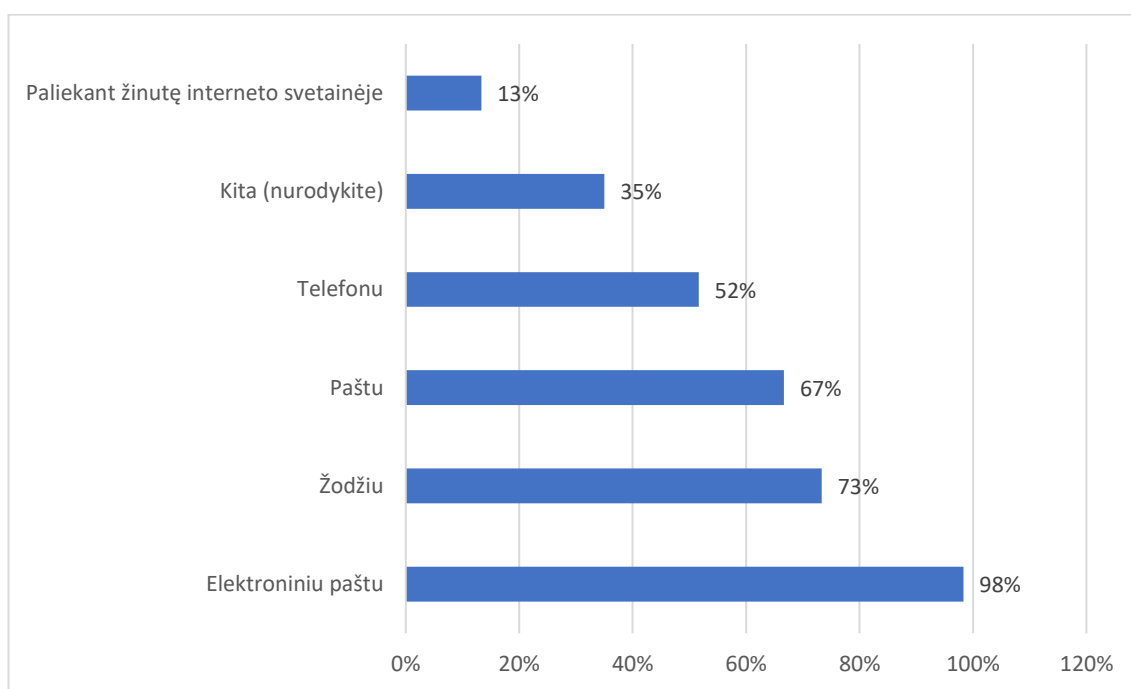
Kokiais būdais Vidiniame kanale galima pateikti informaciją apie pažeidimus?

Direktyvos 9 straipsnio 1 dalies 1 punktą numato, kad pranešimų priėmimo kanalai būtų suprojektuojami, sukuriami ir saugiai naudojami taip, kad būtų užtikrintas pranešimo teikėjo ir bet kurios pranešime nurodytos trečiosios šalies tapatybės konfidencialumas ir kad su ja negalėtų susipažinti neįgalioti darbuotojai. Kaip toks konfidencialumas užtikrinamas paliekama kiekvienos organizacijos nuožiūrai, tačiau visi būdai, kuriais numatoma teikti pranešimus, turi užtikrinti konfidencialumą.

Tvarkos aprašo 16-19 punktai numato pareigas organizacijoms imtis reikiamų organizacinių, techninių ir kitų veiksmų, kad būtų įdiegtas Vidinis pranešimų kanalas, kuriame

informaciją apie pažeidimus galima teikti vienu ar daugiau būdų (asmeniškai kompetentingam subjektui, paštu arba el. paštu, naudojantis interneto platformomis (internetu arba intranetu), telefonu „karštąja linija“, žodžiu ir raštu, užpildant nustatytą formą ir pan.).

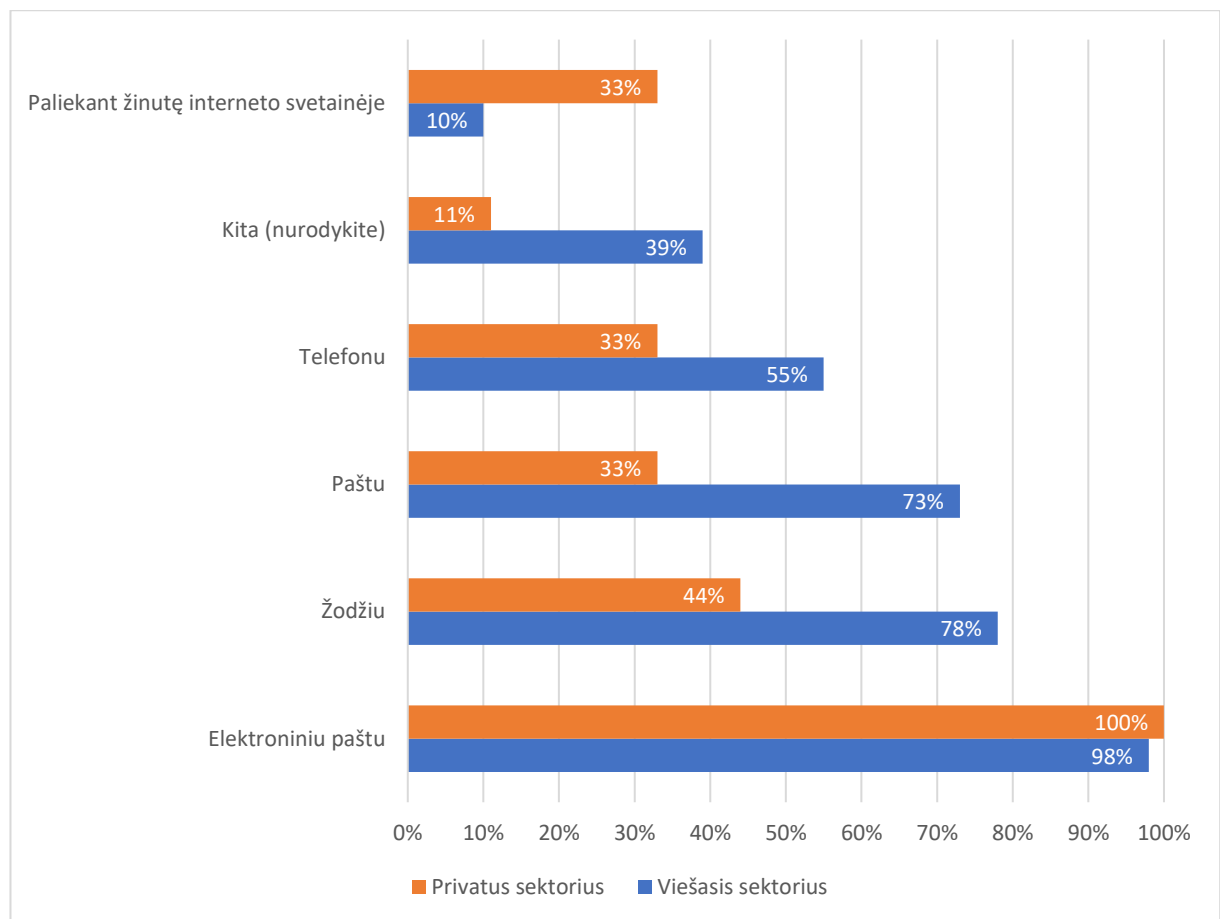
Respondentų, turinčių Vidinį kanalą buvo klausiama, kokiais būdais jų Vidiniame kanale galima pateikti informaciją apie pažeidimus. Atsakant galima buvo rinktis kelis atsakymų variantus. Gauti duomenys parodė, kad dažniausiai pasirenkami tokie informacijos teikimo būdai - pateikimas elektroniniu paštu (98 proc.), taip pat žodžiu (73 proc.) ir paštu (67 proc.). Kiek mažiau paplitę būdai - informacijos teikimas telefonu (52 proc.) ar paliekant žinutę interneto svetainėje (13 proc.). Trečdalis respondentų (35 proc.) nurodė kitus, nepaminėtus būdus (pvz., valstybės valdomose įmonėse labiausiai paplitęs tarp kitų būdų yra formos pildymas, kitose organizacijose – tiesiogiai pateikus pranešimą kompetentingam subjektui arba atvykus į bendrovę, informuojant vidaus audito vadovą, pateikus rakinamoje dėžutėje prie įėjimo į administracinį pastatą ir kt.).

15 pav. Informacijos apie pažeidimus pateikimo būdai

Lyginant viešojo iš privataus sektorių atsakymus dėl informacijos pateikimo būdų Vidiniame kanale, abu sektoriai daugiausiai naudoja elektroniniu paštu teikiamą informaciją (privatus sektorius – 100 proc., viešasis – 98 proc.). Viešojo sektoriaus Vidiniame kanale daugiau naudojamas informacijos pateikimas žodžiu arba raštu (78 ir 73 proc. atitinkamai), kiek mažiau – telefonu (55 proc.) ir nedaug naudojamas žinučių palikimas interneto svetainėje (10 proc.). Tuo tarpu privačiame sektoriuje tik kiek daugiau naudojamas informacijos pateikimas žodžiu (44 proc.), o kiti būdai naudojami vienodai (po 33 proc. paštu, telefonu ar paliekant žinutę interneto svetainėje). Viešajame sektoriuje daugiau kaip trečdalis respondentų naudoja ir kitus informacijos pateikimo būdus (39 proc.), tuo tarpu kitus būdus naudoja tik nedidelė dalis privataus sektoriaus respondentų (11 proc.).

Gauti duomenys patvirtina, kad energetikos sektoriaus organizacijos naudoja keletą būdų pranešimams pateikti, tačiau turėtų būti įvertinta, ar visais šiais būdais pateikus informaciją yra įmanoma užtikrinti jos konfidencialumą.

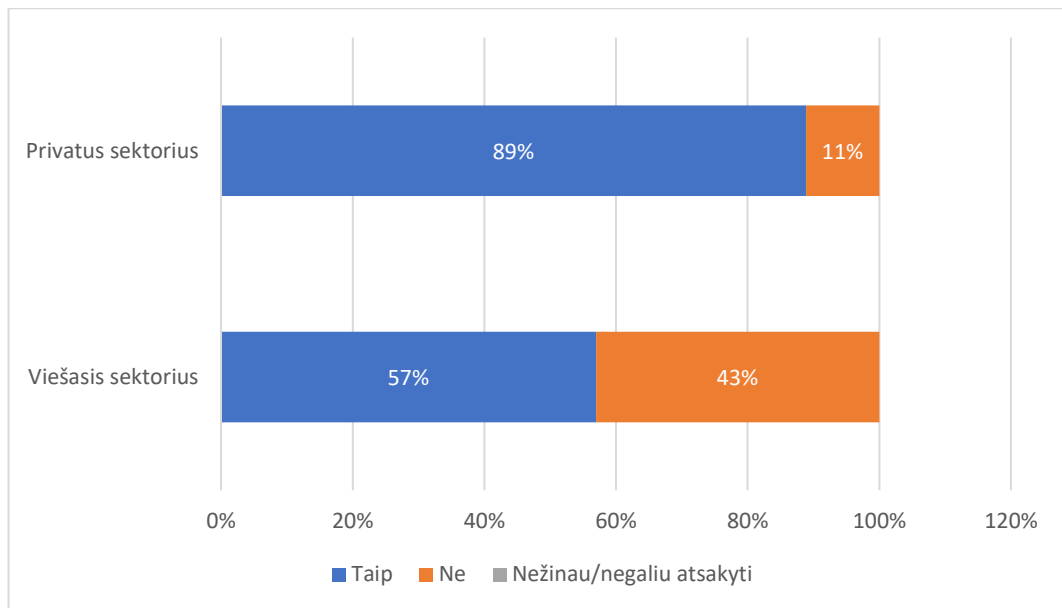
16 pav. Informacijos apie pažeidimus pateikimo būdai. Sektorių detalizacija

Ar įmonėje (įstaigoje) yra elektroninio pašto dėžutė, skirta tik pranešimams pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą?

Direktyvoje numatytas konfidencialumo reikalavimas bei pareiga užtikrinti Vidinio kanalo veikimo funkcionalumą ir veiksmingumą įpareigoja Vidinius kanalus atsieti nuo bendrųjų kanalų, kuriais kompetentingos institucijos bendrauja su visuomene, gauna viešus skundus ir pan. Todėl rekomenduotina įsteigti atskirą pašto dėžutę, dedikuotą tik šiems pranešimams, ypač atsižvelgiant į tai, kad tai yra jautri informacija ir suinteresuoti subjektai ne visuomet linkę pranešti.

Atskiros pašto dėžutės, skirtos pranešimams apie pažeidimus, buvimo įstaigoje privalumas – sudaromos prielaidos užtikrinti pranešėjo tapatybės ir pateiktos informacijos konfidencialumą, nes prie bendros pašto dėžutės gali turėti prieigą daugiau asmenų nei tik kompetentingas subjektas, atsakingas už pranešėjų apsaugą. Be to, tai gali paskatinti asmenis teikti pranešimus, nes jie gali jaustis labiau saugūs dėl informacijos konfidencialumo užtikrinimo.

Respondentų buvo teirujamasi, ar jų organizacijoje yra elektroninio pašto dėžutė, skirta tik pranešimams pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą. Gauti duomenys rodo, kad didžioji dauguma privataus sektoriaus respondentų tokią dėžutę turi (89 proc.), neturi labai nedaug respondentų (11 proc.). Tuo tarpu tik kiek daugiau nei pusė viešajame sektoriuje turi tokią dėžutę (57 proc.), o kiek mažiau nei pusė neturi (43 proc.).

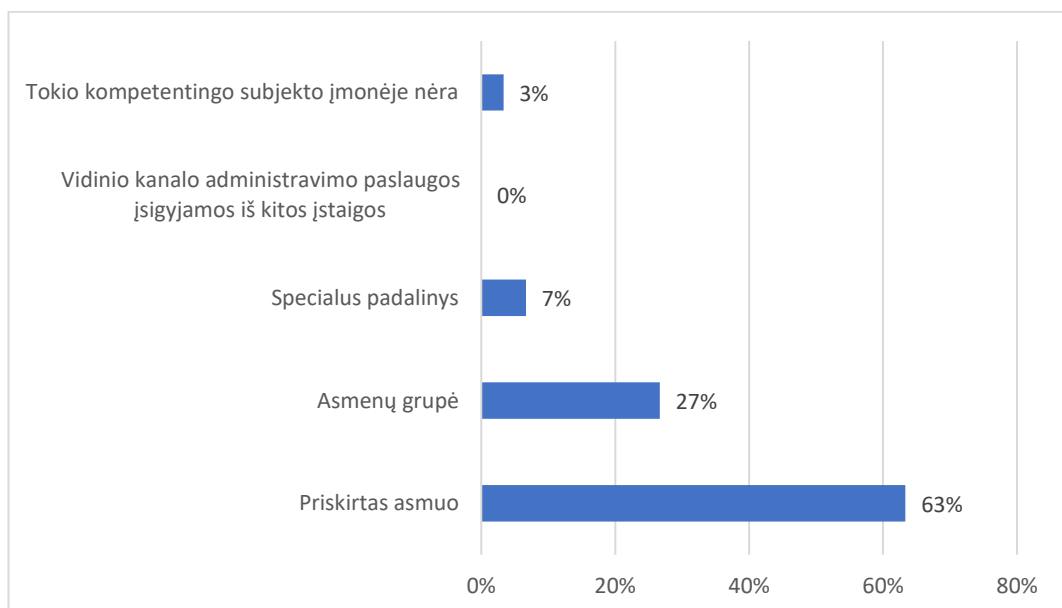
17 pav. Atsakymų, ar yra elektroninio pašto dėžutė, rezultatai

KOMPETENTINGAS SUBJEKTAS

Kas įmonėje (įstaigoje) yra kompetentingas subjektas, kuris administruoja Vidinį kanalą ir juo gautą informaciją?

Kompetentingas subjektas – įstaigoje paskirtas asmuo, asmenų grupė ar specialus padalinys, kurie administruoja vidinius informacijos apie pažeidimus teikimo kanalus, nagrinėja jais gautą informaciją apie pažeidimus, užtikrina asmens, pateikusio informaciją apie pažeidimus, konfidencialumą (Tvarkos aprašo 2.1. papunktis). Jį paskiria įstaigos vadovas (Tvarkos aprašo 11 punktas).

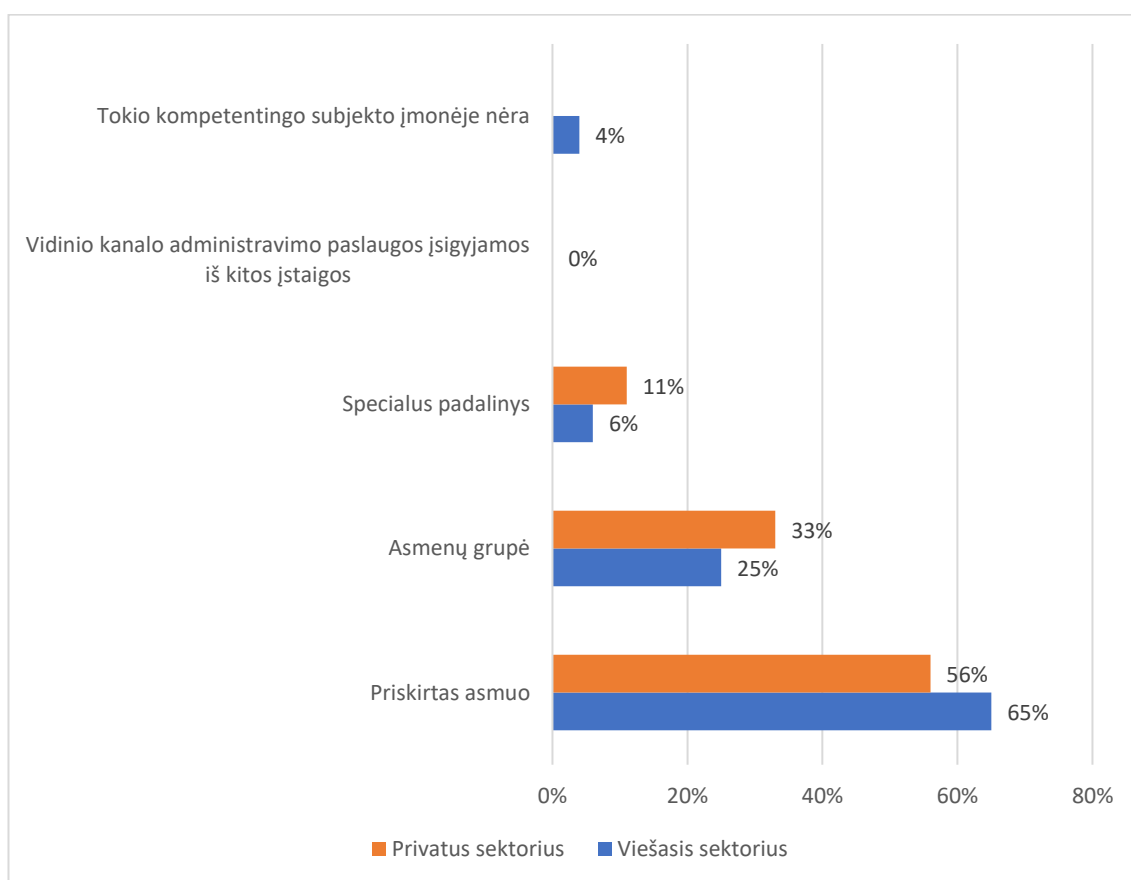
Respondentų, turinčių Vidinį kanalą, buvo klausiama, kas įmonėje (įstaigoje) yra kompetentingas subjektas, administruojantis Vidinį kanalą ir juo gautą informaciją. Dažniausiai, t. y. 63 proc. visų apklaustų respondentų nurodė, kad kompetentingas subjektas yra priskirtas asmuo; 27 proc. - asmenų grupė. Rečiau Vidinį kanalą administruoja specialus padalinys (7 proc.). Nei vienas respondentas nenurodė, kad Vidinio kanalo administravimo paslaugos būtų įsigyjamos iš kitos įstaigos. Be to, svarbu pažymėti, kad bendrai 3 proc. respondentų nurodė, jog įmonėje (įstaigoje) tokio kompetentingo subjekto nėra.

18 pav. Įmonės (įstaigos) kompetentingas subjektas

Lyginant viešojo ir privataus sektorių respondentų pateiktus atsakymus, matome, kad abiejuose sektoriuose dažniausiai kompetentingo subjekto funkcijos priskiriamos vienam asmeniui. Viešajame sektoriuje toks modelis pasirenkamas nežymiai dažniau (65 proc.) nei privačiame (56 proc.). Tuo tarpu privačiame sektoriuje yra dažniau pasirenkamos kolegialios arba institucinės Vidinio kanalo administravimo formos. Asmenų grupei šias funkcijas yra pavedę 33 proc. privataus ir 25 proc. viešojo sektoriaus respondentų. Specialiam padaliniui Vidinio kanalo administravimas priskirtas 11 proc. privataus ir 6 proc. viešojo sektoriaus įmonėse (įstaigose). Svarbu pažymėti, kad 4 proc. viešojo sektoriaus respondentų nurodė, kad įmonėje (įstaigoje) kompetentingo subjekto nėra; privačiame sektoriuje tokių atvejų nenustatyta.

Apibendrinant, bendrai energetikos sektoriaus įmonėse (įstaigose) dominuoja individualizuotas Vidinio kanalo administravimo modelis, kai kompetentingo subjekto funkcijos priskiriamos konkrečiam asmeniui. Vis dėlto privačiame sektoriuje dažniau nei viešajame pasirenkamas kelių asmenų ar specialaus padalinio modelis.

19 pav. Įmonės (įstaigos) kompetentingas subjektas. Sektorių detalizacija

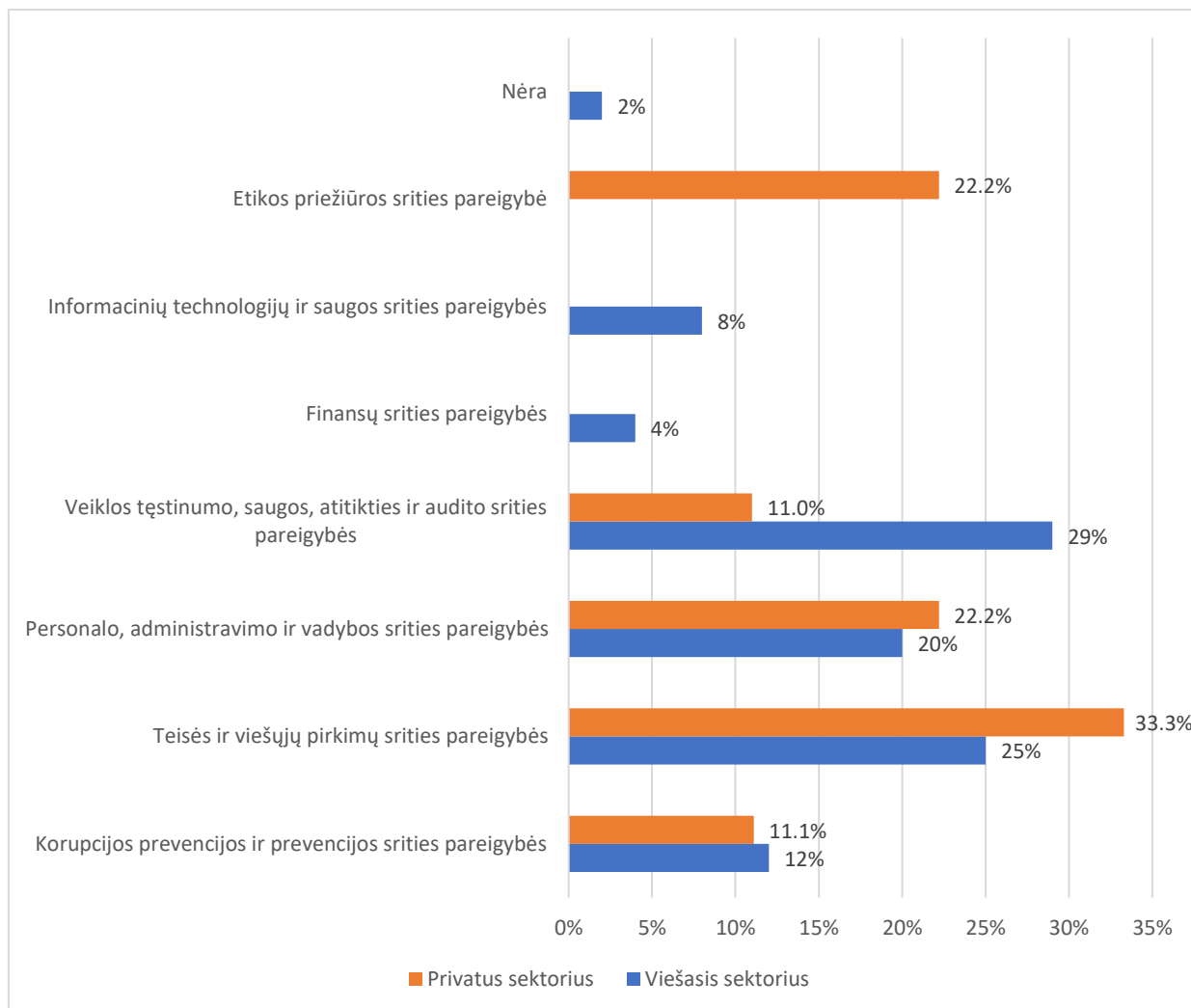
Kokia tai pareigybė (skyrius) ir kam šis asmuo(-ys) įmonėje (įstaigoje) yra atskaitingi?

Pagal Tvarkos aprašo 11 punktą, kompetentingu subjektu yra skiriamas asmuo (asmenys), kurio reputacija ir kvalifikacija nekelia abejonių dėl jo galimybių tinkamai įgyvendinti Aprašo nuostatas. Respondentų atsakymai leido nustatyti iš dalies skirtingą požiūrį viešajame ir privačiame sektoriuose. Viešajame sektoriuje kompetentingo subjekto funkcijos dažniausiai yra priskiriamos veiklos tęstinumo, saugos, atitikties ar audito srities pareigybei (29 proc.), tuo tarpu privačiame sektoriuje tokių atvejų yra mažiau (11 proc.). Privačiame sektoriuje kompetentingo subjekto funkcijas dažniausiai vykdo teisės ir viešųjų pirkimų srities specialistai (33,3 proc.), viešajame sektoriuje tokių atvejų nustatyta 25 proc.

Panašiai respondentų atsakymai yra pasiskirstę tais atvejais, kai kompetentingo subjekto funkcijas atlieka personalo, administravimo ar vadybos srities specialistai. Viešajame sektoriuje tokių atvejų yra 20 proc., o privačiame sektoriuje – 22,2 proc. Panašus pasiskirstymas nustatytas

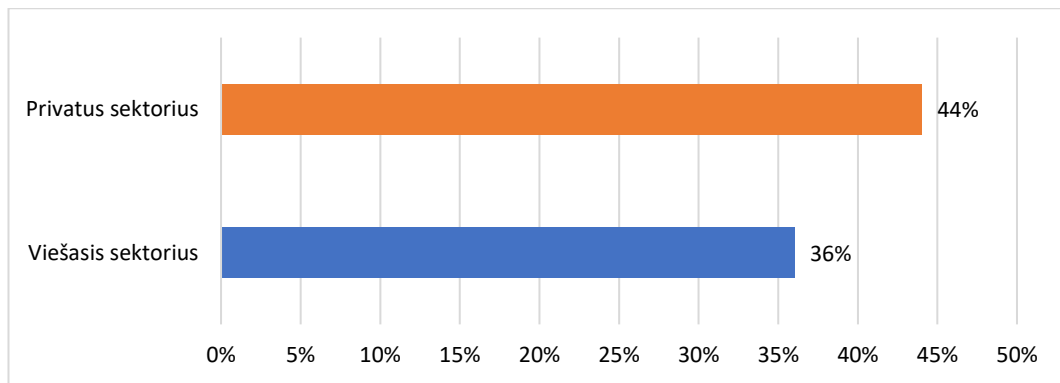
ir tais atvejais, kai kompetentingo subjekto funkcijos yra priskirtos korupcijos prevencijos ar prevencijos srities specialistams. Viešajame sektoriuje tai sudaro 12 proc., o privačiame sektoriuje – 11,1 proc.

Privačiame sektoriuje dažni atvejai (22,2 proc.), kai kompetentingo subjekto funkcijas vykdo specialistai, priskirtini etikos priežiūros sričiai. Tokių atvejų viešajame sektoriuje nenustatyta. Viešajame sektoriuje pasitaikė atvejų, kai minėtos funkcijos taip pat buvo priskirtos informacinių technologijų ir saugos srities (8 proc.) arba finansų srities pareigybei (4 proc.). Tokių atvejų privačiame sektoriuje nenustatyta. Tyrimas taip pat parodė, kad viešajame sektoriuje yra įmonių (įstaigų), kuriose kompetentingo subjekto funkcijos nėra vykdomos (2 proc.). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad viena viešojo sektoriaus įmonė (įstaiga) atsakydama į ankstesnį klausimą nurodė, kad joje nėra kompetentingo subjekto, tačiau atsakydama į šį klausimą pateikė atsakymą, kad pareigybė yra „direktorius, teisininkas“.

20 pav. Kompetentingo subjekto funkcijas atliekantys specialistai

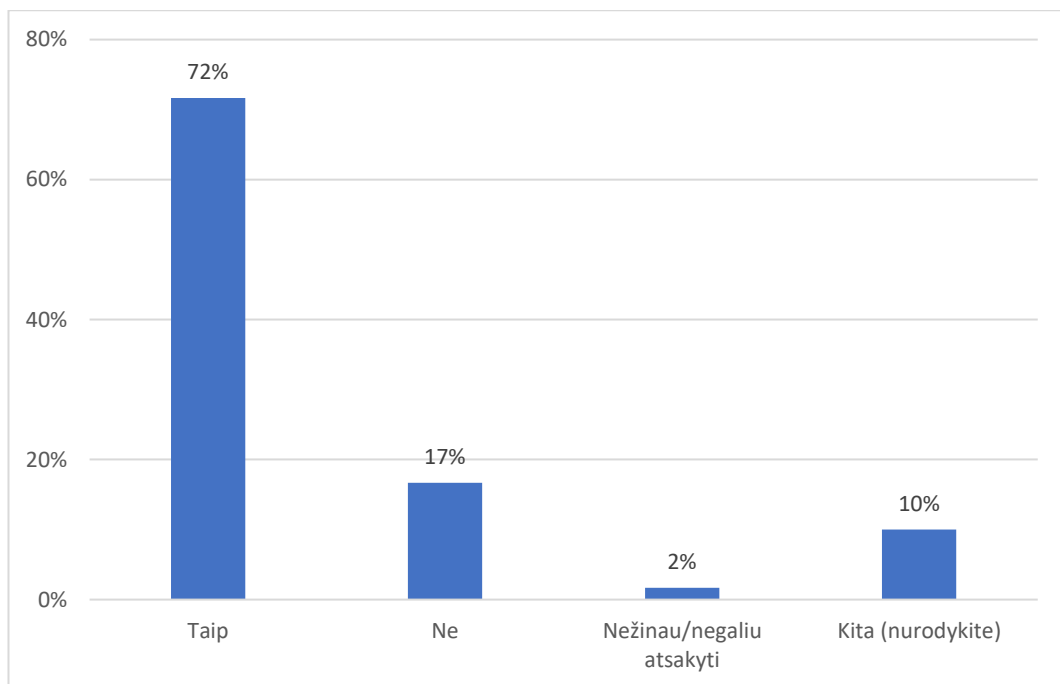
Tiek viešo, tiek privataus sektorių respondentai nurodė, kad kompetentingo subjekto funkcijas atliekantis asmuo yra atskaitingas įmonės (įstaigos) vadovui (direktoriui, generaliniam direktoriui, vykdomajam direktoriui, teisės ir atitikties vadovui bei pan.). Taip pat aktualu, kad 44 proc. atvejų privačiame sektoriuje ir 36 proc. viešajame kompetentingo subjekto funkcijas atlieka vadovaujantįs pareigas einantis asmuo (padalinio vadovas, direktorius, direktoriaus pavaduotojas, viršininkas ir pan.).

21 pav. Vadovaujančias pareigas einantys asmenys, atliekantys kompetentingo subjekto funkcijas

Ar kompetentingo subjekto funkcijas atliekantis asmuo(-ys) yra paskirti vadovo įsakymu?

Taip pat respondentų buvo klausama, ar kompetentingo subjekto funkcijas atliekantis asmuo (-ys) yra paskiriamas (-i) vadovo įsakymu. Gauti duomenys rodo, kad dažniausiai (72 proc.) tokie asmenys yra paskiriami vadovo įsakymu. 17 proc. respondentų nurodė, kad šie asmenys vadovo įsakymu nėra paskiriami. 2 proc. respondentų nežinojo arba negalėjo atsakyti į pateiktą klausimą, o 10 proc. – pasirinko atsakymą „Kita“.

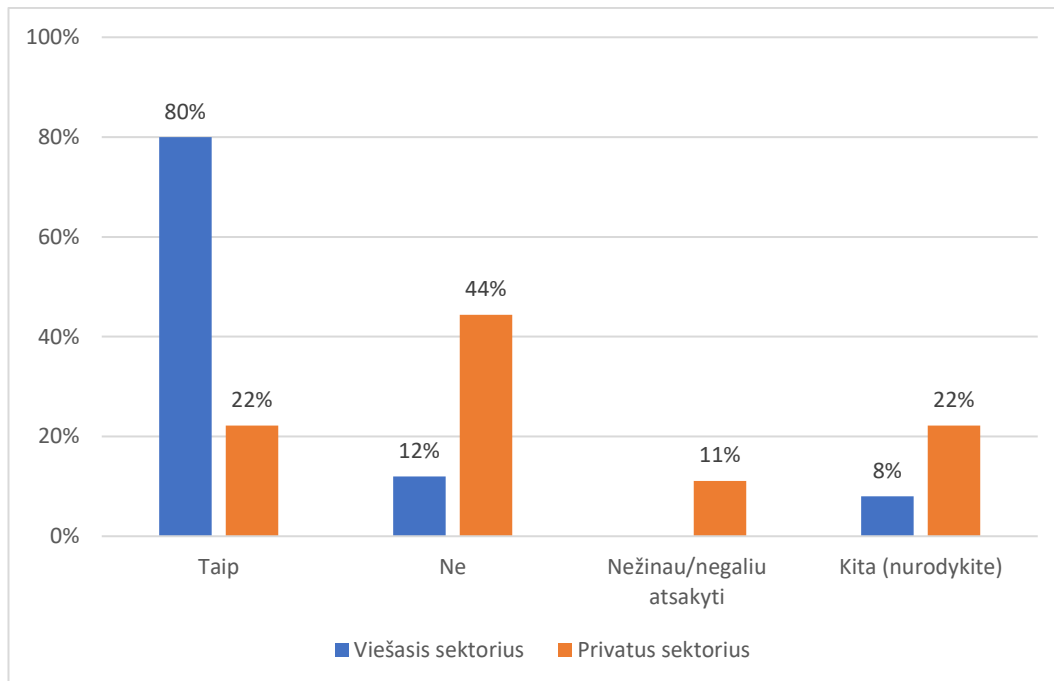

22 pav. Klausimo, ar kompetentingas subjektas paskirtas vadovo įsakymu, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių pateiktus atsakymus, matome, kad viešajame sektoriuje vadovo įsakymu kompetentingo subjekto funkcijas atliekantys asmenys buvo paskirti 80 proc. įmonėse (įstaigose), o privačiame – tik 22 proc. Priešingai, kompetentingo subjekto funkcijas atliekantis asmuo nėra paskiriamas vadovo įsakymu 12 proc. viešojo ir net 44 proc. privataus sektoriaus įmonėse (įstaigose). Be to, 11 proc. privataus sektoriaus respondentų nežinojo arba negalėjo atsakyti į šį klausimą, o viešojo sektoriaus respondentai tokio atsakymo nepateikė. Atsakymą „Kita“ pasirinko 8 proc. viešojo sektoriaus ir 22 proc. privataus sektoriaus respondentų. Išanalizavus respondentų, pateikusių atsakyme „Kita“, pateiktus duomenis, matyti, kad dalis respondentų plačiau paaiškino, kaip paskiriamas kompetentingas subjektas, ir kokios yra jo funkcijos. Pavyzdžiui, buvo nurodoma, kad „kompetentingo subjekto funkcijos darbuotojui pavestos rektorius įsakymu patvirtintu vidaus teisės aktu“ (viešasis sektorius); „šis asmuo direktoriaus įsakymu yra paskirtas Vadovybės atstovu kokybei, o į šias pareigas įeina ne tik pažeidimų administravimas, bet ir kokybės vadybos sistemos bei antikorupcinės vadybos sistemos

priežiūra“ (privatus sektorius). Kiti respondentai nurodė, kad kompetentingas subjektas yra paskiriamas kolegialaus valdymo ar priežiūros organo sprendimu, pavyzdžiui „stebėtojų tarybos sprendimu“ (privatus sektorius).

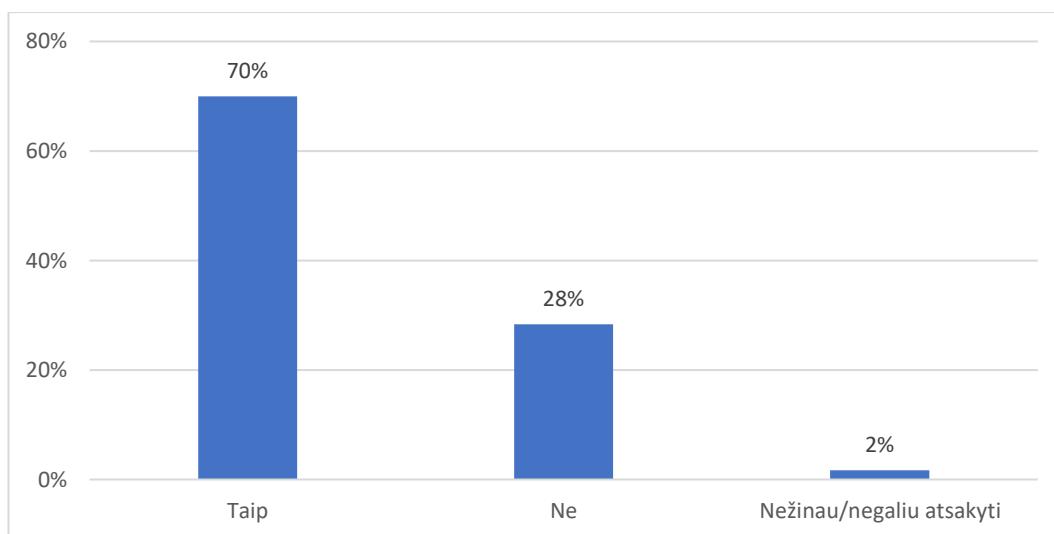
Apibendrinant tyrimo duomenis, galima teigti, kad viešajame sektoriuje dominuoja kompetentingo subjekto paskyrimas vadovo įsakymu, tuo tarpu privačiame - tokia praktika taikoma rečiau, ir kompetentingas subjektas gali būti paskiriamas, ir kitiems įmonės valdymo ar priežiūros organams priimant sprendimus.

23 pav. Klausimo, ar kompetentingas subjektas paskirtas vadovo įsakymu, rezultatai. Sektorių detalizacija

Ar įmonė (įstaiga) viešai nurodo, kas administruoja Vidinį kanalą (kas yra kompetentingas subjektas ir kokie jo kontaktai)?

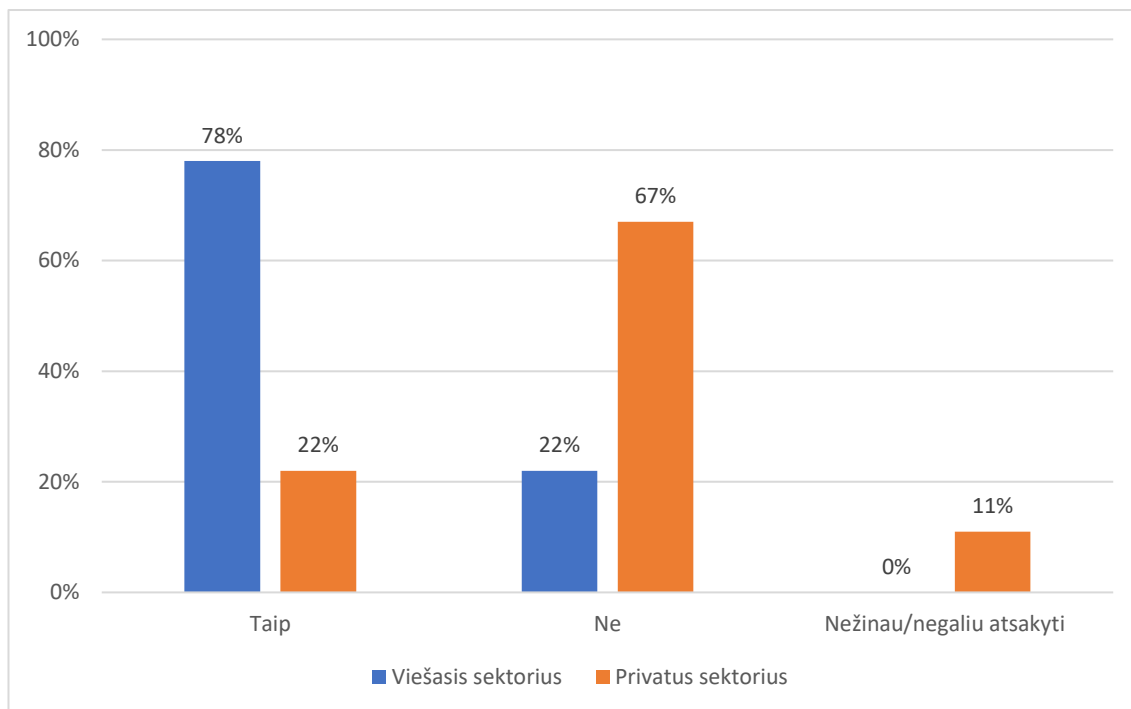
Viešojo ir privataus sektorių respondentų buvo klausiama, ar jų įmonė (įstaiga) viešai nurodo, kas administruoja Vidinį kanalą, t. y. kas yra kompetentingas subjektas, ir kokie jo kontaktiniai duomenys. 70 proc. respondentų nurodė, kad tokią informaciją skelbia viešai, tačiau 28 proc. – jos viešai nenurodo. Be to, 2 proc. respondentų nežinojo arba negalėjo atsakyti į šį klausimą.

24 pav. Klausimo, ar viešai nurodoma, kas administruoja Vidinį kanalą, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių respondentų pateiktus atsakymus, matome, kad viešajame sektoriuje informaciją apie kompetentingą subjektą ir jo kontaktus viešai skelbia 78 proc. įmonių (įstaigų), o tokios informacijos viešai nenurodo – 22 proc. Tačiau tik 22 proc. privataus sektoriaus respondentų nurodė, kad viešai skelbia informaciją apie tai, kas administruoja Vidinį kanalą, ir kokie yra šio subjekto kontaktai. Net 67 proc. privataus sektoriaus respondentų tokios informacijos viešai neskelbia, ir 11 proc. - nežinojo arba negalėjo atsakyti į šį klausimą.

Šie rezultatai rodo, kad viešajame sektoriuje yra įprasta viešinti informaciją apie kompetentingą subjektą, tuo tarpu privačiame - vyrauja priešinga praktika, t. y. daugelyje įmonių ši informacija yra neviešinama. Primintina, kad pagal Tvarkos aprašo 14 punktą įstaigos vidiniais ir išoriniais, jei tokie yra, komunikavimo kanalais yra teikiama informacija apie paskirtą kompetentingą subjektą, taip pat yra nurodomi jo kontaktai.

25 pav. Klausimo, ar viešai nurodoma, kas administruoja Vidinį kanalą, rezultatai. Sektorių detalizacija

Kompetentingo subjekto duomenys (vardas, pavardė, pareigos, telefono numeris, el. pašto adresas)

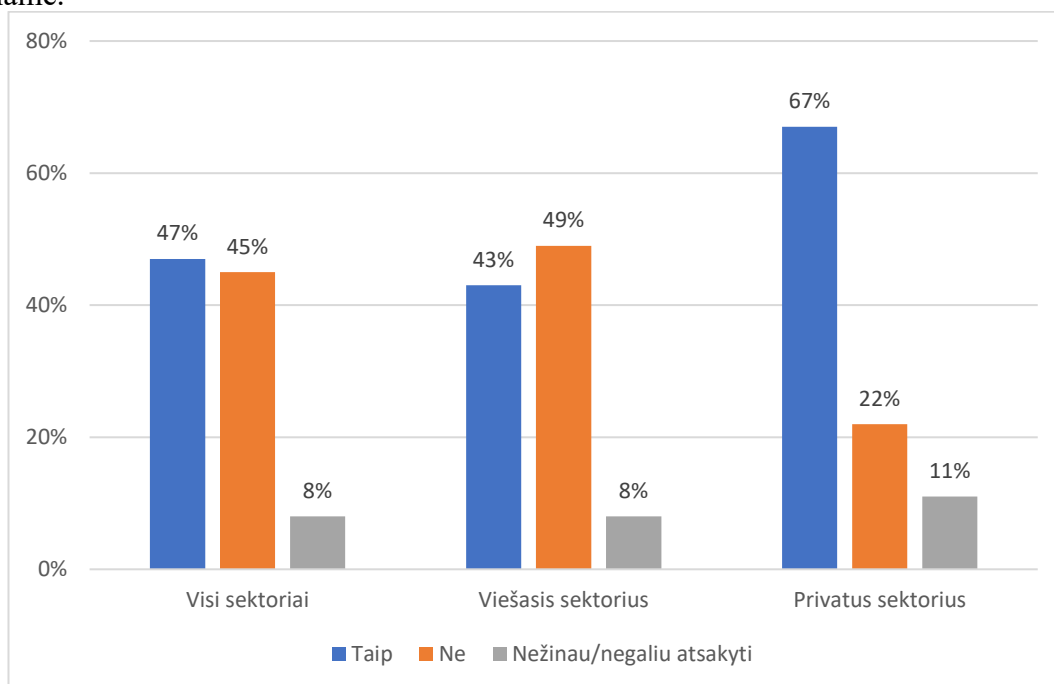
Viešojo ir privataus sektorių respondentai pateikė kompetentingo subjekto duomenis – vardą, pavardę, pareigas ir el. pašto adresą, tačiau dalis respondentų telefono numerio nenurodė. Pateiktų duomenų pakanka identifikuojant konkretų kompetentingo subjekto funkcijas įmonėje (įstaigoje) atliekantį asmenį. Pažymėtina, kad pateikti duomenys buvo vertinami tik kaip kontaktinė informacija ir tyrimo rezultatų analizėje individualiai yra neatskleidžiami.

Ar kompetentingas subjektas(-ai) buvo specialiai apmokyti administruoti Vidinį kanalą?

Tyrimo metu respondentų buvo klausiama, ar kompetentingas subjektas (subjektai), kuriam (-iems) pavesta administruoti Vidinį kanalą, buvo specialiai apmokytas (-i) vykdyti šias funkcijas. Mažiau nei pusėje įmonių (įstaigų) (47 proc.) kompetentingi subjektai buvo specialiai apmokyti administruoti Vidinį kanalą. 45 proc. respondentų atsakė, kad kompetentingas subjektas specialiai apmokytas nebuvo. Dar 8 proc. respondentų nežinojo arba negalėjo atsakyti į šį klausimą. Taigi bendrai specialiai apmokytų ir neapmokytų kompetentingų subjektų dalys yra panašios.

Lyginant viešojo ir privataus sektorių pateiktus atsakymus, matome, kad privačiame sektoriuje kompetentingi subjektai buvo apmokyti dažniau (67 proc.) nei viešajame (43 proc.). Atitinkamai 49 proc. viešojo sektoriaus respondentų nurodė, kad kompetentingas subjektas

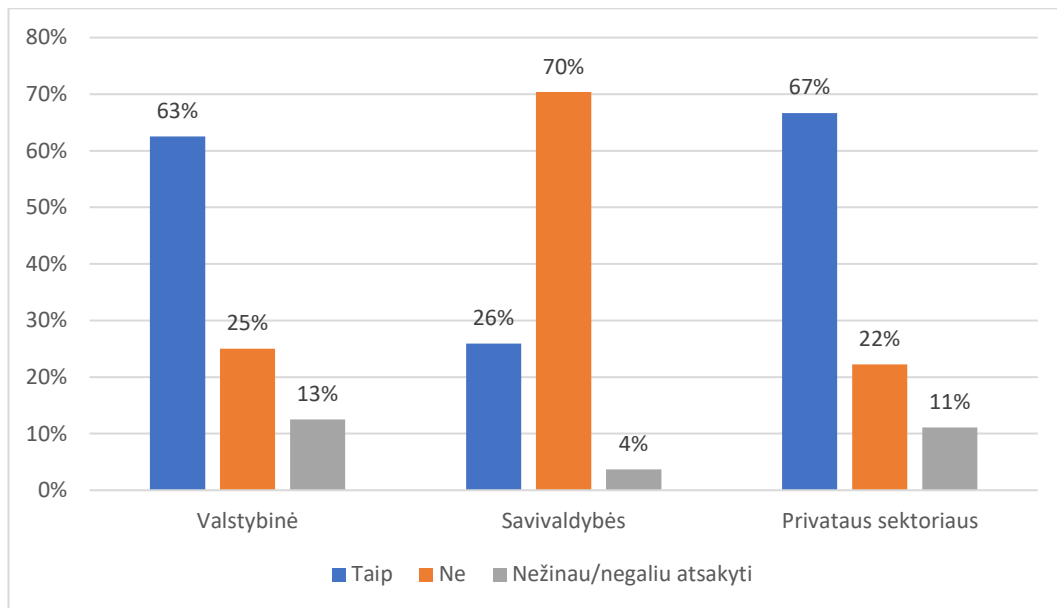
specialių mokymų nėra gavęs, o privataus - 22 proc. Nežinančių arba negalinčių atsakyti į šį klausimą dalis abiejuose sektoriuose buvo palyginti nedidelė – 8 proc. viešajame ir 11 proc. privačiame.

26 pav. Klausimo, ar kompetentingas subjektas specialiai apmokytas administruoti Vidinį kanalą, rezultatai.
Sektorių detalizacija

Reikšmingesnius skirtumus parodo viešojo sektoriaus respondentų pateiktų atsakymų detalizacija. 63 proc. valstybės įmonių (įstaigų) respondentų nurodė, kad kompetentingas subjektas buvo specialiai apmokytas, 25 proc. – kad nebuvo, o 13 proc. nežinojo arba negalėjo atsakyti į klausimą. Tuo tarpu tik 26 proc. savivaldybių įmonėse (įstaigose) kompetentingi subjektai buvo specialiai apmokyti, ir net 70 proc. šio sektoriaus respondentų nurodė, kad tokie mokymai jiems nebuvo organizuoti bei 4 proc. - negalėjo atsakyti į šį klausimą.

Apibendrinant, tyrimo rezultatai rodo, kad specialus Vidinį kanalą administruojančių kompetentingų subjektų parengimas energetikos sektoriaus įmonėse (įstaigose) dar nėra tapęs visuotine praktika – mokymus yra gavę mažiau nei pusė (47 proc.) visų respondentų kompetentingi subjektai. Palankiausia situacija dėl specialaus apmokymo yra nustatyta privačiame sektoriuje (67 proc.) ir valstybės įmonėse (įstaigose) (63 proc.). Didžiausias specialaus kompetentingų subjektų apmokymo trūkumas pastebimas savivaldybių įmonėse (įstaigose) (70 proc.).

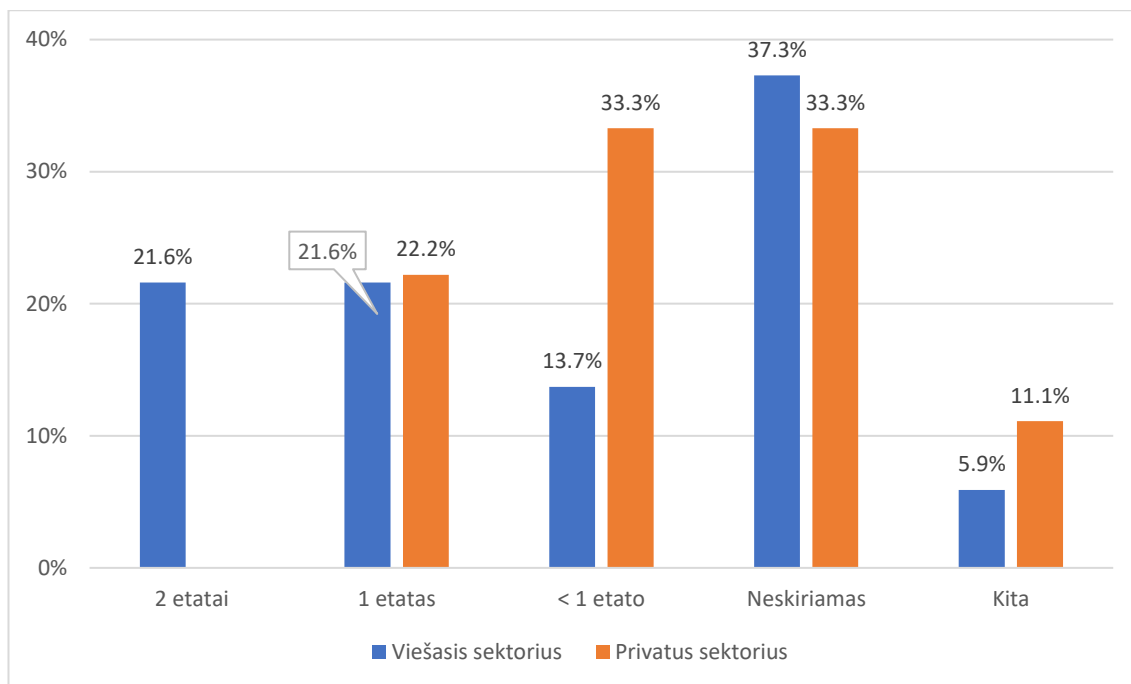
27 pav. Klausimo, ar kompetentingas subjektas specialiai apmokytas administruoti Vidinį kanalą, rezultatai. Viešojo sektoriaus detalizacija

Bendrai šiam darbui įmonėje (įstaigoje) skiriama etato dydis

Pagal respondentų atsakymus nustatyta, kad viešajame sektoriuje etatas (ar jo tam tikras dydis) kompetentingo subjekto funkcijoms (darbui) atlikti dažniausiai nėra skiriamas. Tokius atsakymus pateikė 37,7 proc. viešojo sektoriaus respondentų. Privačiame sektoriuje atsakymai pasiskirstė tolygiai – dažniausiai atskiras etatas arba nėra skiriamas (33,3 proc.), arba skiriamas mažiau, nei vienas etatas (33,3 proc.), pavyzdžiui, ~0,1 arba 0,01 etato.

Jei yra skiriamas atskiras etatas (ar tam tikras jo dydis) kompetentingo subjekto funkcijoms vykdyti, viešajame sektoriuje dažniau yra skiriamas vienas arba du etatai (po 21,6 proc.), o ne tam tikras mažesnis jo dydis (13,7 proc.). Privačiame sektoriuje situacija priešinga – dažniau yra skiriama mažiau nei vienas etatas (33,3 proc.), o ne vienas (22,2 proc.) arba du etatai (0 proc.).

Dalis viešojo ir privataus sektoriaus respondentų nurodė, kad nežino, koks etato dydis yra skiriamas arba toks dydis yra neapibrėžtas, taip pat kompetentingo subjekto funkcijas atlieka paskirta komisija (viešasis sektorius 5,9 proc., privatus - 11,1 proc.).

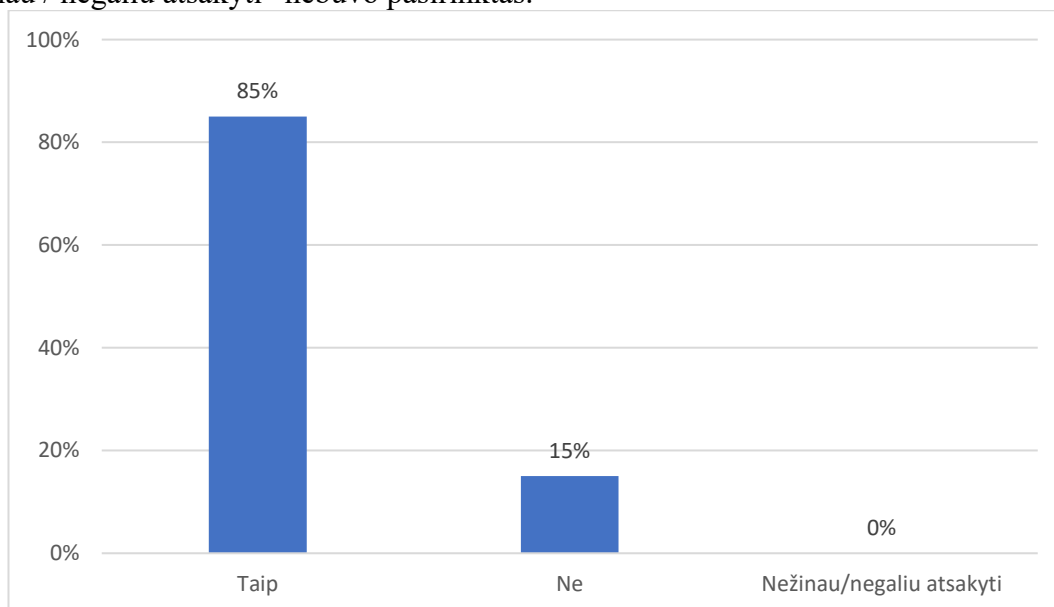

28 pav. Skiriamo etato dydis. Sektorių detalizacija

PROCEDŪROS

Ar įstaiga (įmonė) turi nustatytas administracines procedūras (vidinę tvarką), užtikrinančias Vidinių kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų konfidencialumą?

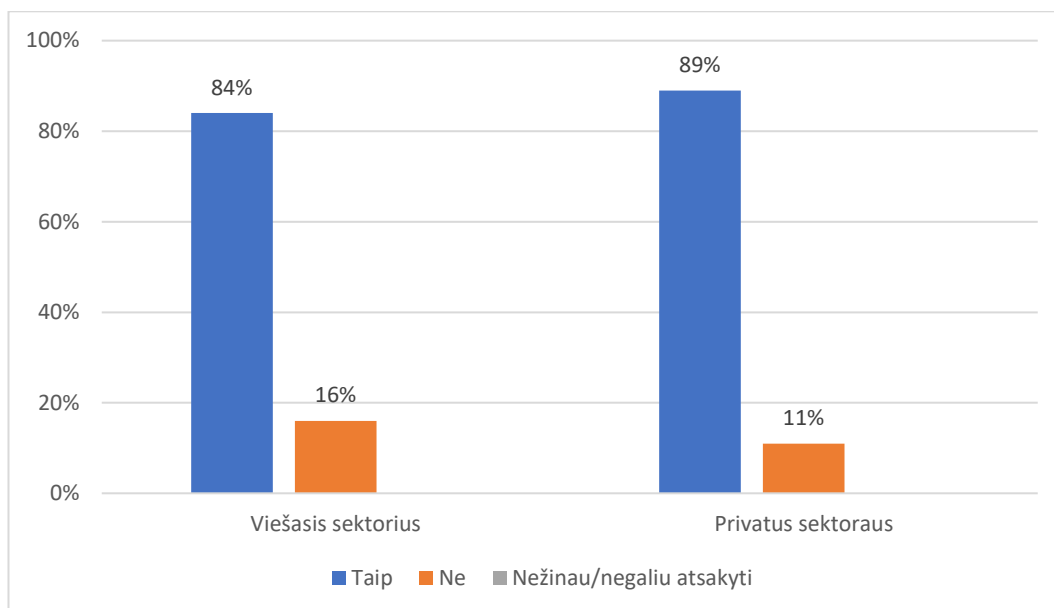
Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti, ar įmonėse(įstaigose) yra nustatytos administracinės procedūros (vidinė tvarka), skirtos užtikrinti Vidinių kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų konfidencialumą. Gauti tyrimo rezultatai rodo, kad didžioji dauguma įmonių (įstaigų) – 85 proc. – tokias procedūras turi, o 15 proc. nurodė, kad jos nėra nustatytos. Atsakymas į klausimą „Nežinau / negaliu atsakyti“ nebuvo pasirinktas.

29 pav. Klausimo dėl duomenų konfidencialumo užtikrinimo rezultatai

Lyginant viešąjį ir privatų sektorius, esminių skirtumų nenustatyta. Viešajame sektoriuje administracines procedūras, užtikrinančias Vidinių kanalu gautos informacijos ir kitų duomenų konfidencialumą, turi 84 proc. respondentų, ir 16 proc. - jų neturi. Privačiame sektoriuje šie rodikliai nežymiai skiriasi: nustatytas procedūras turi 89 proc. respondentų, neturi - 11 proc.

Nors mažesnė respondentų dalis nurodė procedūrų neturį, vis dėlto tai gana svarbus rodiklis, vertinant Vidinio kanalo veikimo kokybę. Tik Vidinio kanalo įdiegimas savaime nėra pakankamas, jeigu kartu nėra aiškiai nustatyta, kaip turi būti tvarkoma gauta informacija ir užtikrinamas jos konfidencialumas. Todėl tokių procedūrų (vidinių tvarkų) neturinčių įmonių (įstaigų) dalis gali rodyti ne visai tinkamą Vidinio kanalo funkcionavimą.

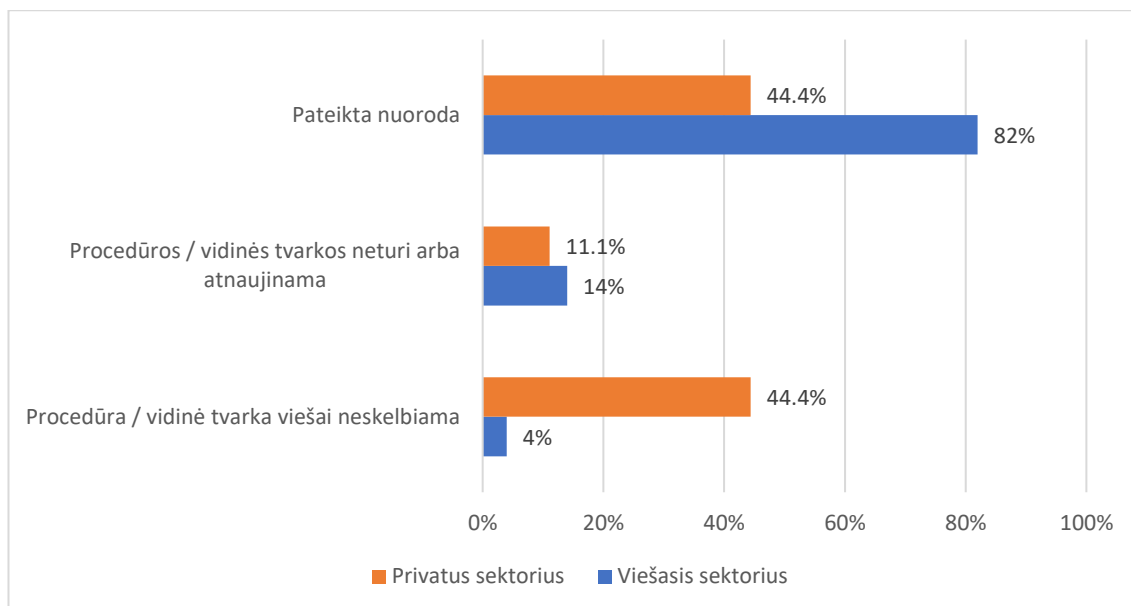

30 pav. Klausimo dėl duomenų konfidencialumo užtikrinimo rezultatai. Sektorių detalizacija

Internetinė nuoroda į informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos Vidiniu kanalu procedūrą ar vidinę tvarką (šie duomenys neviešinami ir nenurodomi tyrimo ataskaitoje)

Nuorodas į internetinėse svetainėse viešai prieinamus dokumentus pateikė 82 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų), privačiame sektoriuje tokias nuorodas pateikė mažiau respondentų (44,4 proc.). Kita vertus, analizuojant respondentų pateiktas nuorodas nustatyta, kad viešajame sektoriuje ~12 proc. nuorodų nukreipia ne į informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos Vidiniu kanalu procedūrą ar vidinę tvarką, o į teisės aktus, susijusius su korupcijos prevencija. Pastebėta ir tai, kad viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų) internetinėse svetainėse informacija apie pranešėjų apsaugą dažnai yra pateikiama korupcijos prevencijos arba bendros informacijos skiltyje, todėl vartotojui gali būti sunkiau randama. Tuo tarpu privačiame sektoriuje pasitaikė vienas atvejis, kai informacija apie pranešėjų apsaugą yra pateikiama tik anglų kalba.

Iš respondentų pateiktų atsakymų nustatyta ir tai, kad informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos Vidiniu kanalu procedūra ar vidinė tvarka ne visais atvejais yra prieinama įmonės (įstaigos) internetinėje svetainėje. Tai, kad tokia tvarka ar procedūra yra neskelbiama viešai, nurodė 4 proc. viešojo sektoriaus atstovų, tuo tarpu privačiame sektoriuje tokių atvejų yra ženkliai daugiau – 44,4 proc. Respondentų atsakymai parodė ir tai, kad 14 proc. viešojo ir 11,1 proc. privataus sektoriaus įmonių (įstaigų) tokios procedūros ar vidinės tvarkos neturi arba ji šiuo metu yra atnaujinama.

31 pav. Procedūros (vidinės tvarkos) prieinamumas. Sektorių detalizacija

1 lentelė. Individualūs atsakymai dėl procedūros ar vidinės tvarkos prieinamumo

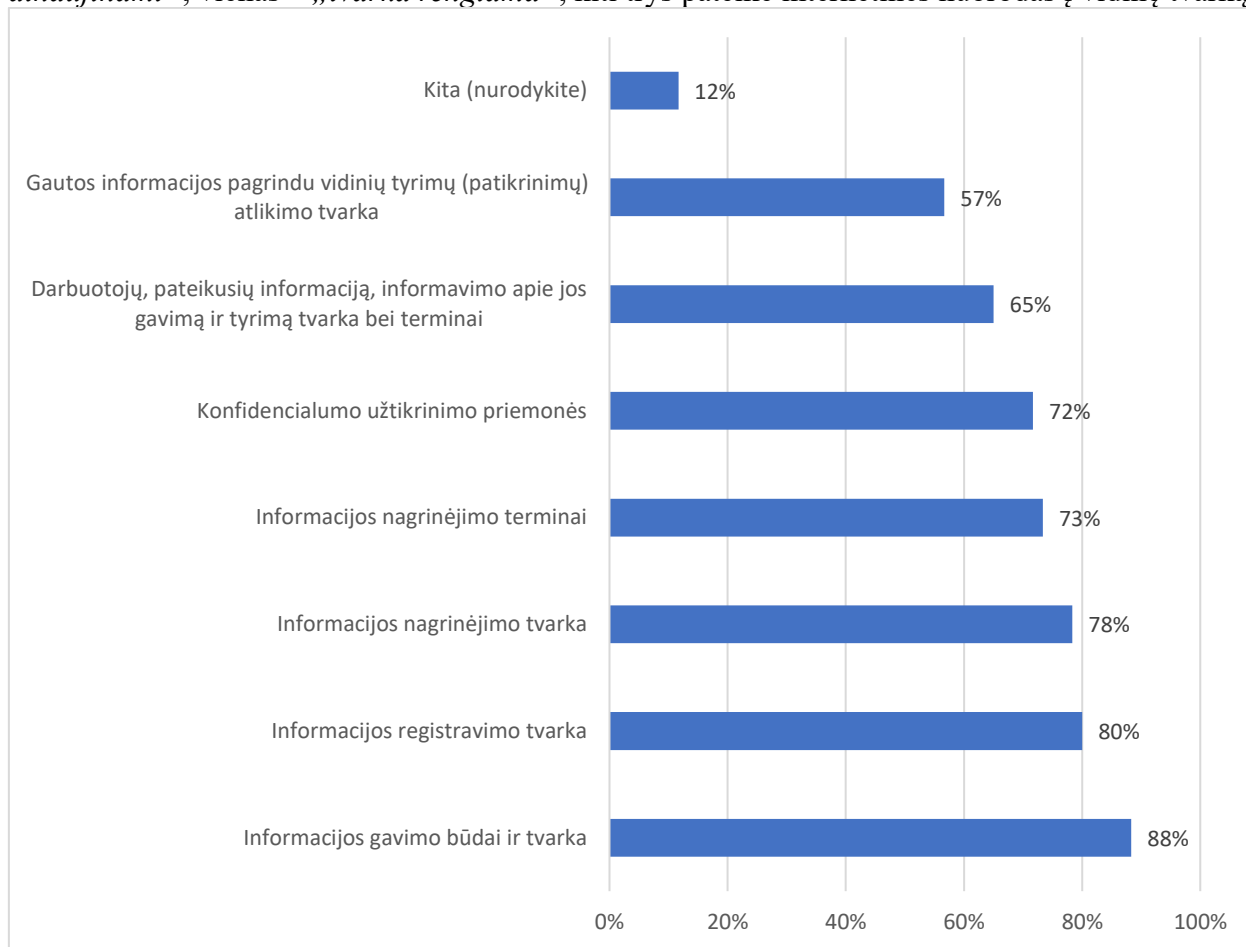
Viešojo sektoriaus įmonės (įstaigos)	„Internetinė nuoroda į informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo procedūrą neskelbiama. Darbuotojai apie Vidinį kanalą informuojami darbo vietoje visiems prieinamu būdu, vadovaujantis Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo 16 straipsnio 3 dalimi“
	„Šiuo metu vidaus teisės aktai yra atnaujinami“
	„Procedūra nėra viešai prieinama. Tai vidinis bendrovės veiklos dokumentas“
	„Šiuo metu vidaus teisės aktai yra atnaujinami“
Privataus sektoriaus įmonės (įstaigos)	„tvarka patalpinta įmonės vidinėje verslo valdymo sistemoje“
	„Įmonėje galioja Pranešimų apie korupcinius pažeidimus teikimo ir tyrimo tvarkos aprašas, tačiau jis nėra viešinamas įmonės svetainėje. Galime atsiųsti.“
	„Daug įvairių tvarkų, jos nėra viešai prieinamos, todėl nesidalinsime. Galime pasidalinti etikos kodeksu, kuris yra viešai prieinamas <...>“
	„viešai neskelbiame.“

Kas yra reglamentuojama vidinėje tvarkoje?

Organizacijos turi užtikrinti patikimą, aiškų, patogų, atsekamą informacijos apie pažeidimus gavimo, jos registravimo, tyrimo, grįžtamojo ryšio suteikimo procesą ir detalai jį aprašyti vidinėse tvarkose. Rekomenduojama sukurti tokias procedūras, kurios užtikrintų savo konkrečiai įmonei (įstaigai) pritaikytą konfidencialumo apsaugą (Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų gairės).

Respondentų buvo klausama, kas yra reglamentuota vidinėje tvarkoje dėl informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įmonės (įstaigos) Vidiniu kanalu. Bendrieji tyrimo duomenys rodo, kad įmonių (įstaigų) vidinėse tvarkose dažniausiai reglamentuojami informacijos gavimo būdai ir tvarka (88 proc.), informacijos registravimo tvarka (80 proc.) ir informacijos nagrinėjimo tvarka (78 proc.). Panašūs atsakymai pateikiami ir dėl reglamentavimo apie nustatytus informacijos nagrinėjimo terminus (73 proc.) bei konfidencialumo užtikrinimo priemones (72 proc.). Kiek rečiau vidinėje tvarkoje reglamentuojama darbuotojų, pateikusių informaciją, informavimo apie jos gavimą ir tyrimą tvarka bei terminai (65 proc.). Rečiausiai yra reglamentuojama gautos informacijos pagrindu atliekamų vidinių tyrimų (patikrinimų) atlikimo tvarka (57 proc.). Dar 12 proc. respondentų (tik viešojo sektoriaus) pasirinko atsakymą „Kita“.

Trys respondentai, pasirinkusieji atsakymą „Kita“ nurodė, kad „*vidaus teisės aktai šiuo metu yra atnaujinami*“; vienas – „*tvarka rengiama*“, kiti trys pateikė internetines nuorodas į vidinę tvarką.

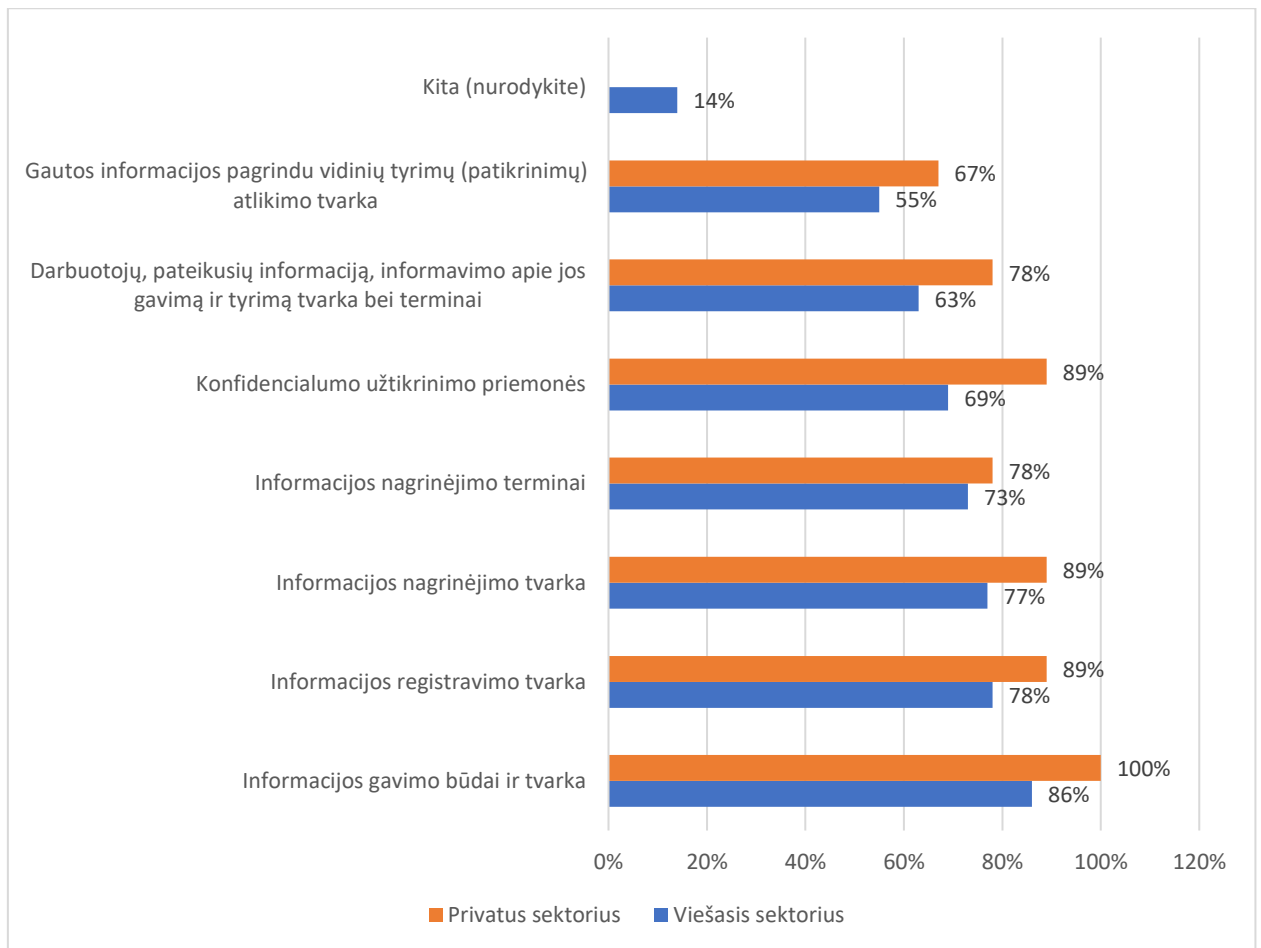

32 pav. Klausimo, kas reglamentuota vidinėje tvarkoje, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių įmonių (įstaigų) pateiktus atsakymus, matome, kad visus klausimyne nurodytus Vidinio kanalo procedūrinius elementus vidinėse tvarkose dažniau reglamentuoja privataus nei viešojo sektoriaus respondentai. 100 proc. privataus ir 86 proc. viešojo sektoriaus respondentų nurodė reglamentuojantys informacijos gavimo būdus ir tvarką; atitinkamai 89 proc. ir 78 proc. - informacijos registravimo tvarką. Informacijos nagrinėjimo terminai nustatyti 78 proc. privataus ir 73 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų).

Labiau išsiskiria konfidencialumo užtikrinimo priemonių reglamentavimo dažnumas: jas privačiame sektoriuje nustato 89 proc., o viešajame – 69 proc. respondentų. Darbuotojų, pateikusių informaciją, informavimo apie jos gavimą ir tyrimą tvarką bei terminus reglamentuoja 78 proc. privataus ir 63 proc. viešojo sektorių respondentų. Gautos informacijos pagrindu atliekamų vidinių tyrimų (patikrinimų) tvarka nustatyta 67 proc. privataus ir 55 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų).

Apibendrinant, tyrimas rodo, kad energetikos sektoriaus įmonių (įstaigų) vidinėse tvarkose yra skirtingai reglamentuojami visi pagrindiniai Vidinio kanalo funkcionavimo procedūriniai etapai. Visus juos dažniau reglamentuoja privataus nei viešojo sektoriaus respondentai. Dažniausiai įmonių (įstaigų) vidinėse tvarkose yra nurodoma informacijos gavimo būdai ir tvarka, informacijos registravimo tvarka ir jos nagrinėjimo terminai; dažniausiai nėra nustatoma gautos informacijos pagrindu atliekamų vidinių tyrimų (patikrinimų) tvarka. Be to, pavienėse viešojo sektoriaus įmonėse (įstaigose) atitinkamos vidinės tvarkos dar buvo rengiamos arba atnaujinamos.

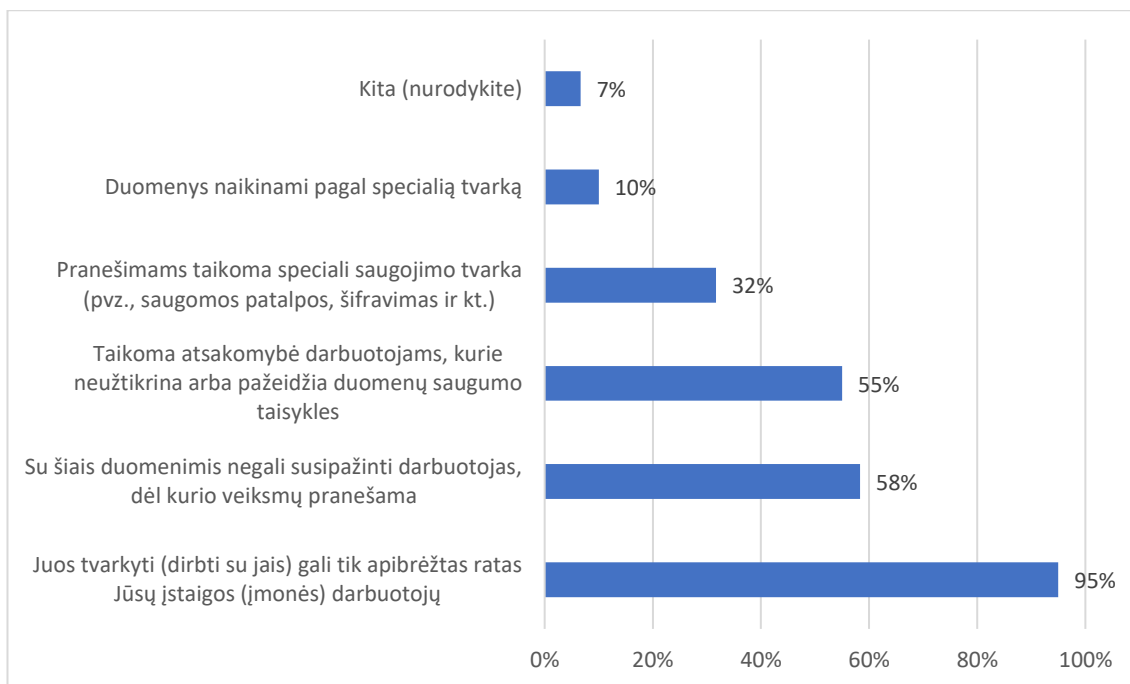

33 pav. Klausimo, kas reglamentuota vidinėje tvarkoje, rezultatai. Sektorių detalizacija

Kaip užtikrinamas asmens, pranešančio Vidiniu kanalu, duomenų saugumas?

Įstaigoje turi būti įgyvendintos priemonės, užtikrinančios, kad prieigą prie įstaigos vidiniu kanalu gautos ir įstaigoje saugomos informacijos bei dokumentų, kuriuose yra duomenų, leidžiančių nustatyti informaciją apie pažeidimą pateikusio asmens tapatybę, turėtų tik kompetentingas subjektas, o informaciją apie pažeidimą pateikusio asmens duomenys, leidžiantys nustatyti jo tapatybę, būtų teikiami tik asmenims, nagrinėjantiems informaciją apie pažeidimą ir atliekantiems gautos informacijos apie pažeidimą tyrimą (Tvarkos aprašo 16 punktą). Konfidencialumas turi būti užtikrinamas nepaisant gautos informacijos apie pažeidimą tyrimo rezultatų (Tvarkos aprašo 23 punktą). Konfidencialumo užtikrinti nebūtina, kai to raštu prašo informaciją apie pažeidimą pateikęs asmuo arba jei jo pateikta informacija yra žinoma melaginga (Tvarkos aprašo 24 punktą).

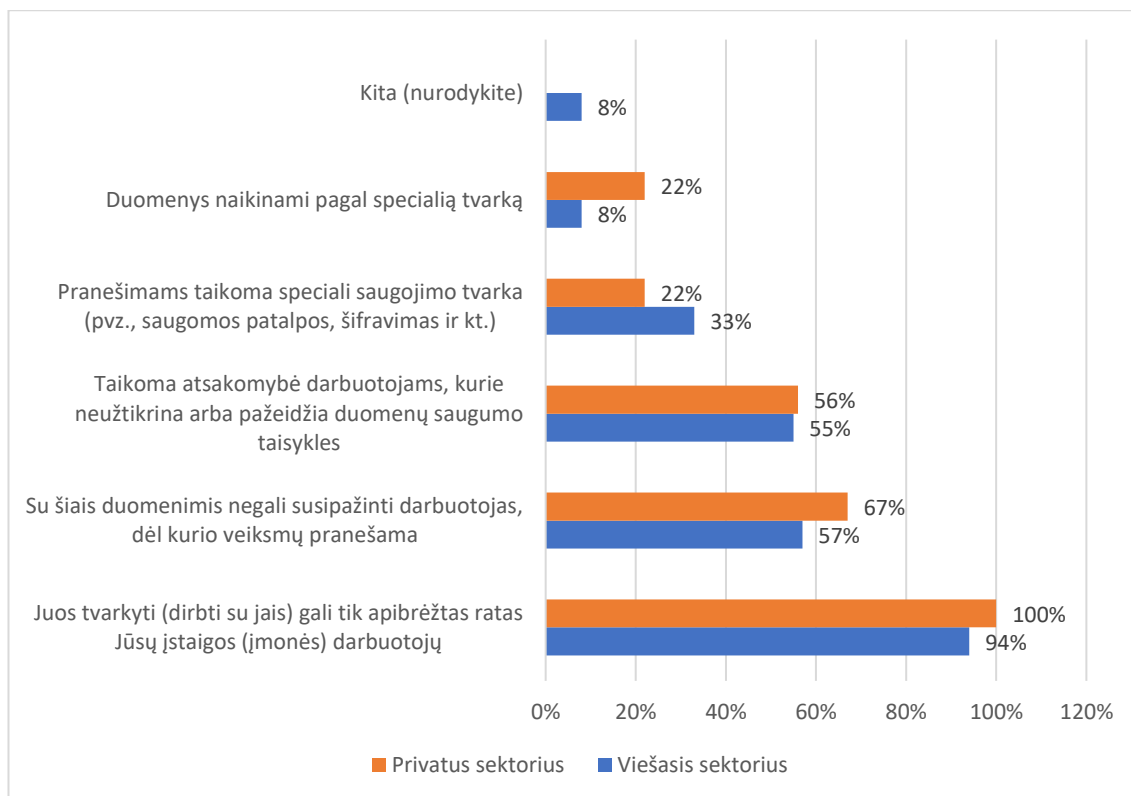
Tyrimo metu buvo siekiama nustatyti, kaip energetikos sektoriaus įmonėse (įstaigose) užtikrinamas asmens, pranešančio Vidiniu kanalu, duomenų saugumas. Bendri tyrimo rezultatai rodo, kad pagrindinė duomenų saugumo užtikrinimo priemonė yra prieigos prie duomenų ribojimas – 95 proc. respondentų nurodė, kad su šiais duomenimis gali dirbti tik apibrėžtas įmonės (įstaigos) darbuotojų ratas; 58 proc. – kad su pranešėjo duomenimis negali susipažinti darbuotojas, dėl kurio veiksmų pranešama; 55 proc. – kad darbuotojams, neužtikrinusiems ar pažeidusiems duomenų saugumo taisyklės, taikoma atsakomybė. Rečiau yra taikomos techninės ar organizacinės duomenų apsaugos priemonės. Specialią pranešimų saugojimo tvarką, pavyzdžiui, saugojimą specialiose patalpose ar šifravimą, nurodė 32 proc. respondentų, o specialią duomenų naikinimo tvarką – tik 10 proc. respondentų. Atsakymą „Kita“ pasirinko 7 proc. respondentų.

34 pav. Klausimo, kaip užtikrinamas asmens, pranešančio Vidiniu kanalu, duomenų saugumas, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių įmonių (įstaigų) pateiktus atsakymus, matome, kad dažniausiai taikoma duomenų saugumo priemonė išlieka prieigos prie jų ribojimas. Privačiame sektoriuje 100 proc. respondentų nurodė, kad duomenis gali tvarkyti tik apibrėžtas darbuotojų ratas, o viešajame sektoriuje – 94 proc. Taip pat privačiame (67 proc.) sektoriuje dažniau nei viešajame (57 proc.) yra užtikrinama, kad su duomenimis negalėtų susipažinti darbuotojas, dėl kurio veiksmų yra pranešama. Darbuotojų atsakomybės už duomenų saugumo taisyklių neužtikrinimą ar pažeidimą taikymas abiejuose sektoriuose yra panašus. Šios priemonės taikymą nurodė 56 proc. privataus ir 55 proc. viešojo sektoriaus respondentų. Tuo tarpu speciali pranešimų saugojimo tvarka dažniau yra taikoma viešajame sektoriuje (33 proc.) nei privačiame (22 proc.). Priešingai, duomenų naikinimą pagal specialią tvarką nurodė 22 proc. privataus ir tik 8 proc. viešojo sektoriaus respondentų. Be to, atsakymą „Kita“ pasirinko tik viešojo sektoriaus įmonės (įstaigos). Iš jų dvi įmonės nurodė tokias papildomas saugumo priemones kaip „pasirašomi konfidencialumo pasižadėjimai“ ir „dokumentų valdymo sistemoje registruojami pranešimai pažymimi kaip konfidencialūs“; viena įmonė neįvardino duomenų saugumo priemonių, nurodydama, kad „šiuo metu jos yra nenumatytos, nes tvarkos yra atnaujinamos“; dar kita pateikė internetinę nuorodą, kurioje skelbiama bendra informacija dėl pranešimų apie korupciją pateikimo.

Galima teigti, kad tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose asmens, pranešančio Vidiniu kanalu, duomenų saugumas pirmiausia užtikrinamas ribojant asmenų, galinčių tvarkyti šiuos duomenis, ratą (94 proc. viešajame ir 100 proc. privačiame sektoriuje). Rečiau taikomos specialios duomenų saugojimo ir ypač jų naikinimo procedūros. Privatus sektorius dažniau užtikrina, kad su duomenimis negalėtų susipažinti asmuo, dėl kurio veiksmų pranešama (67 proc. ir 57 proc.), bei taiko specialią duomenų naikinimo tvarką (22 proc. ir 8 proc.), o viešasis sektorius dažniau nurodo specialią pranešimų saugojimo tvarką (33 proc. ir 22 proc.).

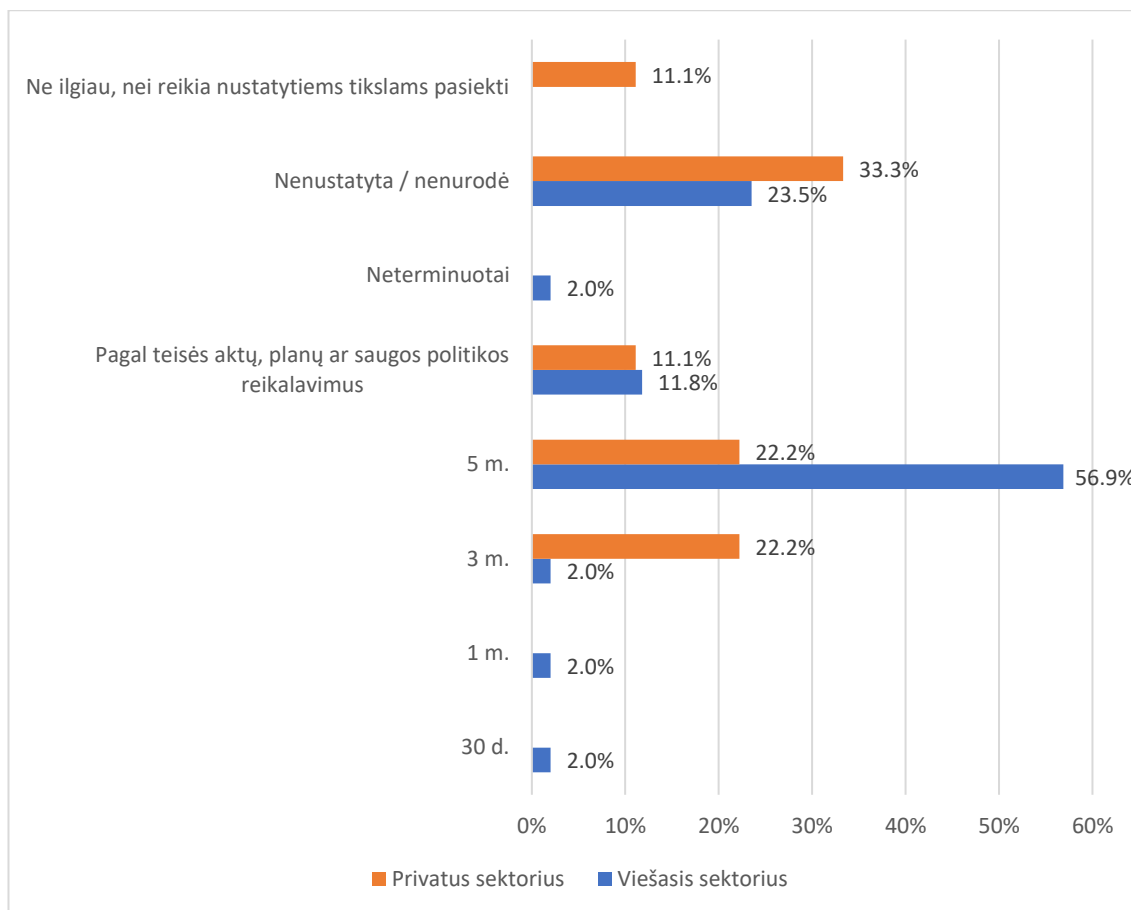

35 pav. Klausimo, kaip užtikrinamas asmens, pranešančio Vidiniu kanalu, duomenų saugumas, rezultatai. Sektorių detalizacija

Kiek laiko įmonėje (įstaigoje) saugomi duomenys, reikalingi kompetentingai institucijai identifikuoti asmenį sprendžiant klausimą dėl pranešėjo statuso suteikimo?

Pagal Pranešėjų apsaugos įstatymo 7 straipsnio 1 dalį informacija apie pažeidimus saugoma ne trumpiau kaip penkerius metus nuo paskutinio priimto sprendimo nagrinėjant šią informaciją. Informacijos apie pažeidimus saugojimo įstaigoje terminas gali būti pratęstas motyvuotu kompetentingos institucijos nurodymu. Ši informacija saugoma laikantis 9 straipsnyje nustatytų konfidencialumo reikalavimų, be kita ko, užtikrinančių informacijos apie pažeidimus pateikiančio asmens ar pranešėjo konfidencialumą. Iš respondentų pateiktų atsakymų nustatyta, kad ne trumpiau, nei penkis metus, informacija yra saugoma 56,9 proc. viešojo sektoriaus įmonėse (įstaigose), o privačiame sektoriuje tokių įmonių (įstaigų) yra mažiau – 22,2 proc. Privačiame sektoriuje dažniausiai tokios informacijos terminas yra nenustatytas (arba respondentai tiksliai jo nenurodė) (33,3 proc.), viešajame sektoriuje tokie atvejai sudaro 23,5 proc. Tolygiai pasiskirstę respondentų atsakymo variantai, kad minėta informacija yra saugoma pagal teisės aktų, planų ar saugos politikos reikalavimu (viešajame sektoriuje 11,8 proc., privačiame sektoriuje 11,1 proc.). Taip pat 11,1 proc. privataus sektoriaus įmonių (įstaigų) nurodė, kad informaciją saugo ne ilgiau, nei reikia nustatytiems tikslams pasiekti. 2 proc. viešojo sektoriaus respondentų nurodė, kad informacija yra saugoma neterminuotai.

Respondentų atsakymai taip pat rodo ir trumpesnius informacijos, reikalingos kompetentingai institucijai identifikuoti asmenį sprendžiant klausimą dėl pranešėjo statuso suteikimo, terminus. Tris metus informaciją saugo 22,2 proc. privataus ir 2 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų); vienerius metus arba 30 dienų saugo po 2 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų).

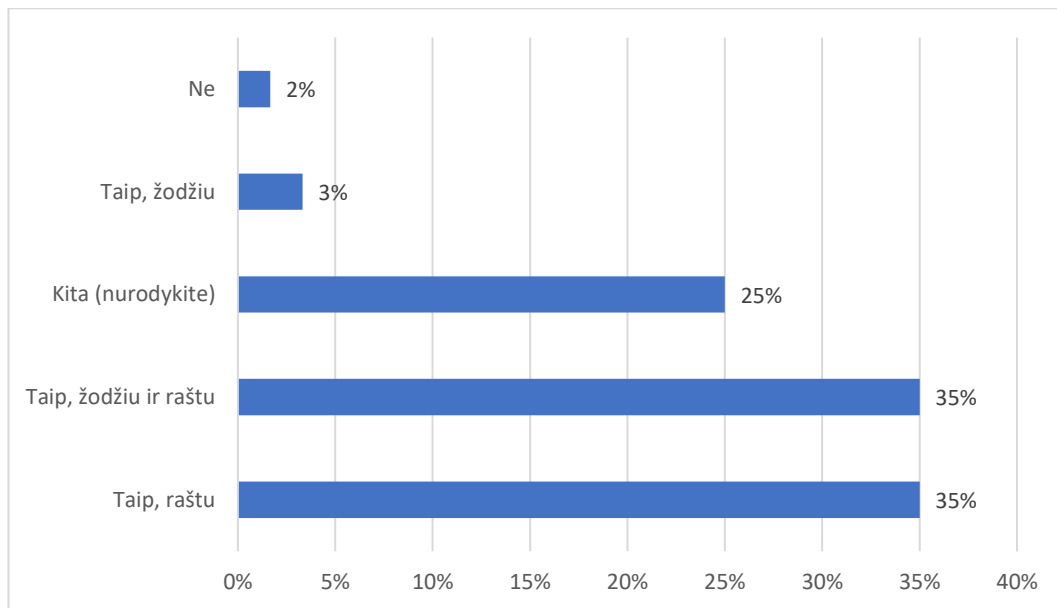

36 pav. Informacijos, reikalingos identifikuoti asmenį sprendžiant klausimą dėl pranešėjo statuso suteikimo, saugojimo terminas. Sektorių detalizacija

Ar darbuotojas, pranešęs apie pažeidimą įmonėje (įstaigoje), informuojamas apie veiksmus, kurių buvo imtasi dėl jo pranešimo?

Respondentų buvo klausiama, ar darbuotojas, pranešęs apie pažeidimą įmonėje (įstaigoje), informuojamas apie veiksmus, kurių buvo imtasi dėl jo pranešimo, ir koku būdu tai yra daroma. Pagal Tvarkos aprašą kompetentingas subjektas turi raštu informuoti asmenį, pranešusį apie pažeidimą, apie priimtą sprendimą dėl informacijos nagrinėjimo (27 punktą). Taip pat kompetentingas subjektas, baigęs nagrinėti informaciją apie pažeidimą, turi raštu informuoti informaciją apie pažeidimą pateikusį asmenį apie priimtą sprendimą, nagrinėjimo rezultatus ir veiksmus, kurių buvo imtasi ar planuojama imtis bei nurodyti priimto sprendimo apskundimo tvarką (29 punktą). Jei informaciją apie pažeidimą pateikęs asmuo negavo atsakymo arba įstaigoje nebuvo imtasi veiksmų reaguojant į pateiktą informaciją apie pažeidimą, jis, vadovaudamasis Pranešėjų apsaugos įstatymo 4 straipsnio 4 dalies 4 punktu, turi teisę tiesiogiai kreiptis į kompetentingą instituciją – Lietuvos Respublikos prokuratūrą ir pateikti nustatytos formos pranešimą apie pažeidimą (30 punktą).

Bendri tyrimo rezultatai rodo, kad 35 proc. respondentų darbuotoją informuoja raštu arba žodžiu; taip pat 35 proc. – raštu; 3 proc. – tik žodžiu; 2 proc. - darbuotojo neinformuoja. 25 proc. respondentų pasirinko atsakymą „Kita“.

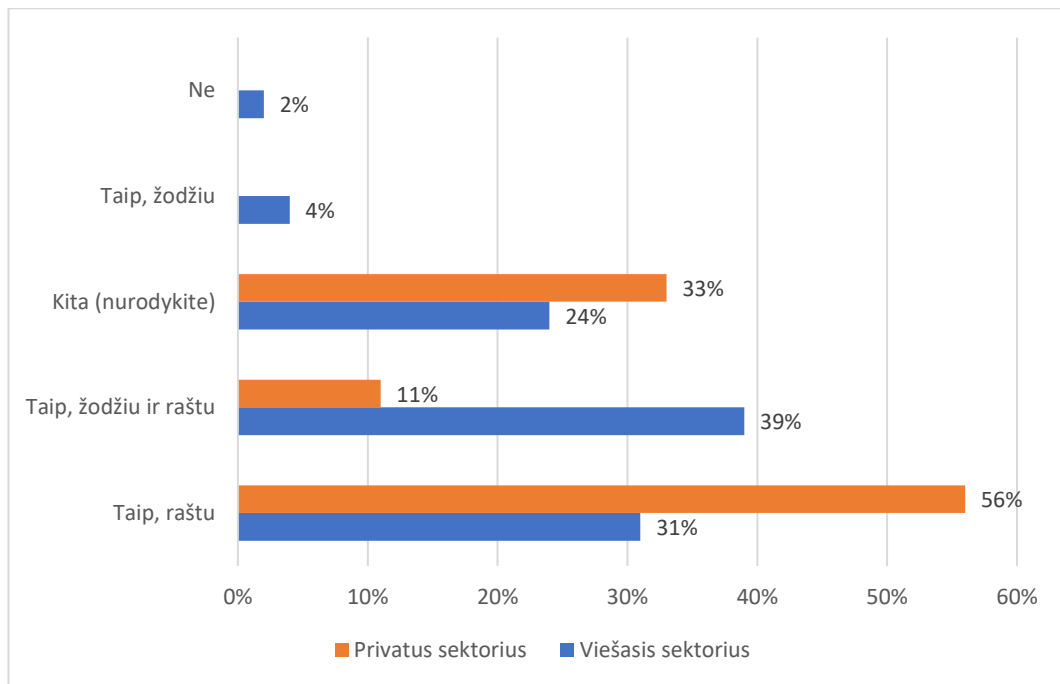
37 pav. Klausimo, ar darbuotojas informuojamas apie veiksmus, kurių buvo imtasi dėl jo pranešimo, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių respondentų pateiktus atsakymus, pastebima, kad privačiame sektoriuje dažniau nei viešajame yra informuojama raštu (atitinkamai 56 proc. ir 31 proc.). Tačiau viešajame sektoriuje dažniau nei privačiame yra taikomas informavimas ir žodžiu, ir raštu (atitinkamai 39 proc. ir 11 proc.). Žodžiu darbuotoją informuoja 4 proc. viešojo sektoriaus respondentų, dar 2 proc. – nurodo, kad darbuotojo neinformuoja. Atitinkamai privataus sektoriaus respondentai šių atsakymų nepasirinko. Atsakymą „Kita“ pasirinko 24 proc. viešojo ir 33 proc. privataus sektoriaus respondentų.

8 iš 12 viešojo sektoriaus respondentų nurodė, kad „įmonėje (įstaigoje) pranešimų nebuvo gauta“ arba „tokių atvejų nepasitaikė“. Kiti viešojo sektoriaus respondentai nurodė, kad darbuotojas būtų informuojamas „pagal bendrąsias tvarkas“ ar „žodžiu arba jo pageidavimu, – raštu“. Taip pat nurodoma, jei „pranešimas buvo pateiktas ne anoniminiu būdu, tuomet pranešėjas yra informuojamas apie tyrimo eigą ir priimtus sprendimus el. paštu, iš kurio buvo siųstas pranešimas, arba pateiktas pačio pranešėjo“. Dar vienas viešojo sektoriaus respondentas nurodė, kad „šiuo metu tai nenumatyta, nes tvarkos yra atnaujinamos“.

Du privataus sektoriaus respondentai nurodė, kad darbuotojas būtų informuojamas „jeigu pateikdamas pranešimą atskleidžia savo tapatybę“, ar „jeigu pats prašo būti informuotas“.

Taigi tyrimo rezultatai rodo, kad dažniausiai darbuotojai, pranešę apie pažeidimus, yra raštu informuojami apie veiksmus, kurių imtasi dėl jo pranešimo. Vis dėlto 2 proc. viešojo sektoriaus respondentų nurodė, kad tokie darbuotojai neinformuojami. Dažniausiai privačiame sektoriuje pasirenkamas informavimas raštu (56 proc.; viešajame – 31 proc.). Viešajame sektoriuje dažniau darbuotojas informuojamas ir žodžiu, ir raštu (39 proc.; privačiame sektoriuje – 11 proc.). Be to, iš respondentų, pasirinkusių atsakymą „Kita“, matome, kad dažniausiai šios įmonės (įstaigos) dar nebuvo gavusios pranešimų apie pažeidimus. Atkreiptinas dėmesys, kad darbuotojų informavimo apie veiksmus, kurių imtasi dėl jų pranešimų, būdai turi būti aiškiai nustatyti įmonės ar įstaigos vidaus tvarkoje, net jei pranešimų apie pažeidimus dar nėra gauta.

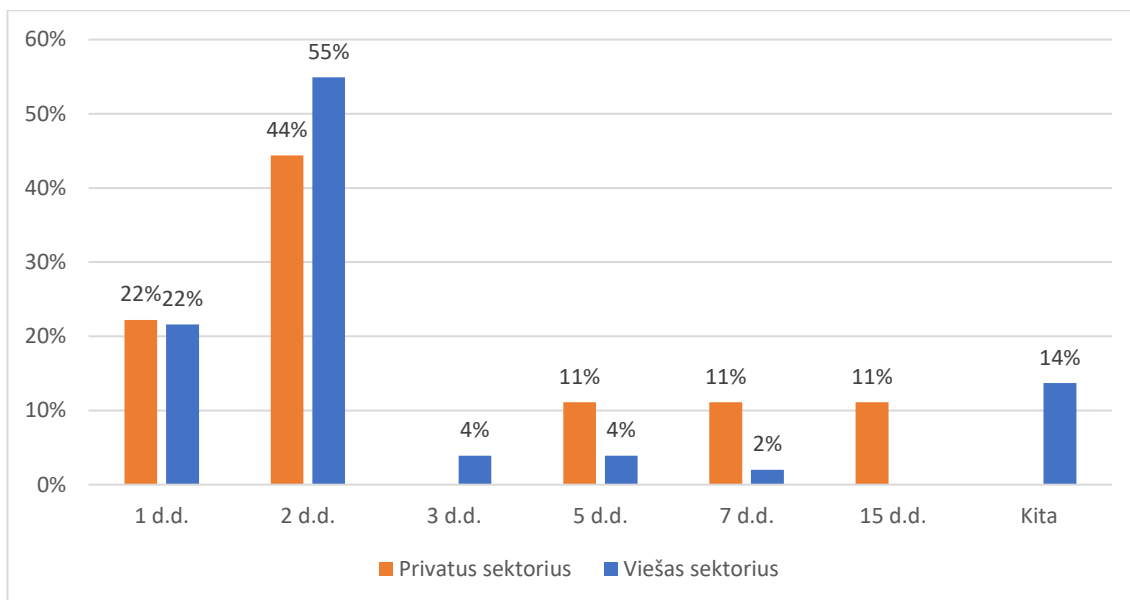
38 pav. Klausimo, ar darbuotojas informuojamas apie veiksmus, kurių buvo imtasi dėl jo pranešimo, rezultatai.
Sektorijų detalizacija

Terminas (laiko tarpas), per kurį įmonėje (įstaigoje) turi būti sureaguota į gautą darbuotojo pranešimą apie pažeidimą

Pagal Pranešėjų apsaugos įstatymo 4 straipsnio 2 dalį įstaiga, ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo informacijos apie pažeidimą gavimo turi pranešti informaciją apie pažeidimą pateikusiam asmeniui apie jo pateiktos informacijos gavimą. Dauguma respondentų viešame (55 proc.) ir privačiame (44 proc.) sektoriuose nurodė, kad informacijos apie galimą pažeidimą gavimo patvirtinimo terminas yra dvi darbo dienos. Taip pat 22 proc. viešojo ir privataus sektoriaus įmonėse (įstaigose) patvirtinimas pateikiamas ir greičiau – per vieną darbo dieną.

Respondentų atsakymai taip pat rodo, kad patvirtinimas apie pranešimo gavimą yra pateikiamas ir vėliau. Respondentų atsakymuose nurodomi trijų (4 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų), penkių (4 proc. viešojo ir 11 proc. privataus sektorių įmonės (įstaigos), septynių (2 proc. viešojo ir 11 proc. privataus sektorių įmonės (įstaigos)) ir penkiolikos (11 proc. privataus sektoriaus įmonių (įstaigų) darbo dienų terminai.

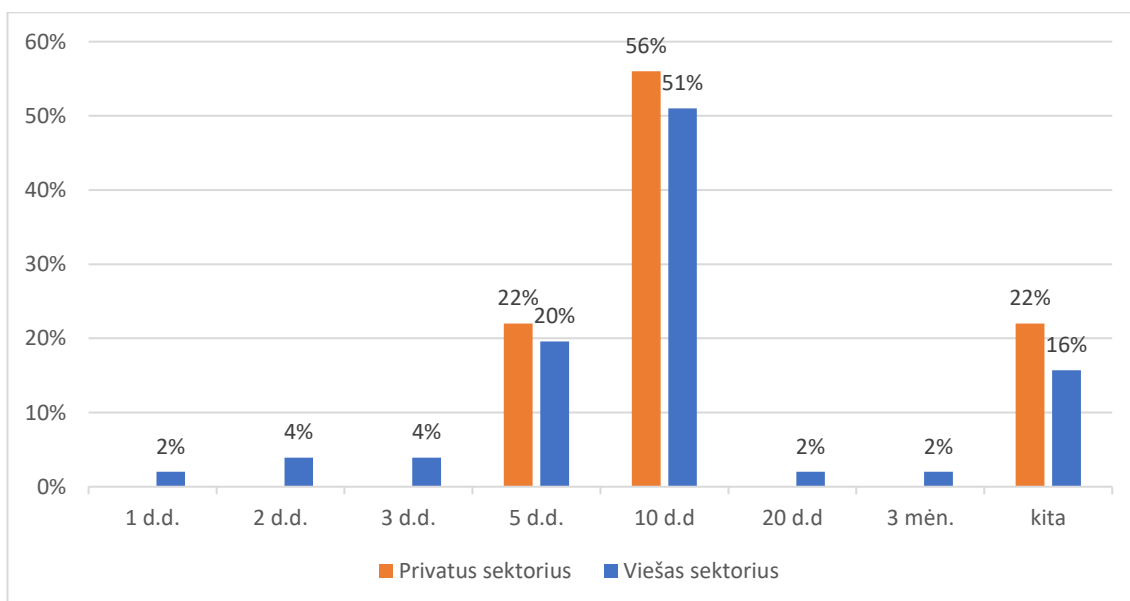
14 proc. viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų) negalėjo nurodyti konkretaus termino, per kurį turi būti pranešta darbuotojui apie jo pranešimo apie pažeidimą gavimą, nes toks terminas arba yra nenustatytas, arba jį reglamentuojantys teisės aktai šiuo metu yra atnaujinami.

39 pav. Pranešimo gavimo patvirtinimo terminai. Sektorių detalizacija

Pranešėjų apsaugos įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje taip pat nurodyta, kad išnagrinėjusi asmens pateiktą informaciją apie pažeidimą, įstaiga ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo šios informacijos gavimo patvirtinimo turi pranešti informaciją apie pažeidimą pateikusiam asmeniui apie jo pateiktos informacijos nagrinėjimo eigą (numatytus ar atliktus nagrinėjimo veiksmus, jų pagrindimą) arba atsisakymą šią informaciją nagrinėti. Dauguma viešojo (51 proc.) ir privataus (56 proc.) sektoriaus įmonių (įstaigų) nurodė dešimties darbo dienų terminą. Nustatyta ir tai, kad tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuje informacija apie pranešimo nagrinėjimo eigą pateikiama ir greičiau. 20 proc. viešojo ir 22 proc. privataus sektorių įmonių (įstaigų) nurodė penkių darbo dienų terminą informacijai apie pranešimo nagrinėjimo eigą pateikti. Taip pat viešojo sektoriaus respondentų atsakymuose nurodomi ir vienos (2 proc.), dviejų ir trijų (po 4 proc.) darbo dienų terminai.

Viešojo sektoriaus respondentų atsakymai taip pat parodė, kad įmonėse (įstaigose) yra taikomi ir ilgesni – dvidešimties darbo dienų (2 proc.) ir trijų mėnesių (2 proc.) – terminai. Taip pat 16 proc. viešojo ir 22 proc. privataus sektoriaus respondentų negalėjo nurodyti konkretaus informacijos apie pranešimo nagrinėjimo eigą termino, nes jis arba yra nenustatytas, arba teisės aktai šiuo metu yra atnaujinami. Vienas privataus sektoriaus respondentas nurodė, kad informacija apie pranešimo nagrinėjimo eigą yra suteikiama paprašius.

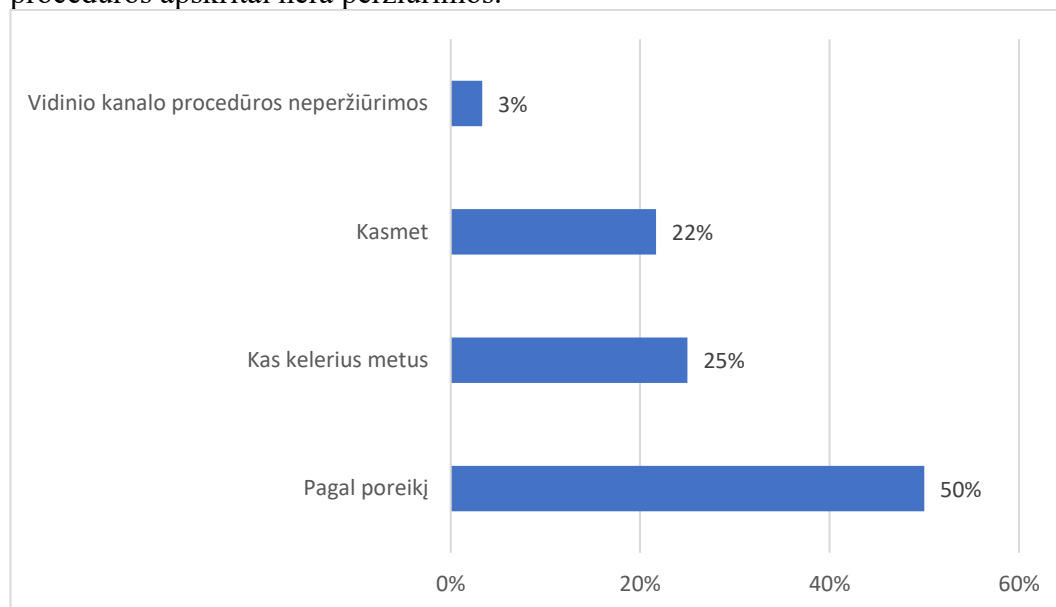

40 pav. Informacijos apie pranešimo nagrinėjimo eigą pateikimo terminai. Sektorių detalizacija

Kaip dažnai peržiūrimos Vidinio kanalo procedūros?

Respondentų buvo klausiama, kaip dažnai jų įmonėje (įstaigoje) peržiūrimos Vidinio kanalo procedūros. Generalinės prokuratūros parengtose Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų gairėse rekomenduojama Vidinius kanalus peržiūrėti bent kartą per metus, t. y. periodiškai įvertinti jų veikimą praktikoje ir prireikus, atlikti pakeitimus, skirtus jų tobulinimui.

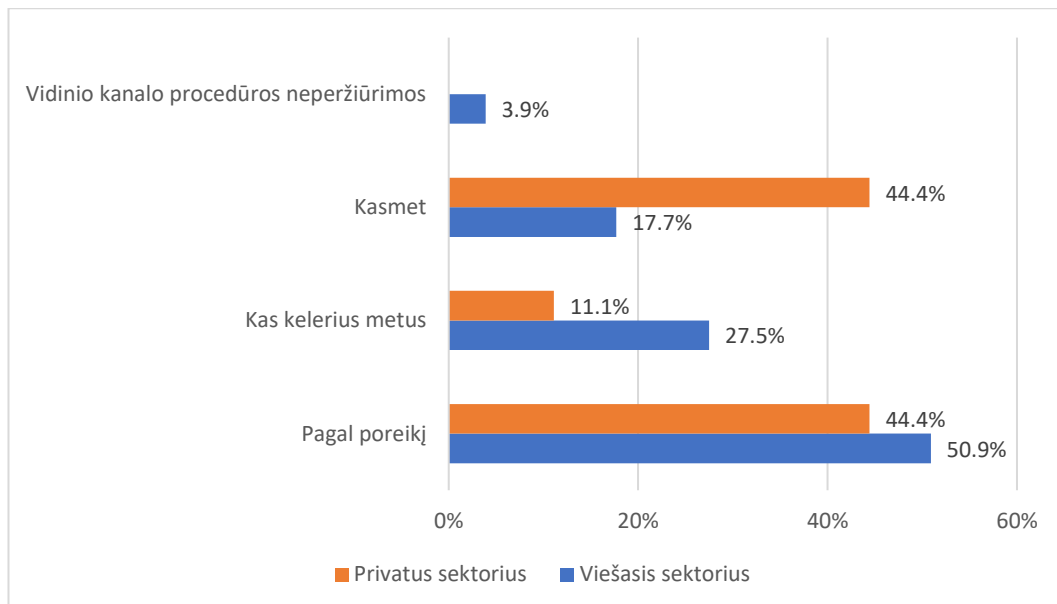
Bendri tyrimo rezultatai rodo, kad dažniausiai Vidinio kanalo procedūros įmonėse (įstaigose) peržiūrimos pagal poreikį (50 proc.). 25 proc. respondentų šias procedūras peržiūri kas kelerius metus, o kasmet – 22 proc. respondentų. Tik 3 proc. respondentų nurodė, kad Vidinio kanalo procedūros apskritai nėra peržiūrimos.

41 pav. Klausimo, kaip dažnai peržiūrimos Vidinio kanalo procedūros, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių respondentų atsakymus, matome, kad privačiame sektoriuje kasmet Vidinio kanalo procedūras peržiūri 44,4 proc. respondentų, o viešajame – tik 17,7 proc. Tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose dažniausiai procedūros peržiūrimos pagal poreikį – atitinkamai 50,9 proc. ir 44,4 proc. Viešajame sektoriuje dažniau nei privačiame procedūros peržiūrimos tik kas kelerius metus – atitinkamai 27,5 proc. ir 11,1 proc. Be to, 3,9 proc. viešojo sektoriaus respondentų nurodė, kad Vidinio kanalo procedūros apskritai nėra peržiūrimos, o privačiame sektoriuje tokių atvejų nenustatyta.

Apibendrinant, privataus sektoriaus įmonėse Vidinio kanalo procedūros peržiūrimos reguliariau nei viešajame sektoriuje: kasmet jas peržiūri 44,4 proc. privataus ir tik 17,7 proc. viešojo sektoriaus respondentų. Viešajame sektoriuje dažniau taikoma peržiūra pagal poreikį (50,9 proc.) arba kas kelerius metus (27,5 proc.).

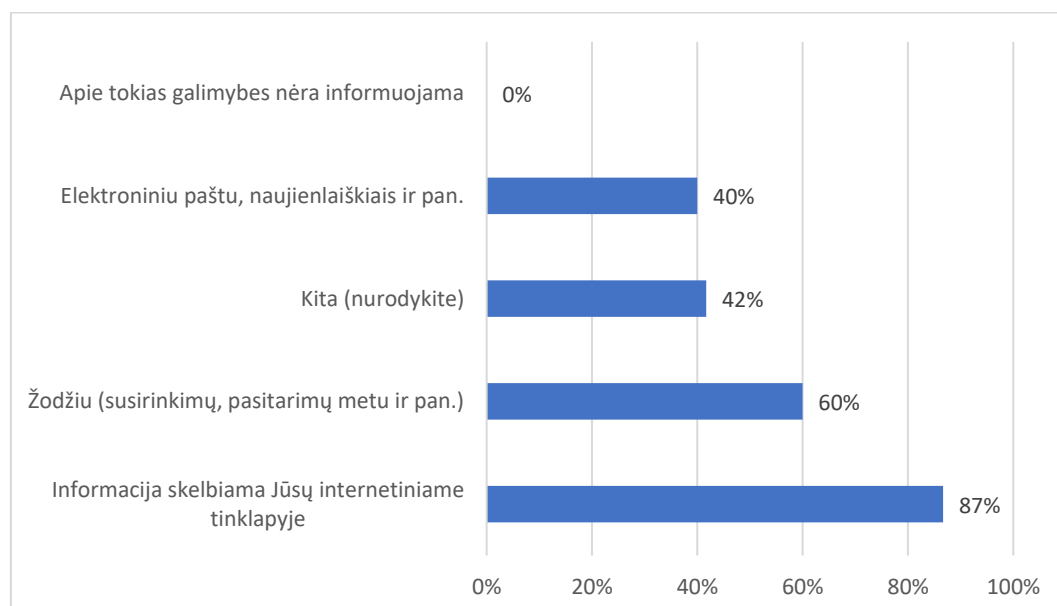
42 pav. Klausimo, kaip dažnai peržiūrimos Vidinio kanalo procedūros, rezultatai. Sektorių detalizacija

INFORMAVIMAS

Kaip įmonė (įstaiga) informuoja darbuotojus apie galimybes pranešti Vidiniu kanalu apie pažeidimus?

Pagal Tvarkos aprašą įstaigos vidiniais ir išoriniais, jeigu tokie yra, komunikavimo kanalais turi būti teikiama informacija apie paskirtą kompetentingą subjektą ir jo kontaktus, informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo procedūrą, informaciją pateikiančių asmenų teises, garantijas ir teisinės gynbos priemonės, konfidencialių konsultacijų teikimo būdus bei kita aktuali informacija (14 punktas). Generalinės prokuratūros parengtose Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų gairėse rekomenduojama apie Vidinį kanalą paskelbti atskiroje, tik pranešėjų apsaugai skirtoje skiltyje, t. y. visą su Vidiniu kanalu susijusią informaciją išdėstyti vienoje vietoje, kad darbuotojams nereikėtų jos ieškoti papildomai.

Bendri tyrimo rezultatai rodo, kad dažniausiai informacija apie galimybę pranešti Vidiniu kanalu yra skelbiama įmonės (įstaigos) interneto svetainėje (87 proc.). 60 proc. respondentų darbuotojus informuoja žodžiu (susirinkimų, pasitarimų metu ir pan.), 40 proc. informaciją teikia elektroniniu paštu, naujienlaiškiais ir pan., o 42 proc. nurodė kitus informavimo būdus. Nė vienas respondentas nenurodė, kad darbuotojai apie tokias galimybes apskritai nėra informuojami.

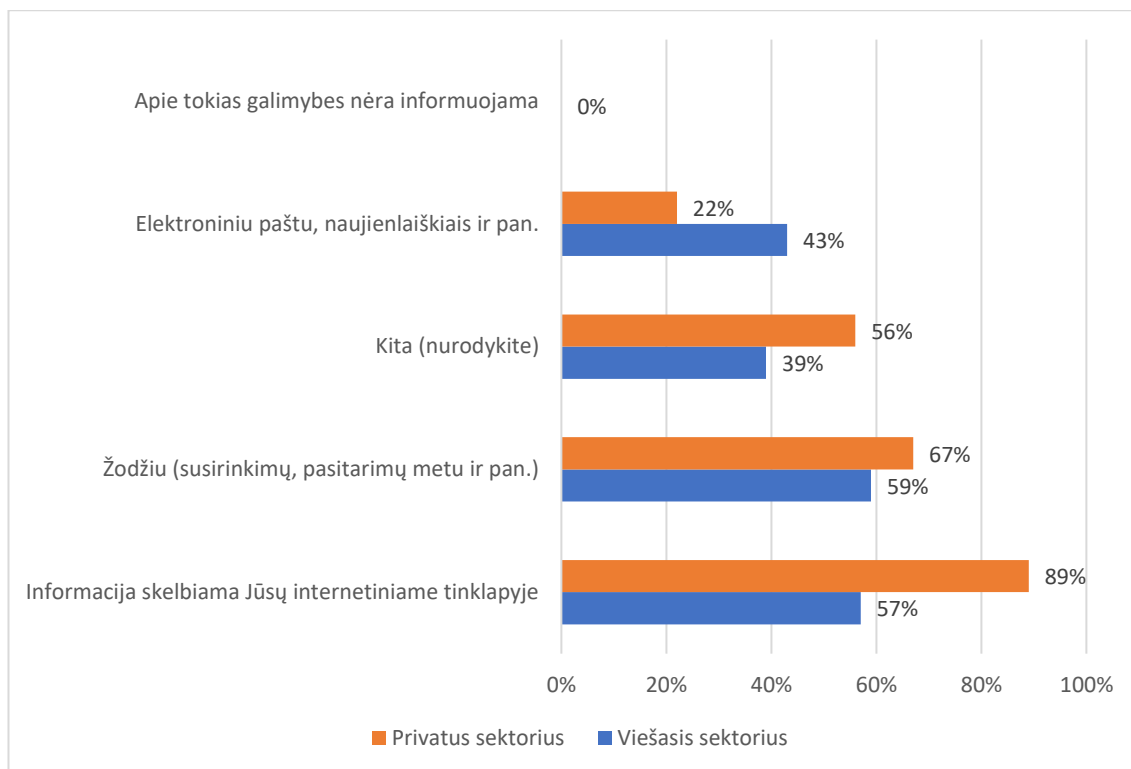

Lyginant viešojo ir privataus sektorių respondentų atsakymus, matyti, kad privačiame sektoriuje gerokai dažniau nei viešajame informacija skelbiama interneto tinklalapyje – atitinkamai 89 proc. ir 57 proc. Taip pat privačiame sektoriuje nežymiai dažniau darbuotojai informuojami žodžiu – atitinkamai 67 proc. ir 59 proc. Tuo tarpu viešajame sektoriuje beveik du kartus dažniau nei privačiame naudojamas elektroninis paštas, naujienlaiškiai ir panašios priemonės – atitinkamai 43 proc. ir 22 proc. Atsakymą „Kita“ pasirinko 56 proc. privataus ir 39 proc. viešojo sektoriaus respondentų.

Atsakymų „Kita“ analizė rodo, kad įmonės (įstaigos) taiko gana įvairias papildomas darbuotojų informavimo priemones. Pagal tyrime taikytą sektorių grupavimą iš 25 tokių atsakymų 20 pateikė viešojo, o 5 – privataus sektoriaus respondentai.

Viešajame sektoriuje tarp kitų darbuotojų informavimo būdų ypač išsiskiria jų informavimas įvadiniais ar periodiniais mokymų metu. Taip pat naudojami tokie informavimo būdai kaip intranetas, dokumentų valdymo sistemos, skelbimų lentos, platinami lankstinukai gamybos patalpose, darbuotojų supažindinimas su vidine tvarka pasirašytinai ar informacijos įtraukimas į darbo tvarkos taisykles. Privataus sektoriaus respondentai taip pat kaip kitus informavimo būdus įvardija intranetą, vidinę verslo valdymo sistemą, informaciją „Naujoko knygoje“, darbuotojų supažindinimą su tvarka pasirašytinai, taip pat skrajutes ir plakatus. Taigi šalia viešo informacijos paskelbimo interneto tinklalapyje naudojamos ir kitos vidinės komunikacijos priemonės, kuriomis informacija tiesiogiai pasiekia darbuotojus.

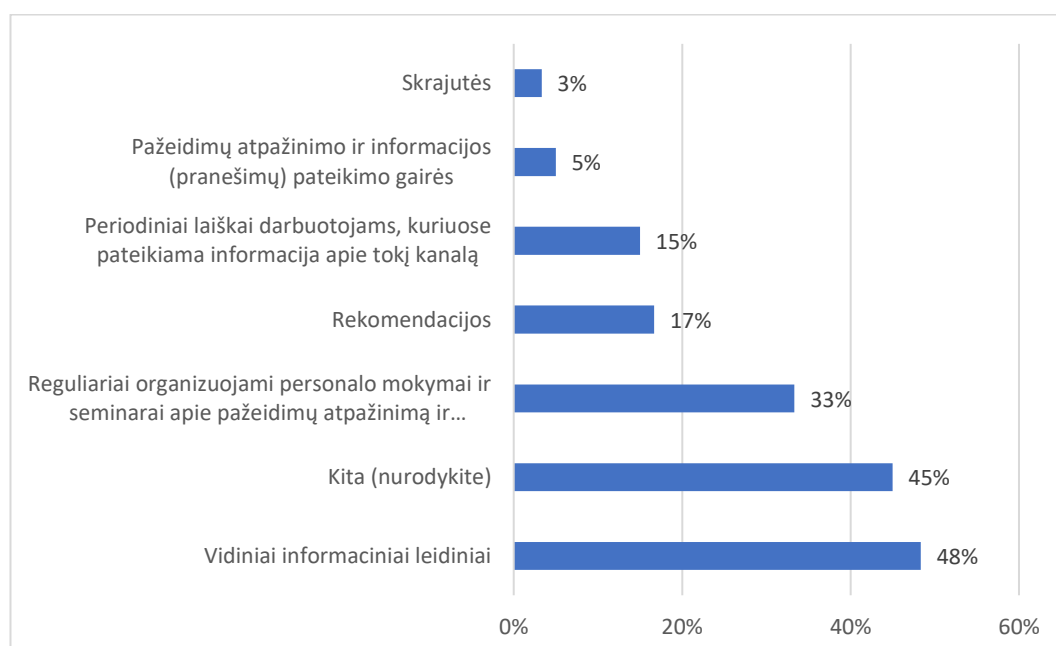
Apibendrinant, darbuotojai apie galimybę pranešti Vidiniu kanalu informuojami visose įmonėse (įstaigose), tačiau skiriasi taikomos informavimo priemonės. Privačiame sektoriuje dažniau naudojamas informacijos skelbimas interneto tinklalapyje (89 proc.; viešajame – 57 proc.) ir žodinis informavimas (67 proc.; viešajame – 59 proc.), o viešajame sektoriuje dažniau pasitelkiamas elektroninis paštas ir naujienlaiškiai (43 proc.; privačiame – 22 proc.). Papildomi respondentų atsakymai rodo plačiai naudojamas vidines priemones – mokymus, intranetą, dokumentų valdymo sistemas, darbuotojų supažindinimą pasirašytinai bei informaciją naujiems darbuotojams. Tokios priemonės yra ypač reikšmingos įgyvendinant Pranešėjų apsaugos įstatymo 16 straipsnio 3 dalies reikalavimą informaciją apie Vidinį kanalą darbuotojams pateikti darbo vietoje visiems prieinamu būdu.

44 pav. Klausimo, kaip informuojami darbuotojai apie galimybes pranešti Vidiniu kanalu apie pažeidimus, rezultatai. Sektorių detalizacija

Kokiomis priemonėmis organizuojamas Vidinio kanalo žinomumo didinimas?

Respondentų buvo klausama, kokiomis priemonėmis jų įmonėse (įstaigose) didinamas Vidinio kanalo žinomumas. Bendri tyrimo rezultatai rodo, kad dažniausiai Vidinio kanalo žinomumui didinti naudojami vidiniai informaciniai leidiniai (48 proc.). Trečdalis (33 proc.) respondentų nurodė reguliariai organizuojamus personalo mokymus ir seminarus apie pažeidimų atpažinimą ir jų prevenciją. Rečiau yra naudojamos rekomendacijos (17 proc.) ir periodiniai laiškai darbuotojams, kuriuose pateikiama informacija apie Vidinį kanalą (15 proc.). Mažiausiai respondentų nurodė pažeidimų atpažinimo ir informacijos (pranešimų) pateikimo gaires (5 proc.) bei skrajutes (3 proc.). Be to, 45 proc. respondentų pasirinko atsakymą „Kita“.

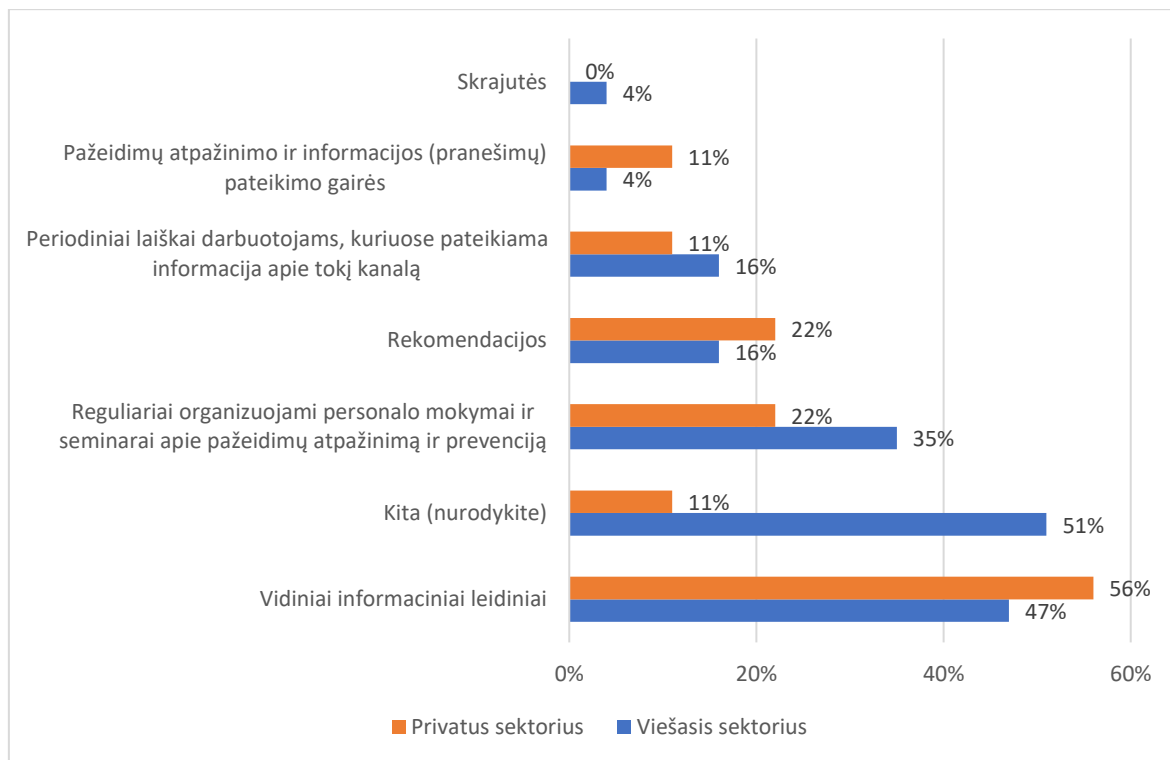

45 pav. Klausimo, kokiomis priemonėmis organizuojamas Vidinio kanalo žinomumo didinimas, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių respondentų atsakymus, matome, kad dažniausiai abiejuose sektoriuose naudojama Vidinio kanalo žinomumo didinimo priemonė - vidiniai informaciniai leidiniai (nurodo 56 proc. privataus ir 47 proc. viešojo sektoriaus respondentų). Viešajame sektoriuje dažniau nei privačiame organizuojami personalo mokymai ir seminarai apie pažeidimų atpažinimą ir prevenciją (atitinkamai 35 proc. ir 22 proc.). Tuo tarpu privačiame sektoriuje dažniau nei viešajame naudojamos rekomendacijos (atitinkamai 22 proc. ir 16 proc.) ir pažeidimų atpažinimo bei informacijos (pranešimų) pateikimo gairės (atitinkamai 11 proc. ir 4 proc.). Periodinius laiškus darbuotojams apie Vidinį kanalą dažniau siunčia viešojo sektoriaus respondentai (16 proc.; privačiame – 11 proc.). Skrajutės naudojamos palyginti retai tik viešajame sektoriuje (4 proc.), o privataus sektoriaus respondentai tokios priemonės nenurodė.

Individualių atsakymus „Kita“ daugiausia pasirinko viešojo sektoriaus respondentai. Iš 26 viešojo sektoriaus respondentų, pasirinkusių „Kita“, 12 nurodė tokias Vidinio kanalo žinomumo didinimo priemones kaip intranetą, darbuotojų informavimą ir priminimus susirinkimų ar pasitarimų metu, mokymus, informaciją skelbimų lentos ar kitas vidinės komunikacijos priemones. Be to, du viešojo sektoriaus respondentai nurodė, jog Vidinio kanalo žinomumo didinimo priemonių neorganizuoja, o vienas respondentas – nenurodė konkrečios priemonės. Privataus sektoriaus respondentas (vienas), pasirinkęs atsakymą „Kita“, nurodė informaciją skelbia vidinėje verslo valdymo sistemoje.

Apibendrinant, abiejuose sektoriuose Vidinio kanalo žinomumui didinti naudojamos įvairios priemonės, tačiau skiriasi jų pasirinkimo dažnumas. Privačiame sektoriuje dažniau nei viešajame naudojami vidiniai informaciniai leidiniai (atitinkamai 56 proc. ir 47 proc.) ir gairės (atitinkamai 11 proc. ir 4 proc.) bei rekomendacijos (atitinkamai 22 proc. ir 16 proc.). Viešajame sektoriuje dažniau nei privačiame organizuojami mokymai ir seminarai (atitinkamai 35 proc. ir 22 proc.) bei periodiniai laišukai darbuotojams (atitinkamai 16 proc. ir 11 proc.). Viešojo sektoriaus atsakymai „Kita“ (51 proc.) rodo itin paplitusį intraneto ir kitų tiesioginių vidinės komunikacijos priemonių naudojimą, todėl reali viešojo sektoriaus taikomų Vidinio kanalo žinomumo didinimo priemonių įvairovė yra didesnė, nei matyti vien tik iš klausimyne nurodytų atsakymo variantų.

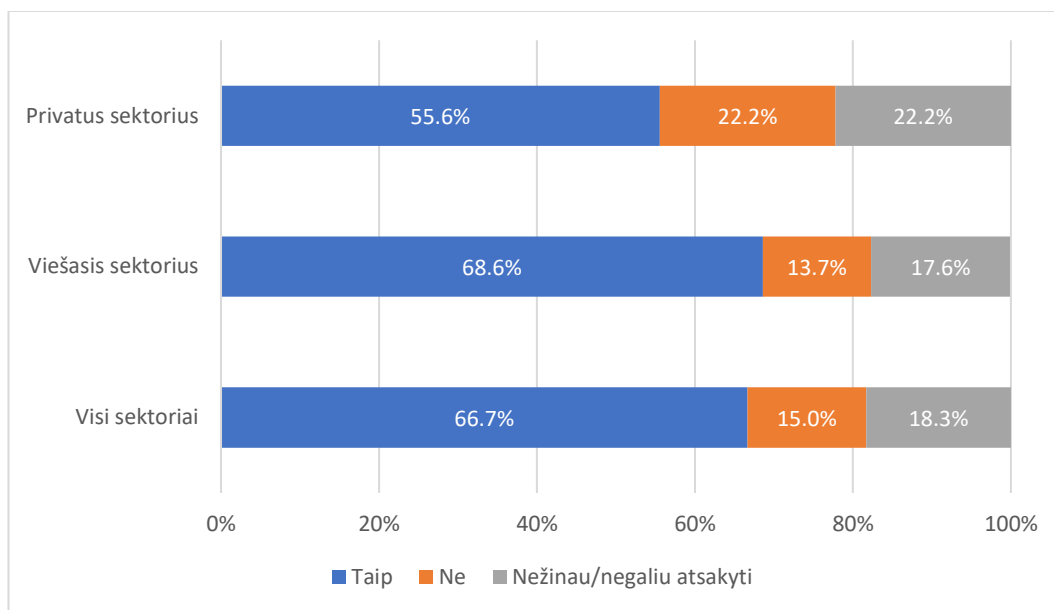

46 pav. Klausimo, kokiomis priemonėmis organizuojamas Vidinio kanalo žinomumo didinimas, rezultatai. Sektorių detalizacija

Ar įmonė (įstaiga) analizuoja Vidiniu kanalu gautus pranešimus, siekdama nustatyti sisteminės problemas ir tobulinti veiklos procesus?

Respondentų buvo klausama, ar Vidiniu kanalu gauti pranešimai yra analizuojami, siekiant nustatyti sisteminės problemas ir tobulinti įmonės (įstaigos) veiklos procesus. Vidinių informacijos apie pažeidimus teikimo kanalų įdiegimo ir jų funkcionavimo užtikrinimo tvarkos apraše nurodoma, kad kompetentingas subjektas analizuoja ir tiria Vidiniu kanalu gautą informaciją apie pažeidimus (12.1. papunktis), taip pat renka ir kaupia nuasmenintus statistinius duomenis apie gautų pranešimų skaičių ir jų nagrinėjimo rezultatus (12.4. papunktis). Tačiau šiame tyrime buvo siekiama plačiau įvertinti Vidinio kanalo naudojimo praktiką, t. y. nustatyti, ar gauta informacija panaudojama ne tik konkrečiam pažeidimui ištirti, bet ir įmonių (įstaigų) veiklos tobulinimui.

Bendri tyrimo rezultatai rodo, kad 66,7 proc. respondentų Vidiniu kanalu gautus pranešimus analizuoja, siekdami nustatyti sisteminės problemas ir tobulinti veiklos procesus. 15 proc. respondentų tokios analizės neatlieka, o 18,3 proc. - nežinojo arba negalėjo atsakyti į klausimą.

47 pav. Klausimo, ar analizuojami Vidiniu kanalu gauti pranešimai, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių respondentų atsakymus, matome, kad tokia pranešimų analizė dažniau yra atliekama viešajame sektoriuje (68,6 proc.; privačiame sektoriuje – 55,6 proc.). Atitinkamai privačiame sektoriuje dažniau nurodyta, kad tokia analizė yra neatliekama (22,2 proc.; viešajame sektoriuje – 13,7 proc.). Privačiame sektoriuje taip pat nežymiai daugiau respondentų nežinojo arba negalėjo atsakyti į klausimą (22,2 proc.; viešajame sektoriuje – 17,6 proc.).

Apibendrinant, dauguma įmonių (įstaigų) Vidiniu kanalu gautą informaciją naudoja ne tik atskiriems pranešimams nagrinėti, bet ir sisteminėms problemoms nustatyti bei veiklos procesams tobulinti, tačiau ši praktika yra daugiau paplitusi viešajame (68,6 proc.) nei privačiame sektoriuje (55,6 proc.). Pažymėtina, kad privačiame sektoriuje net 44,4 proc. respondentų tokios analizės neatlieka arba negali patvirtinti, kad ji atliekama, o viešajame sektoriuje ši dalis sudaro 31,3 proc.

Metinis biudžetas, skiriamas Pranešėjų apsaugos įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarime Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ numatytų įsipareigojimų įgyvendinimui, informacijos apie Vidinį kanalą viešinimui ir kitoms skatinimo priemonėms (neįskaitant darbo užmokesčio kaštų)

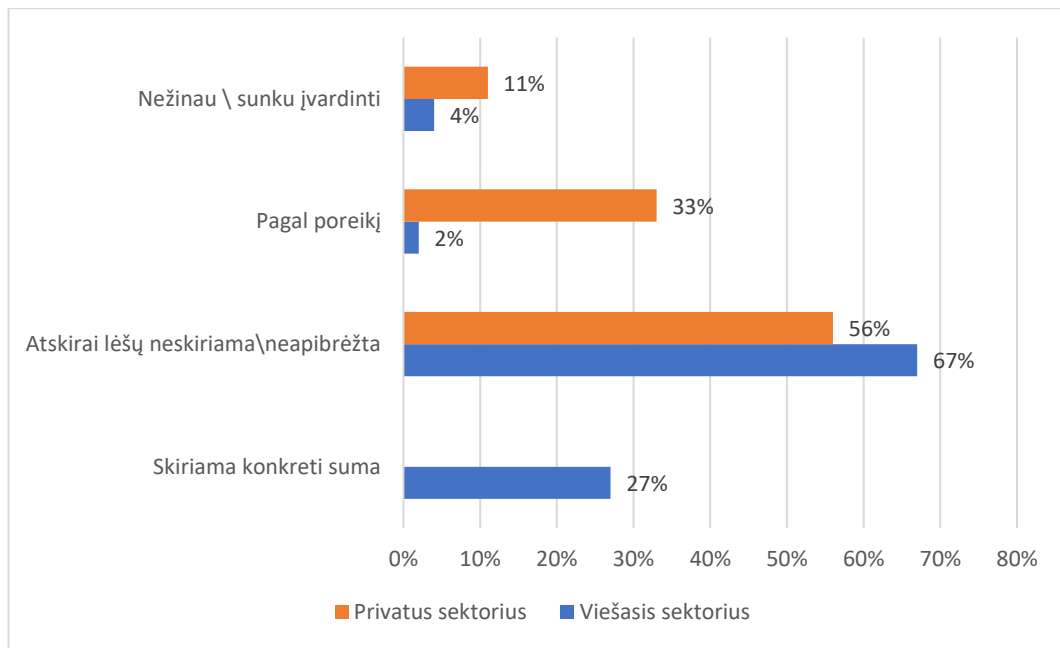
Pagal viešojo ir privataus sektorių respondentų atsakymus nustatyta, kad daugumoje atvejų atskirai metinio biudžeto lėšos įsipareigojimų, kylančių iš Pranešėjų apsaugos įstatymo ir Vyriausybės nutarimo Nr. 1133, įgyvendinimui, taip pat informacijos apie Vidinį kanalą viešinimui ir kitoms skatinimo priemonėms įmonėse (įstaigose) nėra skiriamos. Ši tendencija matyti tiek viešojo sektoriaus įmonėse (įstaigose) (67 proc.), tiek ir privačiame sektoriuje (56 proc.). Lėšų skyrimas pagal poreikį dažnesnis privataus sektoriaus įmonėse (įstaigose) (33 proc.), nei viešajame sektoriuje (2 proc.). Dalyje respondentų atsakymų minėta situacija detalizuojama (žr. 2 lentelė).

2 lentelė. Individualūs atsakymai dėl metinio biudžeto skyrimo

<i>Valstybinė įmonė (įstaiga)</i>	<i>“Atskiras finansavimas neskiriamas, priemonės įgyvendinamos naudojant esamus administracinius išteklius”</i>
	<i>“Informuojame, kad mūsų įstaigoje atskiras metinis biudžetas, skirtas Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarime Nr. 1133 numatytų įsipareigojimų įgyvendinimui, nėra formuojamas. Priemonės, susijusios su vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo administravimu, informacijos viešinimu ir kitomis skatinimo priemonėmis (neįskaitant darbo užmokesčio kaštų), finansuojamos iš bendrųjų įstaigos administracinių išlaidų pagal poreikį. Jeigu ateityje būtų numatytos atskiros tikslinės lėšos šių funkcijų vykdymui, apie tai informuosime papildomai”</i>
<i>Savivaldybės įmonė (įstaiga)</i>	<i>“nebuvo gauta pranešimų, lėšų poreikio nėra”</i>
	<i>“Esant pranešimų apie pažeidimus, bendrovė skirtų reikalingas lėšas tiek tinkamam įsipareigojimų įgyvendinimui, tiek kitoms skatinimo priemonėms”</i>

27 proc. viešojo sektoriaus įmonėse (įstaigose) yra skiriamos lėšos minėtiems įsipareigojimams vykdyti, Vidinio kanalo viešinimui ir kitoms skatinamosioms priemonėms. Pavyzdžiui, individualiuose atsakymuose detalizuota, kad “Pakankamas efektyviam veikimui, papildomai taikoma vidinė skatinimo programa MELP taškais pranešėjams, priklausomai nuo pranešamo atvejo. Nuo 2026 m. skirtas 15000 EUR biudžetas Vidinio kanalo vystymui” arba nurodyta, kad skiriama “10000 arba pagal poreikį”. Privataus sektoriaus respondentų atsakymuose tokių atvejų nenustatyta.

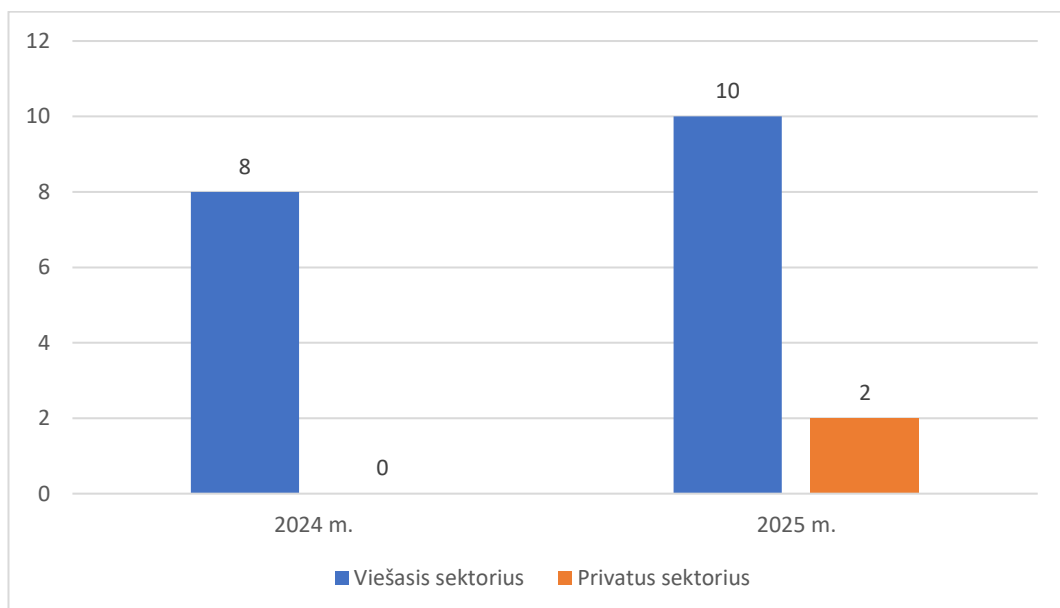
Taip pat pasitaikė atvejų, kai respondentai negalėjo įvardinti, ar tokios lėšos (ir kiek jų) yra skiriama. Viešajame sektoriuje tai sudarė 4 proc. respondentų atsakymų, o privačiame sektoriuje – 11 proc.

48 pav. Metinio biudžeto lėšų skyrimas. Sektorių detalizacija

Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2025-12-31 įmonė (įstaiga) gavo pranešimų per turimą Vidinį kanalą, pateiktų vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu?

Iš atsakymų matyti, kad tik 5 proc. respondentų nurodė, kad laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2025-12-31, vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu, yra gavusios pranešimų per turimą Vidinį kanalą. Nustatytos 2 (dvi) viešojo sektoriaus įstaigos, kurios pateikė duomenis apie minėtu laikotarpiu gautus pranešimus: 2024 m. tokių pranešimų buvo gauta 8 (aštuoni), o 2025 m. – 10 (dešimt). Privačiame sektoriuje nustatyta 1 (viena) įmonė (įstaiga), nurodžiusi, kad 2025 m. buvo gauti 2 (du) pranešimai. Taip pat iš privataus sektoriaus įmonių (įstaigų) atsakymų matyti, kad ne visuomet gaunami pranešimai yra skaidomi į kategorijas, todėl vienas iš respondentų pateikti atsakymo į klausimą neturėjo galimybės (respondento atsakymas “*Negalime pasakyti, pranešimų neskaidome kategorijomis*”).

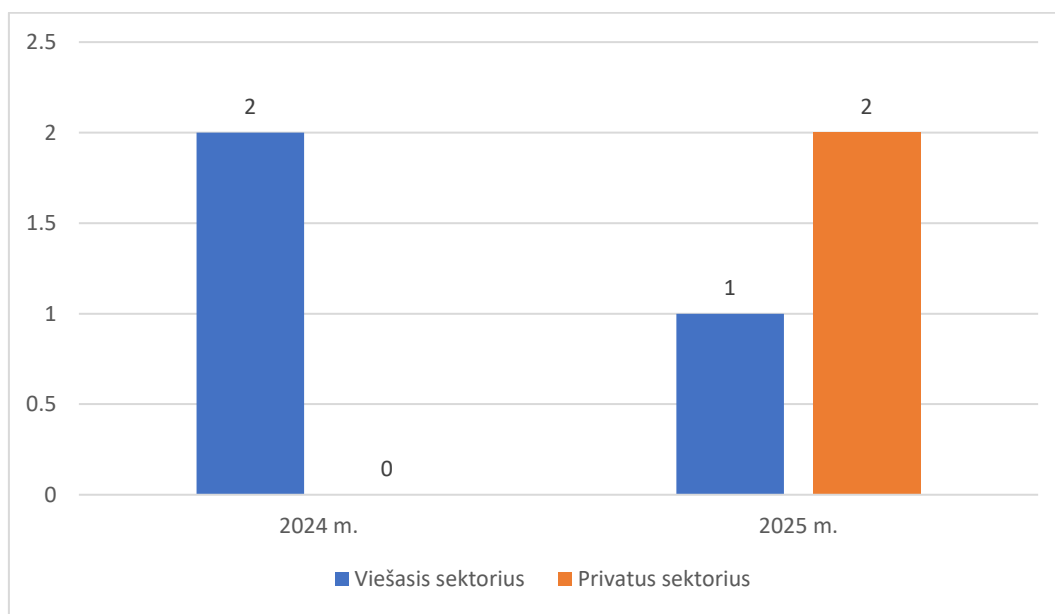
49 pav. Pranešimų skaičius (vnt.) (2024-01-01 iki 2025-12-31). Sektorių detalizacija

Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2024-12-31 ir nuo 2025-01-01 iki 2025-12-31 gautų pranešimų buvo perduota nagrinėti kitoms institucijoms (išskyrus Generalinę prokuratūrą)?

Iš viešojo ir privataus sektoriaus respondentų atsakymų nenustatyta atvejų, kuomet Vidiniu kanalu gauti pranešimai buvo perduoti nagrinėti kitoms institucijoms (išskyrus Generalinę prokuratūrą). Tokią tendenciją iš dalies gali paaiškinti tai, kad per Vidinį kanalą gautų pranešimų skaičius yra palyginti nedidelis (2024 m. bendrai 8 (aštuoni) pranešimai, 2025 m. 12 (dvylika) pranešimų). Kadangi privačiame sektoriuje ne visuomet gaunami pranešimai yra kategorizuojami, vienas respondentas į šį klausimą negalėjo pateikti atsakymo (respondento atsakymas „*Negalime pasakyti, pranešimų neskaidome kategorijomis*”).

Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2025-12-31 gautų pranešimų, pateiktų vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu, leido įmonėje (įstaigoje) nustatyti teisės ar darbo pareigų pažeidimus?

Iš respondentų atsakymų nustatyta, kad vienoje viešojo sektoriaus įmonėje (įstaigoje) gauti pranešimai leido nustatyti teisės ar darbo pareigų pažeidimus. 2024 m. konstatuotų pažeidimų skaičius yra 2 (du), o 2025 m. – 1 (vienas). Taip pat viena privataus sektoriaus įmonė (įstaiga) nurodė, kad 2025 m. buvo konstatuoti 2 (du) pažeidimai, tačiau ši įmonė (įstaiga), atsakydama į 30 klausimą, nenurodė, kad Vidiniu kanalu buvo gauti pranešimai. Nustatyta ir tai, kad privačiame sektoriuje ne visuomet gaunami pranešimai yra kategorizuojami, todėl 1 (vienas) respondentas į šį klausimą negalėjo pateikti atsakymo (respondento atsakymas „*Negalime pasakyti, pranešimų neskaidome kategorijomis*”).

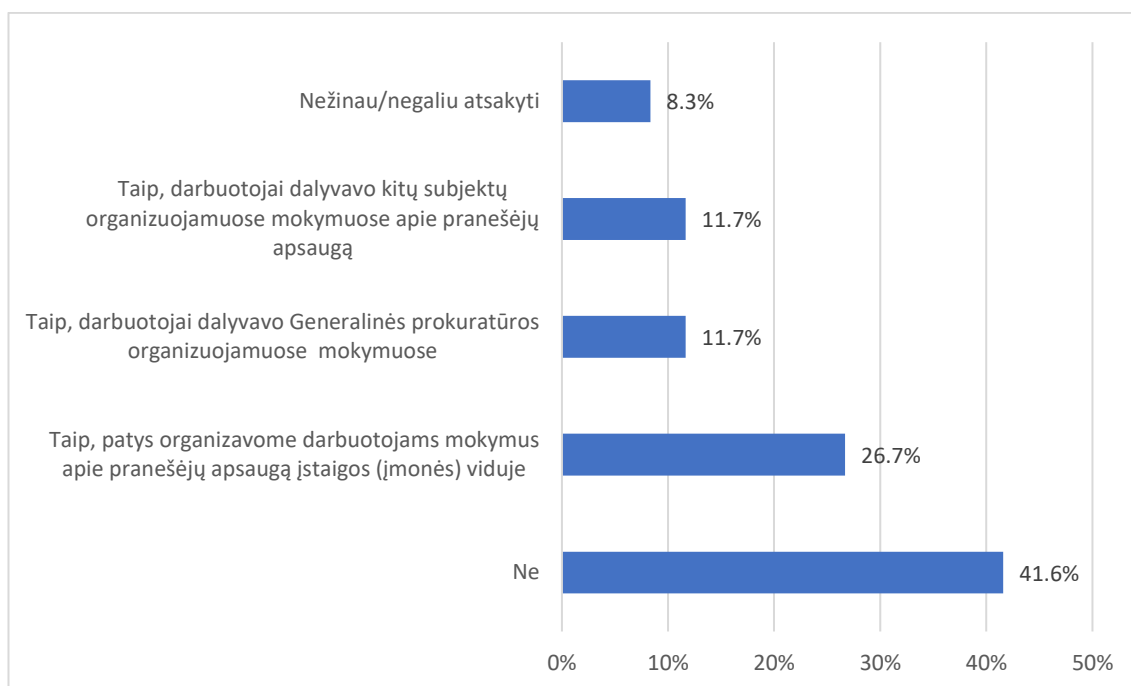
50 pav. Pranešimų, leidusių nustatyti pažeidimus, skaičius (vnt.) (2024-01-01 iki 2025-12-31). Sektorių detalizacija

Analizuojant viešojo sektoriaus įmonę (įstaigą), nurodžiusią, kad Vidiniu kanalu yra gavusi pranešimus ir jų pagrindu konstatavusi teisės ar darbo pareigų pažeidimus, darytina išvada, kad 2024 m. ~ 67 proc. (2 iš 3 pranešimų) ir 2025 m. 100 proc. (1 iš 1 pranešimo) pasitvirtino. Kita vertus, yra ir priešingų situacijų – viešojo sektoriaus įmonėje (įstaigoje) taip pat nurodžiusioje, kad yra gauta pranešimų Vidiniu kanalu (per 2024-2025 m. viso 14 (keturiolika) pranešimų), jų pagrindu nebuvo konstatuota teisės ar darbo pareigų pažeidimų; privataus sektoriaus įmonėje (įstaigoje), nurodžiusioje, kad 2025 m. gauti 2 (du) pranešimai, taip pat nebuvo konstatuota teisės ar darbo pareigų pažeidimų. Atsižvelgiant į tai, kad viena privataus sektoriaus įmonė (įstaiga) nurodė, kad pranešimų Vidiniu kanalu nėra gavusi, tačiau 2025 m. konstatuoti 2 (du) pažeidimai, nustatyti gautų pranešimų ir jų pagrindu konstatuotų pažeidimų santykį šioje įmonėje (įstaigoje) nėra galimybių.

MOKYMAI

Ar įmonė (įstaiga) organizavo mokymus darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais?

Respondentų buvo klausiama, ar 2024–2025 m. jų įmonėse (įstaigose) darbuotojams buvo organizuojami mokymai apie pranešėjų apsaugą. Bendri tyrimo rezultatai rodo, kad 41,6 proc. respondentų nurodė, jog tokių mokymų nebuvo organizuota. 26,7 proc. respondentų mokymus darbuotojams organizavo savo įmonės (įstaigos) viduje. Po 11,7 proc. respondentų nurodė, kad darbuotojai dalyvavo Generalinės prokuratūros organizuojamuose mokymuose arba kitų subjektų organizuojamuose mokymuose. Dar 8,3 proc. respondentų nežinojo arba negalėjo atsakyti į šį klausimą.

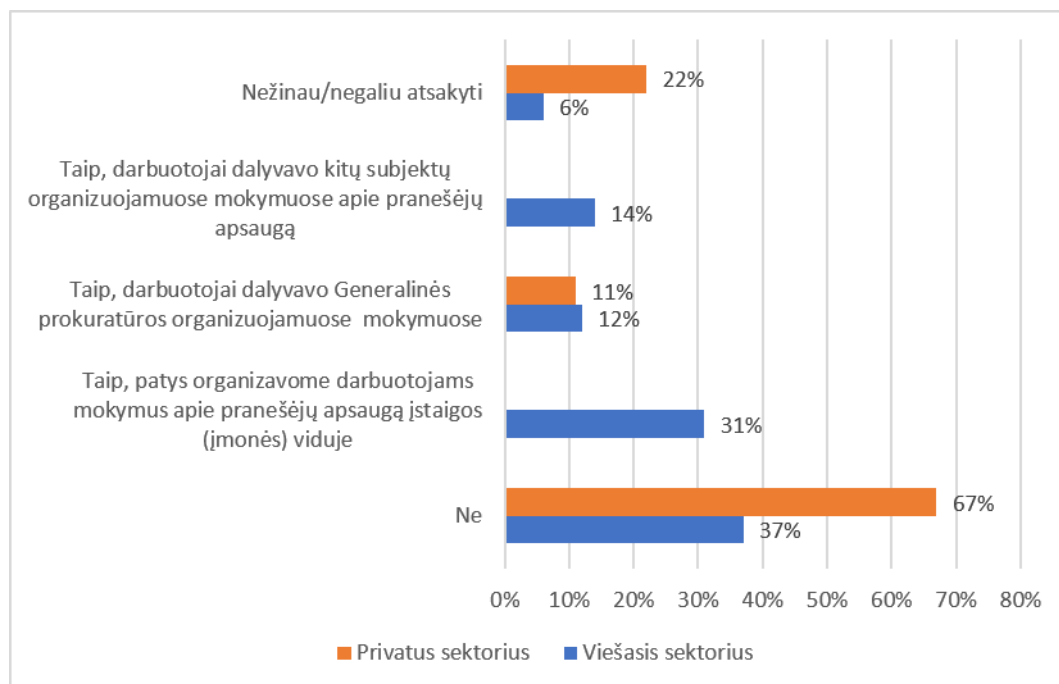

51 pav. Klausimo, ar organizuoti mokymus darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais, rezultatai

Lyginant viešojo ir privataus sektorių respondentų atsakymus, matome, kad privačiame sektoriuje net 67 proc. respondentų nurodė, kad 2024–2025 m. mokymai apie pranešėjų apsaugą nebuvo organizuojami, tuo tarpu viešajame sektoriuje tokių respondentų buvo 37 proc. Viešajame sektoriuje 31 proc. respondentų nurodė, kad mokymus darbuotojams organizavo pati įmonė (įstaiga), o privačiame sektoriuje tokių atsakymų nebuvo.

Darbuotojų dalyvavimas Generalinės prokuratūros organizuojamuose mokymuose abiejuose sektoriuose buvo panašus – juose dalyvavo 12 proc. viešojo ir 11 proc. privataus sektoriaus respondentų darbuotojų. Kitų subjektų organizuojamuose mokymuose dalyvavo 14 proc. viešojo sektoriaus respondentų darbuotojų, o privačiame sektoriuje tokių atvejų nebuvo nurodyta. Be to, privačiame sektoriuje daugiau respondentų nei viešajame negalėjo atsakyti, ar tokie mokymai buvo organizuojami (atitinkamai 22 proc., viešajame sektoriuje – 6 proc.).

Apibendrinant, mokymai darbuotojams apie pranešėjų apsaugą nėra dažnai organizuojami. Privačiame sektoriuje mokymų neorganizavo 67 proc. respondentų, o viešajame – 37 proc. Viešajame sektoriuje darbuotojų mokymas yra įvairesnis – 31 proc. respondentų mokymus organizavo patys, 12 proc. darbuotojų dalyvavo Generalinės prokuratūros, o 14 proc. – kitų subjektų organizuojamuose mokymuose.

52 pav. Klausimo, ar organizuoti mokymus darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais, rezultatai.
Sektorių detalizacija

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Bendra informacija apie Vidinių kanalų įdiegimą

– Tyrimas parodė, kad šiuo metu ne visos pareigą įdiegti Vidinį kanalą turinčios įmonės (įstaigos) įgyvendina teisės aktų reikalavimus dėl jo įdiegimo ir funkcionavimo. Tinkamai šią pareigą įgyvendino tik valstybės įmonės (įstaigos), tuo tarpu ketvirtadalis apklaustų savivaldybių įmonių šios pareigos dar neįgyvendino, o privatus sektorius atsilieka daug labiau, nes kiek mažiau nei pusė apklaustų įmonių Vidinio kanalo vis dar nėra įsteigusios, t. y. nevykdo teisės aktais numatytų reikalavimų.

– Vidiniai kanalai viešojo ir privataus sektorių įmonėse (įstaigose) pradėti diegti dar iki Pranešėjų apsaugos įstatymo įsigaliojimo. Viešajame sektoriuje Vidiniai kanalai pradėti diegti 2014 m., o privačiame sektoriuje – 2016 m. Kita vertus, intensyviausias Vidinių kanalų diegimas abiejuose sektoriuose fiksuojamas 2019 m., t. y. įsigaliojus Pranešėjų apsaugos įstatymui. Viešajame sektoriuje po 2019 m. Vidinius kanalus diegiančių įmonių (įstaigų) buvo mažiau, bet tendencija išliko panaši – kasmet kanalus įsidiegdavo nuo 3,9 proc. iki 11,8 proc. įmonių (įstaigų). Privačiame sektoriuje po 2019 m. Vidinių kanalų diegimas suintensyvėjo nuo 2023 m. Jei 2020 m. – 2022 m. privatus sektorius Vidinių kanalų nediegė, tai 2023 m., 2025 m. ir 2026 m. Vidiniai kanalai buvo įdiegti 12,5 proc. privataus sektoriaus įmonėse (įstaigose), o 2024 m. dvigubai daugiau, t. y. 25 proc. (kaip ir 2019 m.). Nustatyta ir tai, kad vienas privataus sektoriaus respondentas negalėjo tiksliai atsakyti, nuo kada įmonėje (įstaigoje) veikia Vidinis kanalas.

Rekomenduojama užtikrinti, kad visos teisės aktuose nustatytą pareigą turinčios įmonės (įstaigos) įdiegtų Vidinį kanalą ir užtikrintų jo tinkamą funkcionavimą. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas savivaldybių ir privataus sektoriaus įmonėms, kuriose nustatyta daugiausia šios pareigos neįgyvendinimo atvejų, skatinant jas nedelsiant įgyvendinti teisės aktų reikalavimus ir užtikrinant sistemingą šios pareigos vykdymo stebėseną.

Įmonės (įstaigos), neturinčios vidinio kanalo

– Tarp Vidinio kanalo neįdiegusių įmonių (įstaigų) žinojimo apie pareigą įdiegti Vidinį kanalą lygis yra itin žemas – net 73 proc. nežino apie kanalo diegimo pareigą. Susirūpinimą kelia ir tai, kad nors tik nedidelė dalis respondentų neplanuoja diegti Vidinio kanalo, daugiau nei pusė negali atsakyti arba nežino apie tokio kanalo diegimo planus. Tai leidžia manyti, kad tokie kanalai artimiausiu metu nebus įdiegti.

Atsižvelgiant į žemą įmonių (įstaigų), neturinčių Vidinio kanalo, informuotumą apie pareigą jį įdiegti ir neapibrėžtus jo įdiegimo planus, rekomenduojama skatinti teisės aktuose nustatytą pareigą turinčias įmones (įstaigas) nedelsiant pradėti Vidinio kanalo įdiegimo procesą, nustatant atsakingus asmenis, konkrečius įdiegimo veiksmus ir jų įgyvendinimo terminus.

– Daliai įmonių (įstaigų), neturinčių Vidinio kanalo, vis dar trūksta žinių apie teisės aktų reikalavimus ir jų įgyvendinimą, todėl egzistuoja informavimo, švietimo ar mokymų poreikis. Labai išsiskiria abiejų sektorių požiūris į būdus spręsti informacijos trūkumo problemą. Jei privataus sektoriaus organizacijos daugiausiai pageidauja mokymų, viešasis sektorius nurodo nedidelį mokymų poreikį, ir labiau pageidauja gauti informaciją šioje srityje kitais būdais, taip pat ir gauti konsultacijas, kurių poreikio nejaučiama privačiame sektoriuje.

Teikiant metodinę pagalbą Vidinio kanalo neturinčioms įmonėms (įstaigoms), rekomenduojama atsižvelgti į skirtingus viešojo ir privataus sektoriaus informacijos gavimo poreikius: privataus sektoriaus įmonėms daugiau siūlyti praktinių mokymų, o viešojo sektoriaus įmonėms (įstaigoms) – metodinę medžiagą ir konkrečias instrukcijas elektroniniu paštu bei konsultavimo galimybes.

– Vidinio kanalo neturinčiose įmonėse (įstaigose) 2024–2025 m. nustatytas mokymų darbuotojams apie pranešėjų apsaugą stygius. 92 proc. viešojo sektoriaus respondentų tokių mokymų neorganizavo, o 8 proc. - nežinojo arba negalėjo atsakyti, ar mokymai buvo organizuoti; privačiame sektoriuje tokių mokymų neorganizavo 100 proc. respondentų.

Atsižvelgiant į tai, kad Vidinio kanalo neturinčiose įmonėse (įstaigose) 2024–2025 m. nustatytas reikšmingas mokymų darbuotojams apie pranešėjų apsaugą stygius, rekomenduojama skatinti šias įmones (įstaigas) organizuoti darbuotojų mokymus ir aktyviau dalyvauti Generalinės prokuratūros bei kitų kompetentingų subjektų organizuojamuose mokymuose apie pranešėjų apsaugos sistemą ir Vidinio kanalo veikimą.

Įmonės (įstaigos), turinčios vidinį kanalą

1. Kreipimosi būdai

– Lyginant viešojo iš privataus sektorių pateiktus atsakymus dėl informacijos pateikimo būdų Vidiniame kanale, abu sektoriai daugiausiai naudoja elektroniniu paštu teikiamą informaciją (privatus sektorius – 100 proc., viešasis – 98 proc.). Viešojo sektoriaus Vidiniame kanale daugiau naudojamas informacijos pateikimas žodžiu arba raštu (78 ir 73 proc. atitinkamai), kiek mažiau - telefonu (55 proc.) ir nedaug naudojamas žinučių palikimas interneto svetainėje (10 proc.). Tuo tarpu privačiame sektoriuje tik kiek daugiau naudojamas informacijos pateikimas žodžiu (44 proc.), o kiti būdai naudojami vienodai (po 33 proc. paštu, telefonu ar paliekant žinutę interneto svetainėje). Viešajame sektoriuje daugiau kaip trečdalis respondentų naudoja ir kitus informacijos pateikimo būdus (39 proc.), tuo tarpu kitus būdus naudoja tik nedidelė dalis privataus sektoriaus respondentų (11 proc.).

Rekomenduojama įmonėms (įstaigoms) įvertinti kiekvieną jų taikomą informacijos apie pažeidimus pateikimo būdą ir užtikrinti, kad nepriklausomai nuo pasirinkto kreipimosi būdo būtų tinkamai apsaugotas pranešimą pateikusio asmens ir kitų pranešime minimų asmenų tapatybės bei pateiktos informacijos konfidencialumas.

Nors teisės aktai nenumato pareigos turėti atskirą elektroninio pašto dėžutę, Direktyvos rekomendacija šiuo požiūriu leidžia manyti, kad tokios dedikuotos dėžutės, kuri būtų skirta tik pranešimams, sudarytų geresnes galimybes užtikrinti vidinio kanalo veiksmingumą ir skatintų pranešėjus teikti informaciją.

2. Kompetentingas subjektas

– 4 proc. viešojo sektoriaus respondentų nurodė, jog jų įmonėje (įstaigoje) kompetentingo subjekto nėra, o privačiame sektoriuje tokių atsakymų nebuvo. Atsižvelgiant į tai, kad taip nurodė viešojo sektoriaus įmonės (įstaigos), kurios turi Vidinį kanalą, galima daryti prielaidą, kad pats kanalas buvo įdiegtas tik formaliai, nepaskiriant subjekto, atsakingo už jo administravimą ir gautos informacijos tvarkymą.

– Įmonėse (įstaigose) dominuoja individualizuotas Vidinio kanalo administravimo modelis, kai kompetentingo subjekto funkcijos pavedamos vienam konkrečiam asmeniui. Vis dėlto privačiame sektoriuje kiek dažniau nei viešajame pasirenkamas kelių asmenų ar specialaus padalinio modelis, kuris leidžia kompetentingo subjekto funkcijas paskirstyti keliems darbuotojams ar organizaciniam vienetui.

– Kompetentingo subjekto funkcijos viešajame ir privačiame sektoriuose dažniausiai priskiriamos skirtingų sričių specialistams, tačiau abiejuose sektoriuose jų vykdymas siejamas su teisės, atitikties, personalo, administravimo, vadybos ar prevencijos sritimis. Viešajame sektoriuje kompetentingo subjekto funkcijos dažniau priskiriamos veiklos tęstinumo, saugos, atitikties ar audito specialistams, o privačiame sektoriuje – teisės ir viešųjų pirkimų bei etikos priežiūros sričių specialistams. Įmonės (įstaigos) galėjo pateikti kompetentingo subjekto kontaktinius duomenis,

kurių pakanka identifikuoti konkretų kompetentingo subjekto funkcijas įmonėje (įstaigoje) atliekančių asmenį.

– Kompetentingo subjekto paskyrimo praktika viešajame ir privačiame sektoriuose skiriasi. Viešajame sektoriuje kompetentingo subjekto funkcijas atliekantys asmenys vadovo įsakymu paskirti 80 proc. įmonių (įstaigų), o privačiame sektoriuje – 22 proc. įmonių (įstaigų). Privačiame sektoriuje dažniau taikomi ir kiti kompetentingo subjekto paskyrimo būdai, įskaitant kolegialaus valdymo ar priežiūros organo sprendimą.

Rekomenduojama užtikrinti, kad visose įmonėse (įstaigose) būtų paskirtas kompetentingas subjektas, turintis reikiamą kvalifikaciją, reputaciją ir aiškiai apibrėžtas funkcijas. Kompetentingo subjekto paskyrimas ir jam pavedamos Vidinio kanalo administravimo funkcijos visais atvejais turėtų būti aiškiai įformintos atitinkamu įmonės (įstaigos) vadovo, kolegialaus valdymo ar priežiūros organo sprendimu. Taip pat būtina užtikrinti nepertraukiamą Vidinio kanalo funkcionavimą. Todėl tais atvejais, kai kompetentingu subjektu paskirtas tik vienas asmuo, turi būti aiškiai nustatyta jo pavadavimo tvarka, numatant, kas vykdo jam pavestas funkcijas atostogų, laikinojo nedarbingumo ar kitais laikino nebuvimo atvejais.

– Viešajame sektoriuje yra įprasta viešinti informaciją apie kompetentingą subjektą, tuo tarpu privačiame - vyrauja priešinga praktika, t. y. daugelyje įmonių ši informacija yra neviešinama. Viešai prieinama informacija apie kompetentingą subjektą leidžia įmonių (įstaigų) darbuotojams lengviau jį identifikuoti, norėdami pateikti informaciją apie pažeidimą ar kreiptis į jį, siekdami gauti papildomos informacijos. Todėl tai, kad daugelyje privataus sektoriaus įmonių (67 proc.) nėra viešinami duomenys apie kompetentingą subjektą, gali būti vertinama kaip veiksnys, ribojantis Vidinio kanalo prieinamumą.

Todėl būtent privačiame sektoriuje rekomenduojama didinti informacijos apie Vidinį kanalą administruojančių kompetentingą subjektą ir jo kontaktus viešą prieinamumą.

– Specialus Vidinį kanalą administruojančių kompetentingų subjektų parengimas energetikos sektoriaus įmonėse (įstaigose) dar nėra tapęs visuotine praktika – mokymus yra gavę mažiau nei pusė (47 proc.) visų respondentų kompetentingi subjektai. Palankiausia situacija dėl specialaus apmokymo yra nustatyta privačiame sektoriuje (67 proc.) ir valstybės įmonėse (įstaigose) (63 proc.). Didžiausias specialaus kompetentingų subjektų apmokymo trūkumas pastebimas savivaldybių įmonėse (įstaigose) (70 proc.).

Savivaldybių įmonių sektorius išsiskiria kaip sritis, kurioje rekomenduojama stiprinti kompetentingų subjektų specialų pasirengimą, t. y. organizuoti mokymus apie Vidinio kanalo administravimą.

3. Procedūros

– Daugumoje energetikos sektoriaus įmonių (įstaigų) yra nustatytos administracinės procedūros (vidinės tvarkos), skirtos Vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų konfidencialumui užtikrinti. Viešojo (84 proc.) ir privataus (89 proc.) sektorių praktika šiuo klausimu yra panaši. Vis dėlto tai, kad 16 proc. viešojo ir 11 proc. privataus sektorių įmonių (įstaigų) tokių procedūrų (vidinių tvarkų) neturi rodo išliekančią poreikį aiškiai jas reglamentuoti organizacijos vidaus dokumentuose.

Rekomenduojama įmonėms (įstaigoms), kurios dar neturi nustatytų administracinių procedūrų (vidinės tvarkos), skirtos Vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų konfidencialumui užtikrinti, jas parengti, nustatant konkrečias duomenų apsaugos, prieigos prie jų ribojimo, jų saugojimo ir atsakomybės dėl jų naudojimo priemones.

– Privataus sektoriaus įmonėse visi analizuoti Vidinio kanalo veikimo procedūriniai etapai vidinėse tvarkose reglamentuojami dažniau nei viešajame sektoriuje. Didžiausi skirtumai

tarp privataus ir viešojo sektoriaus nustatyti, reglamentuojant konfidencialumo užtikrinimo priemones (89 proc. privataus ir 69 proc. viešojo sektoriaus), pranešimą pateikusių asmenų informavimo apie pranešimo gavimą ir tyrimą tvarką bei terminus (78 proc. ir 63 proc.) ir vidinių tyrimų atlikimo tvarką (67 proc. ir 55 proc.). Informacijos gavimo būdai ir tvarka nustatyti visose privatus sektoriaus įmonėse (100 proc.), o viešajame sektoriuje – 86 proc. respondentų.

Viešojo sektoriaus įmonėms (įstaigoms) rekomenduojama peržiūrėti ir papildyti Vidinio kanalo veikimą reglamentuojančias vidines tvarkas, užtikrinant, kad jose būtų reglamentuoti visi pagrindiniai procedūriniai etapai. Prioritetas turėtų būti teikiamas konfidencialumo užtikrinimo priemonėms, pranešimą pateikusių asmenų informavimo tvarkai ir terminams bei gautos informacijos pagrindu atliekamų vidinių tyrimų (patikrinimų) tvarkai.

– Tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose asmens, pranešančio Vidiniu kanalu, duomenų saugumas pirmiausia užtikrinamas ribojant asmenų, galinčių tvarkyti šiuos duomenis, ratą (94 proc. viešajame ir 100 proc. privačiame sektoriuje). Rečiau taikomos specialios duomenų saugojimo ir ypač jų naikinimo procedūros. Privatus sektorius dažniau nei viešasis užtikrina, kad su duomenimis negalėtų susipažinti asmuo, dėl kurio veiksmų pranešama (atitinkamai 67 proc. ir 57 proc.), bei taiko specialią duomenų naikinimo tvarką (atitinkamai 22 proc. ir 8 proc.), o viešasis sektorius dažniau nei privatus nurodo specialią pranešimų saugojimo tvarką (atitinkamai 33 proc. ir 22 proc.).

Rekomenduojama tiek viešojo, tiek privataus sektorių įmonėms (įstaigoms) dažniau taikyti specialias pranešimų saugojimo ir duomenų naikinimo procedūras bei užtikrinti, kad su asmens duomenimis negalėtų susipažinti darbuotojas, dėl kurio veiksmų yra pranešama.

– Ne visose įmonėse (įstaigose) užtikrinamas teisės aktuose nustatytas ne trumpesnis kaip penkerių metų informacijos apie pažeidimus saugojimo terminas. Viešajame sektoriuje šio reikalavimo laikomasi dažniau nei privačiame, tačiau abiejuose sektoriuose nustatyta atvejų, kai informacijos saugojimo terminas nėra aiškiai nustatytas arba yra trumpesnis nei numatytas teisės aktuose.

Rekomenduojama užtikrinti aiškų ir teisės aktų reikalavimus atitinkantį informacijos apie pažeidimus saugojimo terminų nustatymą bei jų laikymąsi.

– Dažniausiai darbuotojai, pranešę apie pažeidimus, yra raštu informuojami apie veiksmus, kurių imtasi dėl jo pranešimo. Vis dėlto 2 proc. viešojo sektoriaus respondentų nurodė, kad tokie darbuotojai neinformuojami. Dažniausiai privačiame sektoriuje pasirenkamas informavimas raštu (56 proc.; viešajame – 31 proc.). Viešajame sektoriuje dažniau darbuotojas informuojamas ir žodžiu, ir raštu (39 proc.; privačiame sektoriuje - 11 proc.).

Rekomenduojama įmonėms (įstaigoms) užtikrinti, kad informaciją apie pažeidimą pateikęs asmuo visais atvejais apie priimtą sprendimą, nagrinėjimo rezultatus ir veiksmus, kurių buvo imtasi ar planuojama imtis, būtų informuojamas raštu, kaip nustatyta teisės aktuose.

– Daugumoje viešojo ir privataus sektorių įmonių (įstaigų) asmuo apie tai, kad jo pateikta informacija buvo gauta, yra informuojamas per teisės aktuose nustatytą 2 darbo dienų terminą arba dar greičiau. Vis dėlto dalyje įmonių (įstaigų) nustatyti ilgesni – nuo trijų iki penkiolikos darbo dienų – informacijos gavimo patvirtinimo terminai. Taip pat yra atvejų, kai informavimo terminas nėra aiškiai nustatytas.

Rekomenduojama įmonėms (įstaigoms) užtikrinti, kad informaciją apie pažeidimą pateikęs asmuo apie jos gavimą būtų informuojamas ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo informacijos gavimo, kaip nustatyta teisės aktuose. Šis terminas turėtų būti aiškiai įtvirtintas įmonės (įstaigos) vidaus tvarkoje ir jo nuosekliai laikomasi praktikoje.

– Taip pat dauguma viešojo ir privataus sektorių įmonių (įstaigų) informaciją apie pranešimo nagrinėjimo eigą pateikia per teisės aktuose nustatytą 10 darbo dienų terminą arba

greičiau. Vis dėlto yra atvejų, kai taikomi ilgesni nei teisės aktuose numatyti terminai arba tokių terminų nėra. Nepritartina praktikai, kai informacija apie pranešimo nagrinėjimo eigą yra suteikiama paprašius.

Rekomenduojama įmonėms (įstaigoms) užtikrinti, kad informacija apie pažeidimą pateikusiam asmeniui apie pranešimo nagrinėjimo eigą būtų suteikta per ne ilgesnį negu 10 darbo dienų laikotarpį nuo pranešimo gavimo patvirtinimo, kaip nustatyta teisės aktuose. Šis terminas turėtų būti aiškiai įtvirtintas įmonės (įstaigos) vidaus tvarkoje ir jo nuosekliai laikomasi praktikoje.

– Privataus sektoriaus įmonėse Vidinio kanalo procedūros peržiūros reguliariau nei viešajame sektoriuje: kasmet jas peržiūri 44,4 proc. privataus ir tik 17,7 proc. viešojo sektoriaus respondentų. Viešajame sektoriuje dažniau taikoma peržiūra pagal poreikį (50,9 proc.) arba kas kelerius metus (27,5 proc.).

Atsižvelgiant į Generalinės prokuratūros rekomendaciją Vidinį kanalą peržiūrėti bent kartą per metus, visose įmonėse (įstaigose), ypač viešojo sektoriaus, rekomenduojama taikyti kasmetinę Vidinio kanalo procedūrų peržiūros praktiką.

4. Informavimas

– Nustatyta, kad dauguma viešojo ir privataus sektorių įmonių (įstaigų) viešai skelbia informaciją apie Vidinį kanalą, tačiau jos prieinamumas ir pateikimas vis dar nėra pakankamai nuoseklus. Viešojo sektoriaus interneto svetainėse informacija dažnai pateikiama korupcijos prevencijos ar bendros informacijos skytyse, o dalis pateikiamų nuorodų nukreipia ne į konkrečią Vidinio kanalo procedūrą, bet į susijusius teisės aktus. Privačiame sektoriuje informacija apie Vidinio kanalo veikimą ir pažeidimų teikimo bei nagrinėjimo tvarką neretai viešai neskelbiama, o kai kuriais atvejais pateikiama tik anglų kalba. Taip pat dalis įmonių (įstaigų) neturi parengtos Vidinio kanalo procedūros ar vidinės tvarkos arba šiuo metu jos yra atnaujinamos.

Rekomenduojama didinti informacijos apie įmonėje (įstaigoje) veikiančią Vidinį kanalą prieinamumą, aiškumą ir aktualumą. Viešojo ir privataus sektorių įmonėms (įstaigoms) svarbu užtikrinti, kad informacija apie Vidinį kanalą, pranešėjų apsaugą ir pranešimų teikimo bei jų nagrinėjimo tvarką būtų viešai skelbiama interneto svetainėse, lengvai randama ir pateikiama lietuvių kalba. Informaciją tikslinga pateikti atskiroje, aiškiai pavadintoje skytyje, o nuorodas nukreipti tiesiogiai į aktualius dokumentus ir procedūras, o ne tik į bendro pobūdžio teisės aktus, korupcijos prevencijos ar kitą bendrą informaciją. Įmonėms (įstaigoms), kurios minėtos procedūros ar tvarkos neturi (arba ją atnaujiną), rekomenduojama ją operatyviai parengti (ar atnaujinti) ir užtikrinti jos viešą prieinamumą. Taip pat rekomenduojama periodiškai peržiūrėti interneto svetainėse skelbiamą su pranešėjų apsauga susijusią informaciją, užtikrinant, kad ji būtų aktuali, išsami.

– Lyginant viešojo ir privataus sektorių įmonių (įstaigų) skelbiamą informaciją apie Vidinį kanalą, nustatyta, kad viešasis sektorius dažniau viešina informaciją apie kompetentingą subjektą ir jo kontaktus (80 proc.; privačiame sektoriuje – 56 proc.), galimybę informaciją pateikti tiesiogiai Lietuvos Respublikos prokuratūrai (59 proc.; privačiame – 33 proc.) bei atsakomybės už informacijos atskleidimą netaikymą (49 proc.; privačiame – 33 proc.). Abiejuose sektoriuose panašiai dažnai skelbiama informacija apie Vidinio kanalo procedūrą (75 proc. viešajame sektoriuje ir 78 proc. privačiame), pranešančio asmens teises ir garantijas (atitinkamai 59 proc. ir 56 proc.) bei teisinės gynybos priemonės (atitinkamai 43 proc. ir 44 proc.). Rečiausiai abiejuose sektoriuose skelbiama informacija apie konfidencialių konsultacijų teikimo būdus (35 proc. viešajame sektoriuje ir 22 proc. privačiame), o statistinius duomenis apie Vidinio kanalo veiksmingumą skelbia tik 35 proc. viešojo sektoriaus respondentų ir nė vienas privataus sektoriaus respondentas. Tai rodo, kad ne visos įmonės (įstaigos) skelbia visą Tvarkos aprašo 14 punkte numatytą informaciją, o didžiausi informacijos viešinimo trūkumai nustatyti privačiame

sektoriuje, ypač dėl kompetentingo subjekto, pranešėjų apsaugos garantijų ir Vidinio kanalo veiksmingumo duomenų viešinimo.

Rekomenduojama įmonėms (įstaigoms) užtikrinti visos Tvarkos aprašo 14 punkte numatytos informacijos apie Vidinį kanalą viešinimą, ypatingą dėmesį skiriant rečiausiai skelbiamai informacijai apie kompetentingą subjektą, konfidencialias konsultacijas ir Vidinio kanalo veiksmingumo statistinius duomenis.

– Darbuotojai apie galimybę pranešti Vidiniu kanalu informuojami visose įmonėse (įstaigose), tačiau skiriasi taikomos informavimo priemonės. Privačiame sektoriuje dažniau naudojamas informacijos skelbimas interneto tinklalapyje (89 proc.; viešajame – 57 proc.) ir žodinis informavimas (67 proc.; viešajame – 59 proc.), o viešajame sektoriuje dažniau pasitelkiamas elektroninis paštas ir naujienlaiškiai (43 proc.; privačiame – 22 proc.). Papildomi respondentų atsakymai rodo plačiai naudojamas vidines priemones – mokymus, intranetą, dokumentų valdymo sistemas, darbuotojų supažindinimą pasirašytinai bei informaciją naujiems darbuotojams. Tokios priemonės yra ypač reikšmingos įgyvendinant Pranešėjų apsaugos įstatymo 16 straipsnio 3 dalies reikalavimą informaciją apie Vidinį kanalą darbuotojams pateikti darbo vietoje visiems prieinamu būdu.

Rekomenduojama darbuotojų informavimui apie Vidinį kanalą taikyti kelias tarpusavyje papildančias informavimo priemones, t. y. neapsiriboti tik informacijos paskelbimu interneto tinklalapyje.

– Abiejuose sektoriuose Vidinio kanalo žinomumui didinti naudojamos įvairios priemonės, tačiau skiriasi jų pasirinkimo dažnumas. Privačiame sektoriuje dažniau nei viešajame naudojami vidiniai informaciniai leidiniai (atitinkamai 56 proc. ir 47 proc.) ir gairės (atitinkamai 11 proc. ir 4 proc.) bei rekomendacijos (atitinkamai 22 proc. ir 16 proc.). Viešajame sektoriuje dažniau nei privačiame organizuojami mokymai ir seminarai (atitinkamai 35 proc. ir 22 proc.) bei periodiniai laišakai darbuotojams (atitinkamai 16 proc. ir 11 proc.). Viešojo sektoriaus atsakymai „Kita“ (51 proc.) rodo itin paplitusį intraneto ir kitų tiesioginių vidinės komunikacijos priemonių naudojimą, todėl reali viešojo sektoriaus taikomų Vidinio kanalo žinomumo didinimo priemonių įvairovė yra didesnė, nei matyti vien tik iš klausimyne nurodytų atsakymo variantų.

Įmonėms (įstaigoms) rekomenduojama taikyti įvairias Vidinio kanalo žinomumo didinimo priemones, atsižvelgiant į jų veiklos specifiką, personalo struktūrą ir finansines galimybes.

– Dauguma įmonių (įstaigų) Vidiniu kanalu gautą informaciją naudoja ne tik atskiriems pranešimams nagrinėti, bet ir sisteminėms problemoms nustatyti bei veiklos procesams tobulinti, tačiau ši praktika yra daugiau paplitusi viešajame sektoriuje (68,6 proc.) nei privačiame (55,6 proc.). Pažymėtina, kad privačiame sektoriuje net 44,4 proc. respondentų tokios analizės neatlieka arba negali patvirtinti, kad ji atliekama, o viešajame sektoriuje ši dalis sudaro 31,3 proc.

Rekomenduojama įmonėms (įstaigoms), ypač privataus sektoriaus, analizuoti Vidiniu kanalu gautą informaciją, siekiant nustatyti pasikartojančias ar sisteminės problemas bei pagal analizės rezultatus tobulinti veiklos procesus.

– Daugumoje viešojo ir privataus sektorių įmonių (įstaigų) atskiras finansavimas Pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimui, Vidinio kanalo viešinimui ir skatinimo priemonėms nėra skiriamas. Privačiame sektoriuje lėšos pagal poreikį skiriamos dažniau nei viešajame sektoriuje. Dalyje viešojo sektoriaus įmonių (įstaigų) yra numatytas konkretus finansavimas minėtoms priemonėms įgyvendinti. Privačiame sektoriuje tokių atvejų nenustatyta.

Rekomenduojama aiškiau planuoti ir užtikrinti pakankamus finansinius išteklius Vidinio kanalo veikimui, viešinimui ir skatinimo priemonėms.

– Nustatyta, kad 2024-2025 m. pranešimų per Vidinį kanalą gavo tik nedidelė dalis respondentų (5 proc.), šie pranešimai nebuvo perduoti nagrinėti kitoms institucijoms (išskyrus

Generalinę prokuratūrą) ir ne visais atvejais lėmė teisės ar darbo pareigų pažeidimų nustatymą. Vienoje viešojo ir vienoje privataus sektoriaus įmonėje (įstaigoje) nustatyti atvejai, kai gautų pranešimų pagrindu buvo konstatuoti pažeidimai. Taip pat nustatyta, kad privataus sektoriaus įmonėse (įstaigose) pranešimai ne visada skaidomi į kategorijas, todėl ne visuomet yra galimybė įvertinti jų nagrinėjimo rezultatus.

Rekomenduojama įmonėms (įstaigoms) užtikrinti per Vidinį kanalą gaunamų pranešimų tinkamą registravimą, kategorizavimą ir jų nagrinėjimo rezultatų fiksavimą. Tokia praktika leistų kompetentingam subjektui įgyvendinti iš teisės aktų kylančius reikalavimus, renkant ir kaupiant nuasmenintus statistinius duomenis apie gautų pranešimų skaičių ir jų nagrinėjimo rezultatus.

5. Mokymai

– Mokymai darbuotojams apie pranešėjų apsaugą nėra dažnai organizuojami. Privačiame sektoriuje mokymų neorganizavo 67 proc. respondentų, o viešajame - 37 proc. Viešajame sektoriuje darbuotojų mokymas yra įvairesnis – 31 proc. respondentų mokymus organizavo patys, 12 proc. darbuotojų dalyvavo Generalinės prokuratūros, o 14 proc. – kitų subjektų organizuojamuose mokymuose.

Įmonėms (įstaigoms), ypač privataus sektoriaus, rekomenduojama dažniau darbuotojams organizuoti mokymus apie pranešėjų apsaugą, derinti vidinius mokymus su Generalinės prokuratūros ir kitų kompetentingų subjektų organizuojamais mokymais.

SUMMARY

According to Article 16 of the Protection of Whistleblowers Law of the Republic of Lithuania, certain organizations must implement internal channels for reporting breaches and ensure channels functionality. This obligation applies to all state and municipal institutions, private legal entities, other organizations, and branches of foreign legal entities or organizations that have 50 or more employees. From April to August of 2026, researchers from Mykolas Romeris University conducted a study on the regulation and operation of internal channels within the energy sector. This study was commissioned by the Prosecutor General's Office of the Republic of Lithuania. The study aimed to determine how internal channels are regulated within energy sector companies and institutions operating in Lithuania, assess how these channels function in practice, and provide recommendations for improving their operation.

A total of 101 organizations were invited to participate in the study. A total of 79 state, municipal and private energy companies participated in the survey. Of those, 13% (10) were state-owned enterprises, 35% (28) were municipal enterprises, 19% (15) were private sector companies, and 33% (26) were others.

Even before the Law on the Protection of Whistleblowers took effect, internal channels began to be implemented in public and private sectors companies (institutions), i.e. in the public sector in 2014 and in the private sector in 2016. The most intensive implementation in both sectors occurred in 2019, i.e., after the law took effect. The study revealed that not all companies subject to the obligation to establish an internal channel are currently complying with the legal requirements for its implementation and operation. Only state-owned enterprises have properly fulfilled this obligation. Meanwhile, a quarter of the municipal enterprises surveyed have not yet done so. About half of the private sector companies surveyed have not established an internal channel, meaning they are not complying with the law. Among companies that have not implemented an internal channel, awareness of the obligation is low; i.e. 73% are unaware of the requirement. Although only a small proportion of respondents do not plan to implement an internal channel, more than half could not answer or were unaware of plans to implement one. Some companies without an internal channel are unaware of the legal requirements and how to implement them.

In both sectors, submission of information via the internal channel primarily relies on email. The public sector prefers oral or written submissions, as well as telephone communication to a lesser extent, whereas the private sector employs a wider variety of methods. Not all organizations publish the full range of information required by law. Consequently, people lack full information, and the effectiveness of the internal channel in the private sector remains unclear. These factors may impact a person's ability to report the breach. Most private sector respondents have a dedicated inbox for the internal channel; such practice observed in only half of public sector organizations.

Most organizations participating in the study have appointed competent entities (authorities). Only 4% of public sector respondents failed to do so. The practices for appointing a competent entity (authority) differ between the public and private sectors. Public sector entities are typically appointed by executive order, while private sector use a variety of methods, such as decisions made by collegial management or supervisory bodies. The most common model for administering the internal channel is an individualized model, where the functions of the competent entity (authority) are assigned to a single specific employee. However, the private sector is somewhat more likely than the public sector to adopt a model involving multiple individuals or a dedicated unit. This model allows the functions of the competent entity (authority) to be distributed among several employees or organizational units.

Although the duties of the competent entity (authority) are often assigned to specialists from various fields in both sectors, they are consistently linked to areas such as law, compliance, human resources, administration, management, and prevention. While publicizing information about competent entity (authority) is common practice in the public sector, the opposite is true in

the private sector, where many companies do not disclose this information. This practice may limit the accessibility of the internal channel. Specialized training for competent entities that administer internal channels has not yet become a universal practice among energy sector companies and institutions. Fewer than half of the competent entities identified by respondents have received such training. The most favorable situation regarding specialized training is found in the private sector and state-owned enterprises, while municipal enterprises have the greatest lack of training.

Most energy sector companies and institutions reviewed have established administrative procedures designed to ensure confidentiality of information received via the internal channel, as well as related data. Public and private sector practices regarding this matter are similar. However, the absence of such procedures in some private sector companies (institutions) indicates a continuing need for clear regulations in internal organizational documents and suggests that the internal channel is not functioning effectively.

Employees who report breaches are usually informed in writing about the actions taken in response to their report. Only 2% of public sector respondents stated that they do not provide information. Notification typically occurs within the two working day timeframe established by legislation, or sooner. However, some companies and institutions have set longer timeframes ranging from 3 to 15 working days for acknowledging receipt of the information, and some have not clearly defined a timeframe. Most organizations provide updates on the progress of the report review within the legislative time limit of 10 working days or sooner. Providing information on the review process only upon request is not considered appropriate.

In both sectors, the security of data reported via the internal channel is primarily ensured by limiting the individuals authorized to process such data. Specific procedures for data retention and destruction are applied less frequently. Not all organizations adhere to the statutory minimum 5-year retention period for information regarding the breach. This requirement is more commonly met in the public sector than in the private sector. Private sector companies regularly review their internal channel procedures, whereas public sector entities more often conduct *ad hoc* reviews.

While most public and private sector entities publicly disclose information about the internal channel, the accessibility and presentation of this information remain inconsistent. Both sectors employ various measures to raise awareness of the internal channel, such as internal newsletters, guidelines, and recommendations, though the frequency with which these measures are used varies. Training for employees regarding whistleblower protection is rarely organized.

Although funds are allocated on an *ad hoc* basis more frequently in the private sector than in the public sector, most organizations do not allocate specific funding for the implementation of the Law on Whistleblower Protection or for internal channel promotion and awareness-raising measures. Only 5% of respondents received reports via the internal channel in 2024-2025. These reports were not forwarded to other institutions for examinations, except for the Prosecutor General's Office, and did not always lead to the identification of breaches of the law or employment obligations.

The study recommended to:

- Focus primarily on municipal and private sector entities where the highest number of failures to implement the mandatory internal channel were identified and encourage them to establish such a channel;
- When providing methodological support to entities (institutions) lacking an internal channel, consider the divergent information needs of the public and private sectors: offering more practical training to private sector entities, while providing public sector entities with methodological materials, specific instructions via email, and consultation opportunities;
- Evaluate every method of reporting breaches and ensuring that the identities of the whistleblower and other individuals are properly protected, and confidentiality is maintained regardless of the reporting method; establishing specific measures regarding data protection, access restrictions, data storage, and liability for data usage;

- Maintain a dedicated email inbox, as this would better facilitate the effectiveness of the internal channel and encourage whistleblowers to submit information;
- When designating a competent entity (authority), ensure the necessary qualifications and reputation, as well as clearly defined functions; these functions should be formally established through a decision by the head of the entity (institution) or its collegial management or supervisory body;
- Adopt internal policies regulating all key procedural stages. Priority should be given to measures ensuring confidentiality, procedures and timeframes for informing whistleblowers, and procedures for conducting internal investigations (or checks) based on the information received. Ensure that retention periods for information regarding breaches are clearly defined in compliance with legal requirements and are strictly observed;
- Increase public awareness in the private sector regarding the competent entity (authority) administering the internal channel and its contact details; implement various measures to raise awareness of the internal channel, considering the specific nature of operations, staff structure, and financial resources;
- Ensure compliance with statutory deadlines for acknowledging receipt of a report on a breach and for providing updates on the progress of the review;
- Implement a practice of annually reviewing internal channel procedures;
- Ensure that information regarding the internal channel, whistleblower protection, and the procedures for submitting and reviewing reports is publicly available on websites, easy to locate, provided in Lithuanian, and periodically reviewed;
- Analyze information received via the internal channel to identify recurring or systemic issues and improve operational processes based on the analysis results (particularly for private companies);
- Plan more clearly and secure sufficient financial resources for the operation, promotion, and awareness-raising measures of the internal channel;
- Ensure the proper registration and categorization of reports received via the internal channel, as well as the documentation of the outcomes of their assessment;
- Organize training for employees on whistleblower protection more frequently and coordinate this with training sessions organized by the Prosecutor General's Office and other competent authorities.

PRIEDAI

KLAUSIMYNAS NR. 1 | NETURINTIEMS VIDINIO KANALO

1. Koks Jūsų įmonės (įstaigos) pavadinimas? Šie duomenys nebus viešinami ir nebus nurodomi tyrimo ataskaitoje.

2. Jūsų įmonė (įstaiga) yra:

- ☐ Valstybinė
- ☐ Savivaldybės
- ☐ Privataus sektoriaus
- ☐ Kita (nurodykite) _____

3. Ar Jūsų įmonė (įstaiga) vykdo ūkinę komercinę veiklą (elektros energijos gamyba, persikirstymas, perdavimas, tiekimas, dujų infrastruktūros valdymas, šilumos gamyba ir pan.)?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

4. Jūs esate įmonės (įstaigos):

- ☐ Vadovas
- ☐ Kompetentingas subjektas, kuris administruoja vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir juo gautą informaciją
- ☐ Kitas įmonės (įstaigos) darbuotojas

5. Ar Jūsų įmonėje (įstaigoje), vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu ir Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 "Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo", yra įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas (toliau - Vidinis kanalas)?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

6. Ar Jums yra žinoma, kad pagal Pranešėjų apsaugos įstatymo ir Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimo Nr. 1133 nuostatas Jūsų įmonėje (įstaigoje) privalo būti įdiegtas Vidinis kanalas?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

7. Ar artimiausiu metu planuojate savo įmonėje (įstaigoje) įdiegti Vidinį kanalą?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

8. Ar Jums reikalinga detalesnė informacija, susijusi su Vidinio kanalo įdiegimu ir (ar) jo tinkamo funkcionavimo užtikrinimu?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

9. Jei informacija reikalinga, koku būdu pageidautumėte šią informaciją gauti? Galimi keli pasirinkimo variantai.

- ☐ Gauti konsultaciją telefonu
- ☐ Reikalingi mokymai šia tema
- ☐ Kita (nurodykite) _____

10. Ar Jūsų įmonė (įstaiga) organizavo mokymus darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais?

- ☐ Taip, patys organizavome darbuotojams mokymus apie pranešėjų apsaugą įmonės (įstaigos) viduje
- ☐ Taip, darbuotojai dalyvavo Generalinės prokuratūros organizuojamuose mokymuose
- ☐ Taip, darbuotojai dalyvavo kitų subjektų organizuojamuose mokymuose apie pranešėjų apsaugą
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

BENDRA INFORMACIJA

1. Koks Jūsų įmonės (įstaigos) pavadinimas? Šie duomenys nebus viešinami ir nebus nurodomi tyrimo ataskaitoje.

2. Jūsų įmonė (įstaiga) yra:

- ☐ Valstybinė
- ☐ Savivaldybės
- ☐ Privataus sektoriaus
- ☐ Kita (nurodykite) _____

3. Ar Jūsų įmonė (įstaiga) vykdo ūkinę komercinę veiklą (elektros energijos gamyba, perskirstymas, perdavimas, tiekimas, dujų infrastruktūros valdymas, šilumos gamyba ir pan.)?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

4. Jūs esate įmonės (įstaigos):

- ☐ Vadovas
- ☐ Kompetentingas subjektas, kuris administruoja vidinį informacijos apie pažeidimus teikimo kanalą ir juo gautą informaciją
- ☐ Kitas įmonės (įstaigos) darbuotojas

5. Ar Jūsų įmonėje (įstaigoje), vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu ir Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarimu Nr. 1133 "Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo", yra įdiegtas vidinis informacijos apie pažeidimus teikimo kanalas (toliau - Vidinis kanalas)?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

6. Nuo kada Jūsų įmonėje (įstaigoje) veikia Vidinis kanalas?

7. Prašome pateikti nuorodą į internetinį puslapį, kuriame viešai skelbiamas turimo Vidinio kanalo aprašymas. Šie duomenys nebus viešinami ir nebus nurodomi tyrimo ataskaitoje.

8. Kokius duomenis apie Vidinį kanalą Jūsų įmonė (įstaiga) skelbia internetinėje svetainėje? Galimi keli pasirinkimo variantai.

- ☐ paskirtą kompetentingą subjektą (taip pat nurodomi jo kontaktai)
- ☐ informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos vidiniu kanalu procedūrą (vidinę tvarką)
- ☐ asmens, pateikusio informaciją apie pažeidimą, teisinės gynybos priemonės, kuriomis saugoma nuo neigiamo poveikio priemonių, kaip nurodyta Pranešėjų apsaugos įstatymo 11 straipsnio 3, 5 dalyse
- ☐ asmens, teikiančio informaciją apie pažeidimus, teises ir garantijas
- ☐ atsakomybės už informacijos atskleidimą netaikymą, kaip nustatyta Pranešėjų apsaugos įstatymo 3 straipsnio 3 dalyje
- ☐ konfidencialių konsultacijų, kurios gali būti teikiamos asmenims, svarstantiems teikti ir pateikusiems informaciją apie pažeidimą, teikimo būdus

- ☐ statistinius duomenis apie vidinio informacijos apie pažeidimus teikimo kanalo veiksmingumą (kiek pateikta informacijos apie pažeidimus, kiek informacijos išnagrinėta, kiek jos perduota nagrinėti kompetentingai institucijai, kiek išteklių kasmet skiriama kanalui palaikyti)
- ☐ asmens galimybę pateikti informaciją apie pažeidimus tiesiogiai kompetentingai institucijai – Lietuvos Respublikos prokuratūrai
- ☐ kita aktuali informacija, susijusi su informacijos apie pažeidimus teikimu ir nagrinėjimu įstaigoje (nurodykite)

KREIPIMOSI BŪDAI

9. Kokiais būdais Vidiniame kanale Jūsų įmonėje (įstaigoje) galima pateikti informaciją apie pažeidimus? Galimi keli atsakymo variantai.

- ☐ Žodžiu
- ☐ Telefonu
- ☐ Paštu
- ☐ Elektroniniu paštu
- ☐ Paliekant žinutę interneto svetainėje
- ☐ Kita (nurodykite) _____

10. Ar Jūsų įmonėje (įstaigoje) yra elektroninio pašto dėžutė, skirta tik pranešimams pagal Pranešėjų apsaugos įstatymą?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

KOMPETENTINGAS SUBJEKTAS

11. Kas Jūsų įmonėje (įstaigoje) yra kompetentingas subjektas, kuris administruoja Vidinį kanalą ir juo gautą informaciją?

- ☐ Priskirtas asmuo
- ☐ Asmenų grupė
- ☐ Specialus padalinys
- ☐ Vidinio kanalo administravimo paslaugos įsigyjamos iš kitos įstaigos
- ☐ Tokio kompetentingo subjekto įmonėje nėra

12. Prašome nurodyti, kokia tai pareigybė (skyrius) ir kam šis asmuo(-ys) Jūsų įmonėje (įstaigoje) yra atskaitingi?

13. Ar kompetentingo subjekto funkcijas atliekantis asmuo(-ys) yra paskirti vadovo įsakymu?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti
- ☐ Kita (nurodykite) _____

14. Ar Jūsų įmonė (įstaiga) viešai nurodo, kas administruoja Vidinį kanalą (kas yra kompetentingas subjektas ir kokie jo kontaktai)?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

15. Prašome nurodyti Jūsų įmonės (įstaigos) kompetentingo subjekto duomenis (vardą, pavardę, pareigas, telefono numerį, el. pašto adresą). Šie duomenys nebus viešinami ir nebus nurodomi tyrimo ataskaitoje.

16. Ar kompetentingas subjektas(-ai) buvo specialiai apmokyti administruoti vidinį kanalą:

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

17. Prašome nurodyti bendrai šiam darbui Jūsų įmonėje (įstaigoje) skiriamo etato dydį:

PROCEDŪROS

18. Ar Jūsų įmonė (įstaiga) turi nustatytas administracines procedūras (vidinę tvarką), užtikrinančias Vidiniu kanalu gautos informacijos turinio ir kitų duomenų konfidencialumą?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

19. Pateikite internetinę nuorodą į informacijos apie pažeidimus teikimo ir nagrinėjimo įstaigos Vidiniu kanalu procedūrą ar vidinę tvarką. Šie duomenys nebus viešinami ir nebus nurodomi tyrimo ataskaitoje.

20. Vidinėje tvarkoje reglamentuota (galimi keli atsakymo variantai):

- ☐ Informacijos gavimo būdai ir tvarka
- ☐ Informacijos registravimo tvarka
- ☐ Informacijos nagrinėjimo tvarka
- ☐ Informacijos nagrinėjimo terminai
- ☐ Darbuotojų, pateikusių informaciją, informavimo apie jos gavimą ir tyrimą tvarka bei terminai
- ☐ Gautos informacijos pagrindu vidinių tyrimų (patikrinimų) atlikimo tvarka
- ☐ Konfidencialumo užtikrinimo priemonės
- ☐ Kita (nurodykite) _____

21. Kaip užtikrinamas asmens, pranešančio Vidiniu kanalu, duomenų saugumas? Galimi keli atsakymo variantai.

- ☐ Juos tvarkyti (dirbti su jais) gali tik apibrėžtas ratas Jūsų įmonės (įstaigos) darbuotojų
- ☐ Su šiais duomenimis negali susipažinti darbuotojas, dėl kurio veiksmų pranešama
- ☐ Pranešimams taikoma speciali saugojimo tvarka (pvz., saugomos patalpos, šifravimas ir kt.)
- ☐ Duomenys naikinami pagal specialią tvarką
- ☐ Taikoma atsakomybė darbuotojams, kurie neužtikrina arba pažeidžia duomenų saugumo taisykles
- ☐ Kita (nurodykite) _____

22. Kiek laiko Jūsų įmonėje (įstaigoje) saugomi duomenys, reikalingi kompetentingai institucijai identifikuoti asmenį sprendžiant klausimą dėl pranešėjo statuso suteikimo?

23. Ar darbuotojas, pranešęs apie pažeidimą Jūsų įmonėje (įstaigoje), informuojamas apie veiksmus, kurių buvo imtasi dėl jo pranešimo?

- ☐ Taip, žodžiu
- ☐ Taip, raštu
- ☐ Taip, žodžiu ir raštu
- ☐ Ne
- ☐ Kita (nurodykite) _____

24. Prašome nurodyti konkretų terminą (laiko tarpą), per kurį Jūsų įmonėje (įstaigoje) turi būti sureaguota į gautą darbuotojo pranešimą apie pažeidimą:

- ☐ Gavimo patvirtinimas (dienomis) _____
- ☐ Informacija apie nagrinėjimą (dienomis) _____

25. Kaip dažnai peržiūrite Vidinio kanalo procedūras?

- ☐ Kasmet
- ☐ Kas kelerius metus
- ☐ Pagal poreikį
- ☐ Vidinio kanalo procedūros neperžiūrimos

INFORMAVIMAS

26. Kaip Jūsų įmonė (įstaiga) informuoja darbuotojus apie galimybes pranešti Vidiniu kanalu apie pažeidimus? Galimi keli atsakymo variantai.

- ☐ Žodžiu (susirinkimų, pasitarimų metu ir pan.)
- ☐ Informacija skelbiama Jūsų internetiniame tinklapyje
- ☐ Elektroniniu paštu, naujienlaiškiais ir pan.
- ☐ Apie tokias galimybes nėra informuojama
- ☐ Kita (nurodykite) _____

27. Kokiomis priemonėmis organizuojate Vidinio kanalo žinomumo didinimą? Galimi keli atsakymo variantai.

- ☐ Vidiniai informaciniai leidiniai
- ☐ Rekomendacijos
- ☐ Pažeidimų atpažinimo ir informacijos (pranešimų) pateikimo gairės
- ☐ Skrajutės
- ☐ Periodiniai laišakai darbuotojams, kuriuose pateikiama informacija apie tokį kanalą
- ☐ Reguliariai organizuojami personalo mokymai ir seminarai apie pažeidimų atpažinimą ir prevenciją
- ☐ Kita (nurodykite) _____

28. Ar Jūsų įmonė (įstaiga) analizuoja Vidiniu kanalu gautus pranešimus siekdama nustatyti sisteminės problemas ir tobulinti veiklos procesus?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti

29. Prašome nurodyti, koks metinis biudžetas Jūsų įmonėje (įstaigoje) skiriamas Pranešėjų apsaugos įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. lapkričio 14 d. nutarime Nr. 1133 „Dėl Lietuvos Respublikos pranešėjų apsaugos įstatymo įgyvendinimo“ numatytų įsipareigojimų įgyvendinimui, informacijos apie Vidinį kanalą viešinimui ir kitoms skatinimo priemonėms (neįskaitant darbo užmokesčio kaštų):

30. Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2025-12-31 Jūsų įmonė (įstaiga) gavo pranešimų per turimą Vidinį kanalą, pateiktų vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu? Prašome konkrečiai nurodyti, kiek tokių pranešimų buvo gauta.

- ☐ 2024 metais _____
- ☐ 2025 metais _____

31. Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2024-12-31 gautų pranešimų buvo perduota nagrinėti kitoms institucijoms (išskyrus Generalinę prokuratūrą)? Prašome konkrečiai nurodyti, kiek tokių pranešimų buvo perduota ir institucijų, kurioms buvo perduoti pranešimai, pavadinimus.

32. Kiek laikotarpiu nuo 2025-01-01 iki 2025-12-31 gautų pranešimų buvo perduota nagrinėti kitoms institucijoms (išskyrus Generalinę prokuratūrą)? Prašome konkrečiai nurodyti, kiek tokių pranešimų buvo perduota ir institucijų, kurioms buvo perduoti pranešimai, pavadinimus.

33. Kiek laikotarpiu nuo 2024-01-01 iki 2025-12-31 gautų pranešimų, pateiktų vadovaujantis Pranešėjų apsaugos įstatymu, leido Jūsų įmonėje (įstaigoje) nustatyti teisės ar darbo pareigų pažeidimus?

- ☐ 2024 _____
- ☐ 2025 _____

MOKYMAI

34. Ar Jūsų įmonė (įstaiga) organizavo mokymus darbuotojams apie pranešėjų apsaugą 2024/2025 metais?

- ☐ Taip, patys organizavome darbuotojams mokymus apie pranešėjų apsaugą įmonės (įstaigos) viduje
- ☐ Taip, darbuotojai dalyvavo Generalinės prokuratūros organizuojamuose mokymuose
- ☐ Taip, darbuotojai dalyvavo kitų subjektų organizuojamuose mokymuose apie pranešėjų apsaugą
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau/negaliu atsakyti